

06
2023

ISSN 1508-0641

NOWA CURRENDA

Miesięcznik
komorników sądowych

NOWA CURRENDA

Miesięcznik
komorników sądowych

Redaktor naczelny: **prof. ALK dr hab. Joanna Studzińska**

Redaktor prowadzący: Magdalena Kirska-Okuniewska

Redakcja językowa: Magdalena Kirska-Okuniewska

Projekt okładki: Karol Szczawiński

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesienie na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do wprowadzania zmian w nadesłanych tekstach.

Stali współpracownicy:

Agnieszka Żelazna

Mateusz Sztandur

dr Monika Ged

dr Joanna Szachta

dr Grzegorz Kamieński

Anna Gołębiowska

Wydawca:

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel.: 58 550 38 75, 58 550 38 76

e-mail: nowa.currenda@currenda.pl

www.sklep.currenda.pl

czytelnia.currenda.pl

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1508-0641

Spis treści

Od redakcji 6

AKTUALNOŚCI

Brak kolegalności narusza prawo do sądu – glosa do uchwały SN z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 9

DR GRZEGORZ KAMIENSKI

Zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika 23

AGNIESZKA ŻELAZNA

Zbieg egzekucji oraz zabezpieczeń 29

DR MONIKA GED

TEMAT NUMERU

Nowelizacja k.p.c. – wybrane zagadnienia postępowania egzekucyjnego 50

DR HAB. JOANNA STUDZIŃSKA PROF. ALK

ORZECZNICTWO

Przegląd orzecznictwa 67

MATEUSZ SZTANDUR

Okiem praktyka orzecznika 76

ANNA GOŁĘBIEWSKA

OPINIE

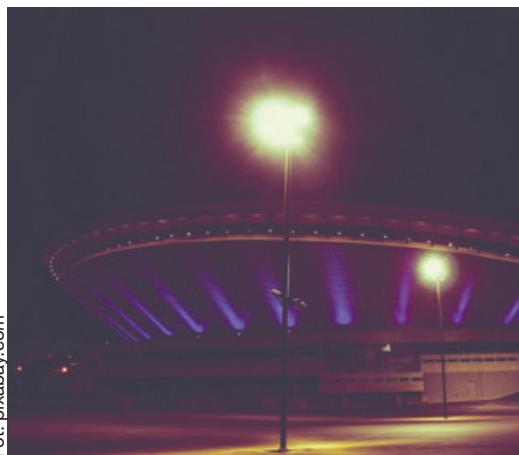
Śmierć dłużnika w toku egzekucji 83

MONIKA PIĄTKOWSKA

SZKOLENIA, KONFERENCJE

Efektywność egzekucji sądowej z nieruchomości w świetle kolejnej zmiany k.p.c. wprowadzonej ustawą z 9 marca 2023 r. 87

MATEUSZ SZTANDUR

Fot. pixabay.com

Szanowni Państwo!

Wciąż najbardziej żywym tematem z zakresu prawa jest nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z 9 marca 2023 r. Dotknęła ona także licznych zagadnień z zakresu postępowania egzekucyjnego, które już w dotychczasowym stanie prawnym budziły wiele wątpliwości. Dlatego wskazujemy Państwu podłoże i charakter tych zmian z zakresu badania przedawnienia w postępowaniu egzekucyjnym, odnośnie do którego najwięcej problemów praktycznych rodziło badanie odsetek. Nowelizacją z 9 marca 2023 r. ustawodawca objął także te instytucje, wyłączając dopuszczalność badania przedawnienia odsetek. Usprawniono także regulacje dotyczące wprowadzonych wcześniejszymi ustawami elektronicznych licytacji z ruchomości i nieruchomości oraz wiele przepisów z zakresu egzekucji z nieruchomości. Stąd istotne jest zwrócenie uwagi na charakter tych zmian i ich znaczenie praktyczne. W niniejszym wydaniu znajdują Państwo ostatnią część omówienia nowelizacji k.p.c.

Ogromne wątpliwości praktyczne skutkujące skierowaniem pytań do Trybunału Konstytucyjnego w Izbie Cywilnej spowodowała uchwała podjęta 23 kwietnia 2023 r. w Izbie Pracy Sądu Najwyższego (sygn. III PZP 6/22). W uchwale tej przyjęto, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zszs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). SN postanowił ponadto nadać uchwale moc zasady prawnej i ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Co istotne, była ona podjęta w składzie 7 sędziów i wpisana do zasad prawnych. Dr Grzegorz Kamiński, autor artykułu *Brak kolegialności narusza prawo do sądu – glosa do uchwały SN z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22*, zwraca uwagę na późny czas wydania tej uchwały oraz jej dalekosiężne skutki.

Mamy dla Państwa także wiele ciekawych opracowań merytorycznych poruszających zagadnienia istotne z punktu widzenia praktyki. W interesujący sposób Monika Piątkowska, radczyni prawna, przedstawia sytuację śmierci dłużnika w toku egzekucji – przede wszystkim z punktu widzenia czasochłonności i braku możliwości prowadzenia

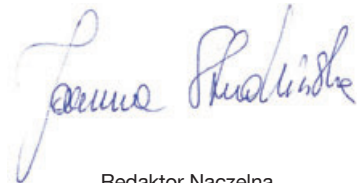
Fot. Bogusława Guzowska

sprawnego postępowania. Dr Monika Ged, również radczyni prawna, omawia zbieg egzekucji oraz zabezpieczeń, z uwzględnieniem zmian dokonanych ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 556), podkreślając, że są to działania zmierzające do rozwiązania dotychczasowych wątpliwości wynikających z braku odpowiednich przepisów. Nie sposób jednak zgodzić się z twierdzeniem projektodawcy, że nowelizacja wynikała z coraz częściej pojawiających się w praktyce zbiegów egzekucji i zabezpieczeń. Natomiast radczyni prawna Agnieszka Żelazna opracowała dla Państwa temat *Zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika*, zwracając uwagę na praktyczne aspekty instytucji.

Zmiany dokonywane ustawą z 9 marca 2023 r. są na tyle istotne, że wymagają stworzenia właściwej wykładni i ujednoczenia praktyki. Nasz stały autor Mateusz Sztandur przygotował dla Państwa sprawozdanie z konferencji *Efektywność egzekucji sądowej z nieruchomości w świetle kolejnej zmiany k.p.c. wprowadzonej ustawą z 9 marca 2023 r.*, która miała miejsce w Katowicach.

Tradycyjnie mamy dla Państwa dużo orzecznictwa. Referendarz sądowy Anna Gołębiowska w *Okiem praktyka orzecznika* przedstawia aktualne zagadnienia, tj. przesłanki wstąpienia nowego wierzyciela do toczącego się postępowania egzekucyjnego oraz kwestię opisu i oszacowania kompleksów nieruchomości. Natomiast Mateusz Sztandur tym razem przygląda się orzeczeniom dotyczącym: skargi na czynność opisu i oszacowania; rzeczywistej wartości nieruchomości; odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. za zobowiązania spółki, gdy sąd musiał orzec, czy powództwo na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. nie zostało złożone przedwcześnie

Życzymy miłej lektury!

Redaktor Naczelna

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej

Łukasz Dubiński
Przemysław Zdyb

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Brak kolegialności narusza prawo do sądu – glosa do uchwały SN z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22

Sąd Najwyższy w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 orzekł, iż rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). SN postanowił nadać uchwale moc zasady prawnej i ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia.

DR GRZEGORZ KAMIŃSKI
Akademia Nauk Stosowanych
Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu

Opis stanu faktycznego

Wyrokiem zaocznym z 24 czerwca 2021 r. Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach zasądził od pozwanej T., spółki partnerskiej w K. na rzecz powoda Ł.S. kwotę 1891 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty tytułem

wynagrodzenia za pracę. Wyrokowi zaocznemu w punkcie 4 nadano rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie punktu 1. W punkcie 2 wyroku zaocznego zasądzono koszty zastępstwa procesowego w wysokości 675 zł od pozwanej spółki na rzecz powoda. Od wyroku zaocznego nie złożono sprzeciwu. W dniu 23 lipca 2021 r. Sąd ten nadał wyrokowi zaocznemu w zakresie punktu 1 klauzulę wykonalności. Tytuł wykonawczy doręczono pełnomocnikowi powoda 30 lipca 2021 r. Nie zwracano się o nadanie klauzuli wykonalności punktowi 2 wyroku zaocznego. Powód na podstawie wskazanego tytułu wykonawczego wszczął egzekucję przeciwko pozwanej spółce. Egzekucja okazała się bezskuteczna.

W dniu 1 lutego 2022 r. Ł.S. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi zaocznemu w zakresie punktu 1 i 2 przeciwko współnikom dłużnika, a to M.T. i D.Ż., żądając zasądzenia od uczestników postępowania kosztów postępowania klauzulowego. W ślad za wnioskiem przesłano odpis postanowienia komornika działającego przy Sądzie Rejonowym Katowice-Wschód w Katowicach L.F. z 1 lutego 2022 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego przeciwko T. spółce partnerskiej w K. wydanego w związku z bezskutecznością egzekucji.

Postanowieniem z 11 maja 2022 r. Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach nadał na rzecz wnioskodawcy Ł.S. klauzulę wykonalności wyrokowi zaocznemu z 24 czerwca 2021 r., VII P 113/21, w zakresie punktu 1 i 2 przeciwko M. T. i D. Ż. jako współnikom spółki T. spółki partnerskiej w K., zasądzając solidarnie od uczestników postępowania na rzecz wnioskodawcy 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2 postanowienia). W punkcie 3 postanowienia nakazano pobrać od uczestników postępowania na rzecz Skarbu Pań-

stwa – Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach kwotę 50 zł tytułem opłaty od wniosku, od uiszczenia której wnioskodawca był zwolniony z mocy ustawy. Postanowienie wraz z uzasadnieniem sporządzonym z urzędu w oparciu o art. 766 § 1 k.p.c. zostało doręczone wyłącznie pełnomocnikowi wnioskodawcy (wierzyciela) na podstawie art. 794² § 1 k.p.c.

Uczestnik postępowania (dłużnik) D.Ż. zaskarżył postanowienie z 11 maja 2022 r. zażaleniem w całości, domagając się oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci prawomocnego wyroku zaocznego wydanego przeciwko T. spółce partnerskiej w K., w stosunku do jego osoby, względnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji. We wniosku złożono wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia w trybie art. 396 k.p.c. do czasu rozpoznania zażalenia.

Sąd odwoławczy, rozpoznając sprawę, powziął wątpliwość, czy na podstawie wskazanej wyżej regulacji krajowej dopuszczalne jest ukształtowanie składu sądu, zaś rozstrzygnięcie wątpliwości – w ocenie Sądu – ma istotne znaczenie dla sprawy, gdyż w przypadku rozpoznania sprawy w niewłaściwym składzie postępowanie będzie dotknięte nieważnością (art. 379 pkt 4 k.p.c.), w związku z czym zwrócił się z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach podkreślił, że „zasada kolegialności składu w sądzie odwoławczym została zmodyfikowana na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090; dalej: ustawa o COVID). Przyjmuje się, że wskazana ustawa ma charakter

”
W OCENIE SĄDU KIERUJĄCEGO
DO SN PYTANIE PRAWNE,
ART. 15 ZZS¹ UST. 1 PKT 4
USTAWY O COVID Z CAŁĄ
PEWNOŚCIĄ NIE SPEŁNIA
WYMOGÓW ROZPORZĄDZENIA,
GDYŻ „Z GÓRY” NIE
WIADOMO, JAK DŁUGO MAJĄ
OBOWIĄZYWAĆ PRZEPISY
EPIZODYCZNE REGULUJĄCE
ODMIENNY SKŁAD SĄDU.

epizodyczny. Konstytucja RP ani żadna ustawa nie wprowadzają definicji ustawy ani też nie rozróżniają kategorii ustaw. „Przepisy epizodyczne” to pojęcie wprowadzone do polskiego porządku prawnego rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 5 listopada 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1812), zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad techniki prawodawczej z 20 czerwca 2002 r. (Dz.U. Nr 100 poz. 908). Zgodnie z § 29a rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (dalej: Zasady techniki prawodawczej) okres obowiązywania przepisów epizodycznych musi być wyraźnie określony. Po myśli § 29b Zasad techniki prawodawczej w przepisach epizodycznych początku i końca obowiązywania regulacji nie uzależnia się od wystąpienia zdarzenia przyszłego, chyba że jest to konieczne ze względu na zakres regulacji ustawy albo jej poszczególnych przepisów, a termin wystąpienia zdarzenia przyszłego można ustalić w sposób niebudzący wątpliwości i zostanie on urzędowo podany do

wiadomości publicznej. W ocenie sądu kierującego do SN pytanie prawne, art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o COVID z całą pewnością nie spełnia wymogów rozporządzenia, gdyż „z góry” nie wiadomo, jak długo mają obowiązywać przepisy epizodyczne regulujące odmienny skład sądu. Przepis ma mieć zastosowanie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich. Terminu wystąpienia zdarzenia przyszłego (upływ 1 roku od zakończenia stanu epidemii albo zagrożenia epidemicznego) nie można ustalić w sposób niebudzący wątpliwości. W chwili wejścia w życie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o COVID obowiązywało rozporządzenie Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r. poz. 491). Aktualnie od 16 maja 2022 r. na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z 12 maja 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1028) obowiązuje stan

zagrożenia epidemicznego. Nie wiadomo, czy i kiedy ten stan zostanie odwołany. Można sobie wyobrazić sytuację, że stan epidemii zostanie wprowadzony ponownie. Tym samym przy tworzeniu ustawy złamano zasadę wynikającą z Zasad techniki prawodawczej, że przepis epizodyczny ma obowiązywać przez wyraźnie określony (możliwy do ustalenia) czas¹.

Sąd Najwyższy, rozpoznając przedstawione mu zagadnienie prawne, na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2023 r., postanowił przekazać je do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego na podstawie art. 390 § 1 zdanie drugie k.p.c.

W uzasadnieniu swojego postanowienia Sąd Najwyższy uznał, iż zasadne okazało się przekazanie zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego wskazując, że argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu postanowienia Sądu Rejonowego koncentruje się na niezgodności art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o COVID z art. 6 ust. 1 Ek.p.c. Zdaniem Sądu Najwyższego, z dotychczasowego standardu konwencyjnego wynika, że w przypadku wprowadzania przez prawodawcę krajowego zmian w przepisach procesowych dotyczących składu sądu, może dojść do naruszenia standardu konwencyjnego, gdy kształtowanie składu orzekającego jest dokonywane bez należytego aksjologicznego uzasadnienia, jak i w wyniku dyskrecjonalnej decyzji czynnika administracyjnego, stwarzającego zagrożenie zewnętrznej manipulacji oraz nie ma charakteru regulacji systemowej. W wyroku z 3 maja 2011 r. w sprawie Sutyagin p-ko Rosji (skarga nr 30024/02) ETPC wskazał, że rolą sądów krajowych jest prowadzenie postępowań sądowych w taki sposób, który zapewnia odpowiednie sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. W przedmiotowym orzeczeniu analizowana była zasada niezmienności składu ustanowiona w przepisach rosyjskiego kodeksu postępowania

Fot. canva izzetugutmen

karnego, która jest wspólna dla większości rozwiązań proceduralnych kodeksu karnego współczesnych państw. Należy więc uznać, że z art. 6 ust. 1 Ek.p.c. można wywieść wymaganie, aby przy kształtowaniu składu sądu prawo ustalało reguły, które są aksjologicznie spójne. W kontekście pracy sądów powinny być to reguły, które spójnie kształtują zasady rozpoznawania spraw przez właściwe sądy. Reguły te – jako uniwersalne dla sądownictwa – powinny korespondować z wymogami niezawisłości i niezależności sądów, w tym składów sędziowskich. Powstaje więc pytanie, czy traktatowa (ale też konstytucyjna) zasada prawa do sądu może być naruszana ustawą epizodyczną, której *ratio* nie istnieje lub nie zasługuje na konstytucyjną aprobatę. Nie ulega wątpliwości, że przez ustawę o COVID dochodzi do ingerencji w zasadę ciągłości i niezmienności składu sądu rozpoznającego sprawę. Raz jest to ingerencja władzy ustawodawczej, która *en bloc* eliminuje składy kolegalne w danych sprawach (w innych je utrzymując). Innym razem dokonuje się ona przez decyzję prezesa sądu (powołanego przez władzę wykonawczą), gdy chodzi o przywrócenie składu kolegalnego do rozpoznania danej sprawy².

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, orzekł, iż rozpoznanie sprawy cywilnej

przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 z z s¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). SN postanowił nadać uchwale moc zasady prawnej i ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia.

Kolegialność jako element prawa strony do rzetelnego procesu

Regulacja art. 15 z z s¹ ustawy o COVID została wprowadzona mocą art. 4 ustawy z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090). W uzasadnieniu zmiany projektodawcy wskazali, iż podyktowane jest to oczywiście zagrożeniem epidemiologicznym, jakie stwarzają sobie nawzajem trzy osoby zasiadające wspólnie w składzie sądu. Nie ma bowiem znaczenia, czy w sprawie orzeka jeden czy trzech sędziów. Nie ma obiektywnych i sprawdzalnych danych pozwalających na przyjęcie, że wyrok wydany w składzie jednego sędziego jest mniej sprawiedliwy niż wydany w poszerzonym składzie, czy też że sprawa została mniej wnikliwie zbadana przez jednego sędziego niż zostałaby zbadana przez trzech. Pojawiające się w tym zakresie supozycje są głęboko krzywdzące dla sędziów i świadczą jedynie o braku znajomości metodyki pracy sędziego. Oznaczałoby to również swoiste wotum nieufności dla wiedzy i umiejętności ciężko pracujących sędziów w sądach pierw-

szej instancji, którzy *de facto*, mając mniejsze doświadczenie i w założeniu wiedzę niż ich koledzy z wyższej instancji, muszą rozpoznać daną sprawę równie rzetelnie i wnikliwie (uzasadnienie projektu ustawy, s. 8 i n.).

Słusznie zauważył T. Zembrzuski, że powyższe rozumowanie – jako „odrywające się od rzeczywistości” – spotkało się ze zdecydowaną krytyką w toku prac legislacyjnych³. „Stanowczy był głos środowiska adwokackiego, które podnosiło, że »w bardzo wielu sprawach wszyscy członkowie składu sądu, a nie tylko referent, są rzeczywiście zaangażowani w rozpatrzenie sprawy [...] Nie ma żadnych przesłanek do twierdzenia, że narada sędziów jest fikcją i niczego nie wnosi do rozpoznania sprawy, której rozstrzygnięcie jest wynikiem analizy przeprowadzonej przez kolegialny skład«, jak również zwróciło uwagę, że »z uwagi na tajemnicę narady sędziowskiej nie sposób przeprowadzić dowodu negatywnego, uzasadniającego tezę projektodawcy«. Z kolei Krajowa Rada Radców Prawnych wskazała, że »skład wieloosobowy w instancjach kontrolnych i odwoławczych

NIE MA OBIEKTYWNYCH I SPRAWDZALNYCH DANYCH POZWALAJĄCYCH NA PRZYJĘCIE, ŻE WYROK WYDANY W SKŁADZIE JEDNEGO SĘDZIEGO JEST MNIEJ SPRAWIEDLIWY NIŻ WYDANY W POSZERZONYM SKŁADZIE, CZY TEŻ ŻE SPRAWA ZOSTAŁA MNIEJ WNIKLIWIE ZBADANA PRZEZ JEDNEGO SĘDZIEGO NIŻ ZOSTAŁABY ZBADANA PRZEZ TRZECH.

służyć ma przede wszystkim stworzeniu warunków do wnikliwej i wszechstronnej oceny rozstrzygnięcia [...] Możliwość przeoczenia czy popełnienia błędu jest mniejsza w sytuacji orzekania w składach kolegialnych«, traktowanych jako optymalna i w pełni zbiektywizowana formuła kontroli instancyjnej. Zwrócono uwagę na ryzyko znaczącego obniżenia standardu merytorycznej i rzetelnej kontroli instancyjnej. Prokuratura Generalna RP wyraziła przekonanie, że istotą rozpoznawania sprawy przez skład trzech sędziów nie jest kwestia zwiększenia sprawiedliwości, lecz skład taki pojawia się w sprawach szczególnie zawiłych lub precedensowych i w postępowaniu odwoławczym, kiedy to rozpatrywane problemy są bardziej złożone oraz wymagają analizy popartej większym doświadczeniem w orzekaniu. Kategorieczne stwierdzenie o braku znaczenia, w jakim składzie orzeka sąd, wzbudziło »zdziwienie« również w środowisku sędziowskim, a także postulowano pozostawienie kolegialnych składów w niektórych kategoriach spraw cywilnych. Wyrażano ponadto wątpliwość co do celowości rezygnacji z kolegialności orzekania jeszcze przez rok po zakończeniu stanu zagrożenia epidemicznego. Z kolei Krajowa Rada Sądownictwa wyraziła »niepokój«, krytycznie oceniając naruszenie zasady udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Zgłaszane przez śro-

dowiska prawnicze wątpliwości i wyrażane postulaty nie spotkały się jednak ze zrozumieniem ustawodawcy i nie znalazły odzwierciedlenia w akcie prawnym⁴.

Z kolei K. Markiewicz zauważył, że mając na względzie charakter zmian ustrojowo-procesowych w ostatnich latach, zmierzających do podważenia niezależności sądów i gwarancji dotyczących szeroko rozumianego rzetelnego postępowania, należy dopuścić, że taki sam cel przyświecał i tym zmianom, zaś zabieg ten skutkować będzie osłabieniem kontroli prawidłowości obsady składu w związku z zarzutami dotyczącymi wadliwości powołania sędziów⁵. W jego ocenie, stanowi to obniżenie standardu ochrony prawnej z uwagi na pozbawienie przez składy kolegialne kontroli prawidłowości procesu nominacyjnego jednego z członków składu, który został powołany na urząd sędziego w wadliwych procedurach przy udziale „neo-KRS”⁶. „Należy zauważyć, że zabieg ten jest dodatkowo groźny z tego względu, że orzekanie przez takie osoby w sądach odwoławczych, jako ostatniej instancji – a ich głównie problem dotyczy, z uwagi na regułę kolegialności składu sądów odwoławczych – skutkować może uznaniem orzeczeń przez nie wydanych za niebyte”⁷.

Również M. Skibińska słusznie przyjmuje, że ustawodawca nie uzasadnił należyście, aby wprowadzone ograniczenie było rzeczywiście niezbędne do zwalczania epidemii koronawirusa ani ochrony zdrowia sędziów i ławników, co sprawia, że przepis ten należałoby uchylić jeszcze przed zniesieniem stanu zagrożenia epidemiologicznego, a tym bardziej jego obowiązywanie nie powinno być rozciągnięte na okres roku po uchyleniu tego stanu, gdyż w przeciwnym wypadku polski prawodawca naraża się nie tylko na zarzut nieprzestrzegania konstytucyjnych reguł proporcjonalności, a przez to generalnych standardów tworzenia prawa, ale także na zarzut obniżenia poziomu ochrony prawnej gwarantowanej

Fot. canva Edward Olive

stronom w ramach postępowania cywilnego prowadzonego przed „właściwym” sądem⁸. Konstytucyjne prawo do sądu oznacza bowiem nie tylko nakaz tworzenia norm, które w sposób jak najpełniejszy zapewnią jednostce należną ochronę sądową (aspekt pozytywny), ale także zakaz tworzenia regulacji normatywnych, które będą sprzeczne z nakazem gwarantującym taką ochronę (aspekt negatywny), a naruszenie powyższego zakazu w odniesieniu do przepisu art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o COVID jest widoczne w szczególności w odniesieniu do postępowań służących weryfikacji orzeczeń, gdzie sąd dokonuje niejednokrotnie ostatecznej kontroli prawidłowości wydanego orzeczenia ze względu na istniejące ograniczenia związane z możliwością wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach cywilnych⁹. „Jeszcze dalej idące zastrzeżenia zagadnienie to budzi w odniesieniu do zażeń poziomych oraz sytuacji, w których doszło do zmiany składu orzekającego w toku postępowania, np. po wydaniu orzeczenia w I instancji w składzie kolegialnym, które następnie kontrolowane jest w sądzie II instancji po 3 lipca 2021 r. jednoosobowo”¹⁰.

Swoboda ustawodawcy do kształtowania procedur sądowych nie oznacza dopuszczalności rozwiązań arbitralnych, które ponad miarę ograniczają prawa procesowe strony, a których realizacja stanowi przesłankę prawidłowego i sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli więc ograniczenie uprawnień procesowych strony jest zbędne, z punktu widzenia zamierzonych przez ustawodawcę celów, takich jak zapewnienie większej efektywności postępowania i jego szybkości, a jednocześnie godzi w reguły sprawiedliwości proceduralnej i prowadzi do pogłębienia ryzyka arbitralnego rozstrzygnięcia sprawy – to w tego rodzaju wypadkach dochodzi do naruszenia gwarancji konstytucyjnych związanych z prawem do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji)¹¹. Tak też należy ocenić art. 15 zsz¹

SWOBODA USTAWODAWCY DO Kształtowania PROCEDUR SĄDOWYCH NIE OZNACZA DOPUSZCZALNOŚCI ROZWIĄZAŃ ARBITRALNYCH, KTÓRE PONAD MIARĘ OGRANICZAJĄ PRAWA PROCESOWE STRONY, A KTÓRYCH REALIZACJA STANOWI PRZESŁANKĘ PRAWIDŁOWEGO I SPRAWIEDLIWEGO ROZSTRZYGNIECIA SPRAWY.

ust. 1 pkt 4 ustawy o COVID, którego rozwiązania są nieproporcjonalne, zbędne i godzą w istotne gwarancje procesowe stron, a w szczególności w prawo do rozpoznania sprawy przez właściwy, bezstronny i niezawisły sąd.

Przepis art. 6 Ek.p.c. zobowiązuje państwa – strony Konwencji do takiego zorganizowania własnego wymiaru sprawiedliwości, aby sądy i procedury sądowe spełniały wszystkie wymagania wynikające z tego przepisu. Za sąd w rozumieniu art. 6 ust. 1 Ek.p.c. można zatem uznać tylko taki organ, który spełnia przesłanki: a) organizacyjne, a mianowicie jest ustanowiony ustawą, niezawisły (niezależny) i bezstronny oraz pełni funkcję sądownictwa, tj. ma kompetencję rozstrzygania spraw należących do jego właściwości, na podstawie rządów prawa, b) proceduralne, a mianowicie postępowanie przed sądem jest przewidziane prawem, c) funkcjonalne, a mianowicie ma on pełną jurysdykcję w sprawach należących do jego właściwości i kompetencję do podejmowania prawnie wiążących orzeczeń, które nie mogą być zmieniane lub uchylane przez władzę niesądową¹².

Naruszeniem art. 6 ETPC jest więc rozpoznanie sprawy i wydanie orzeczenia przez

taki sąd, którego skład będzie sprzeczny z przepisami ustawowymi, czy to procesowymi, czy to ustrojowymi. W tym znaczeniu art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy o COVID, który ruguje z procesu cywilnego jedną z podstawowych zasad postępowania, a mianowicie zasadę kolegialności, narusza przywołaną normę konwencyjną.

SKŁAD SĄDU ORZEKAJĄCY
JEDNOOSOBOWO JEST
BARDZIEJ NARAŻONY NA
EWENTUALNE NACISKI ORAZ
INNE PRÓBY BEZPRAWNEGO
WYWIERANIA WPŁYWU NA
SPOSÓB PROCEDOWANIA ORAZ
TREŚĆ ROZSTRZYGNIĘCIA
(„WIĘKSZĄ ILOŚĆ SĘDZIÓW,
JAK WIĘKSZĄ ILOŚĆ WODY,
TRUDNIEJ JEST ZEPSUĆ”).

W polskim procesie cywilnym regułą jest, że w postępowaniach odwoławczych sąd rozpoznaje sprawy w składzie trzyosobowym. Powszechnie przyjmuje się, że skład kolegialny sądu zapewnia wyższy standard orzeczniczy, a tym samym realizuje na wyższym poziomie zapewnienie stronom prawa do sądu w aspekcie prawa do rzetelnego postępowania i prawa do wyroku, stanowiąc gwarancję niezależności sądu i wzmocnienie jego niezawisłości¹³. Skład sądu orzekający jednoosobowo jest bardziej narażony na ewentualne naciski oraz inne próby bezprawnego wywierania wpływu na sposób procedowania oraz treść rozstrzygnięcia („większą ilość sędziów, jak większą ilość wody, trudniej jest zepsuć”)¹⁴. Rozpoznanie sprawy w skła-

dzie wieloosobowym stwarza zatem większe gwarancje niezawisłości i bezstronności sędziów oraz wnikliwego i wszechstronnego rozpoznania przez nich konkretnej sprawy¹⁵.

Jak dostrzega A. Łazarska, skład sądu w postępowaniu cywilnym nie jest jedynie kwestią natury technicznej, lecz ma doniosłe znaczenie ustrojowe oraz procesowe, albowiem z art. 45 ust. 1 Konstytucji wynikają podstawowe gwarancje rzetelnego procesu, a mianowicie każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy, bez nieuzasadnionej zwłoki, przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd¹⁶. To, jaki sąd będzie rozpatrywał sprawę, jest szczególnie istotne dla stron i uczestników postępowania, gdyż dotyczy ich najważniejszych praw procesowych, zaś wyznaczenie składu sądu, przestrzeganie przyznanej kompetencji miejscowej, rzeczowej i funkcjonalnej, a także system przydziału spraw, obsada sądu mają wymiar nie tylko *stricte* formalny, ale oddziałują wprost na realizację prawa do rzetelnego procesu¹⁷. „Sąd właściwy, w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, to taki sąd, który jest w myśl przepisów ustaw właściwy do rozpatrzenia sprawy ze względu na uregulowania dotyczące jego właściwości rzeczowej, miejscowej, funkcjonalnej oraz który orzeka we właściwym składzie i w zgodzie ze swoją kompetencją. 2. Należycie obsadzony skład sądu jest również podstawową gwarancją niezawisłości funkcjonalnej”¹⁸.

W piśmiennictwie wskazuje się, że kolegialność składu służy podniesieniu jakości orzecznictwa, wzmacnia funkcję kontrolną sądów drugiej instancji, albowiem orzeczenie jest wynikiem dokładnego omówienia sprawy przez sędziów, co sprzyja wszechstronnemu jej naświetleniu z różnych punktów widzenia, czasem zestawieniu różnych możliwych sposobów wykładni przepisów i w rezultacie służy sprawiedliwemu orzeczeniu; orzeczenie kolegialne jest traktowane jako gwarancja sprawiedliwego orzeczenia i powinno

zapewniać bardziej staranne i wszechstronne rozważenie spraw¹⁹. „Kolegialność składu jest uznawana za jedną z gwarancji niezawisłości i bezstronności sędziowskiej oraz służy pluralizacji orzeczenia. W trakcie narady rozważane są racje za i przeciw konkretnemu rozstrzygnięciu, co pozwala naświetlić różne punkty widzenia i usystematyzować dyskusję. Zasadnicze znaczenie ma nie tyle sama narada i głosowanie nad wyrokiem, co przedstawienie różnych stanowisk podczas narady i w czasie roztrząsania samego rozstrzygnięcia. Pluralizacja rozstrzygnięcia z kolei przyczynia się do stabilizacji orzecznictwa oraz istotnie zwiększa szansę wydania prawidłowego rozstrzygnięcia”²⁰.

Nieważność postępowania spowodowana niewłaściwą obsadą sądu

Przyczyny nieważności postępowania ustawodawca wyszczególnił w art. 379 k.p.c., a także w art. 1099 § 2 k.p.c. (brak jurysdykcji krajowej) i w art. 1113 k.p.c. (immunitet sądowy). Można je podzielić na dwie grupy.

Pierwsza to przypadki rozpoznania sprawy mimo braku przesłanek procesowych lub istnienia tzw. przeszkód procesowych. W razie stwierdzenia przyczyn nieważności, o jakich mowa w art. 379 pkt 1–3 k.p.c., art. 1099 k.p.c. i 1113 k.p.c. (bezwzględne przeszkody procesowe) sąd wyższej instancji wydaje postanowienie, którym zaskarżony wyrok uchyla i pozew odrzuca lub postępowanie umarza (art. 386 § 3 k.p.c.)²¹. Jeśli natomiast zachodzą przyczyny nieważności postępowania wymienione w art. 379 pkt 4–6 k.p.c., a więc w sytuacji, w której nieważność postępowania jest spowodowana uchybieniami ze strony sądu, to sąd odwoławczy uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi niższej instancji (art. 386 § 2 k.p.c.)²².

Sąd Najwyższy w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, orzekł, iż rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego prowadzi do nieważności postępowania opisanego w art. 379 pkt 4 k.p.c. Zgodnie z przepisem art. 379 pkt 4 k.p.c.,

nieważność postępowania ma miejsce w sytuacji, w której skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Pojęcie „składu sądu sprzecznego z przepisami prawa” oznacza skład inny niż to przewiduje konkretny przepis ustawy procesowej, ale również wydanie orzeczenia przez osobę, która w ogóle nie powinna brać udziału w orzekaniu (np. rozpoznanie sprawy przez osobę niebędącą sędzią, rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym, w sytuacji, w której ustawa wymaga składu trzyosobowego, wydanie orzeczenia przez sędziego, który nie brał udziału w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku)²³. W rozumieniu analizowanej Uchwały, sprzeczne z przepisami będzie rozpoznanie sprawy przez skład jednoosobowy w II instancji.

Na moment złożenia niniejszego artykułu do druku nie jest znane uzasadnienie Uchwały. Niemniej jednak w doktrynie jej powzięcie było zaskoczeniem. W szczególności było to spowodowane tym, iż niewiele osób przypuszczało, że Sąd Najwyższy odważy się na tak przełomowe rozstrzygnięcie. Należy bowiem podkreślić, że uchwała została wydana trzy lata po wprowadzeniu tzw. przepisów covidowych, które były już wcześniej negatywnie oceniane przez prawników jako naruszające zasady sprawiedliwego postępowania. W piśmiennictwie zauważono, że zwłokę w wydaniu uchwały przez Sąd Najwyższy można tłumaczyć jedynie problemami wewnętrznymi oraz walką polityczną wokół tego organu²⁴.

Wskazywano także, iż zadziwiająca jest formuła obowiązywania wykładni prawa od dnia 26 kwietnia 2023 r. „Wprawdzie inne składy Sądu Najwyższego stają się związane wykładnią prawa od momentu jej wydania, ale nie sposób logicznie wyjaśnić, jak rozpatrzenie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji z jednym sędzią przed 26 kwietnia 2023 r.

miałoby nie naruszać prawa obywatela do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy. W końcu przepisy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z których Sąd Najwyższy wywiódł wykładnię prowadzącą do nieważności postępowania, nie zmieniły się z na dzień”²⁵.

JEDEN SĘDZIA NIE SKŁADA PRZED NIKIM SPRAWOZDANIA, NIE KONFRONTUJE SWOJEGO POMYSŁU NA SPRAWĘ, LECZ JAK URZĘDNIK PODEJMUJE DECYZJĘ W ZACISZU GABINET.

Z kolei M. Gutowski wskazał, iż Sąd Najwyższy słusznie uznał, że skład jednoosobowy sądu odwoławczego ogranicza konstytucyjne prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy i prowadzi do nieważności postępowania, albowiem składy takie ze szkodą dla stron prowadzą do ograniczenia możliwości obrony ich praw w procesie i obniżenia jakości orzecznictwa²⁶. Jeden sędzia nie składa przed nikim sprawozdania, nie konfrontuje swojego pomysłu na sprawę, lecz jak urzędnik podejmuje decyzję w zaciszu gabinetu²⁷. W ocenie M. Gutowskiego ograniczenie przez Sąd Najwyższy ram obowiązywania zasady prawnej na przyszłość jest zaś mechanizmem zapewniającym stabilność dotychczasowego orzecznictwa²⁸.

Podsumowanie

Analizowana uchwała zasługuje na aprobatę i stanowi odważny głos Sądu Najwyższego w przedmiocie troski o prawo do sądu i właściwego ukształtowania procedury cywilnej. Nie istniały żadne argumenty natury

merytorycznej, do dokonywania pod pozorem troski o zdrowie składów orzekających, zmian tak daleko ingerujących w prawo do rzetelnego procesu sądowego. Wprowadzenie jednoosobowych składów sędziowskich, krytycznie oceniane przez niemal całe środowisko prawnicze, miało służyć wyłącznie kwestiom dalszego upolitycznienia sądów i być ułatwieniem w żonglowaniu składami orzekającymi, tak aby uzyskać korzystne rozstrzygnięcia w niektórych sprawach, na ogół motywowanych politycznie.

Szkoda tylko, że odwagi do podjęcia takiej uchwały zabrakło Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego. 29 kwietnia 2022 r. Sąd Najwyższy, w sprawie o sygn. akt III CZP 77/22 (Legalis), odmówił podjęcia uchwały w podobnej sprawie, uznając, że nie doszło do naruszenia standardów konstytucyjnych przez ustawodawcę. Sąd Najwyższy w przywołanej sprawie uznał, że niekonsekwencje i zastrzeżenia co do proporcjonalności Nowelizacji nie świadczą jeszcze wystarczająco o pozorności deklarowanego jej celu. Jest wszak oczywiste, iż kolegalność składu zwiększa zagrożenie epidemiologiczne, a przez to także zagrożenie dla zdrowia członków składu i sprawności postępowania leżącej w interesie jego stron czy uczestników (choroba jednego z sędziów mogła wszak powodować zakażenie lub kwarantannę pozostałych członków składu oraz opóźnienie w postępowaniu). Wspomniane niekonsekwencje i zastrzeżenia nie dowodzą także dążenia do osiągnięcia celów całkowicie oderwanych od tego deklarowanego (także Sąd odwoławczy nie identyfikował tych celów stanowczo), skoro mogą też świadczyć „tylko” o niedoskonałości unormowania. Nawet zaś gdyby ciężar gatunkowy niektórych z owych niedoskonałości mógł uzasadniać odmowę zastosowania przedmiotowych przepisów jako niekonstytucyjnych, nie ma do tego podstaw w konkretnej sprawie, zważywszy, że *in casu* w dacie orzekania przez Sąd Najwyższy

stan epidemii trwał nadal (wysoce dyskusyjny, rozciągnięty aż na rok po ustaniu stanu epidemii albo zagrożenia epidemicznego zakres czasowy obniżenia standardu prawa do sądu nie odegrał zatem żadnej roli), a prezes Sądu Okręgowego nie skorzystał z przyznanej mu (a nie składowi orzekającemu) kontrowersyjnej kompetencji do wyznaczenia składu kolegalnego. Podobnie należy ocenić zarzut naruszenia art. 182 Konstytucji, skoro w niniejszej sprawie właściwy był pierwotnie skład złożony z sędziów zawodowych, oraz niebezpieczeństwo wystąpienia sygnalizowanego przez Sąd paradoksu, zważywszy, że w pierwszej instancji orzekał Sąd w składzie jednoosobowym. Ponadto okoliczność, że ustawodawca utrzymał składy kolegalne w Sądzie Najwyższym, sądach administracyjnych czy w niektórych sprawach karnych, można także tłumaczyć czynnikami, którym nie sposób odmówić racjonalności, jak choćby niższą liczbą rozpatrywanych spraw, lepszymi, szeroko rozumianymi warunkami technicznymi (w tym lokalowymi) lub rangą zasady ciągłości składu w sprawach karnych²⁹.

ANALIZOWANA UCHWAŁA
ZASŁUGUJE NA APROBATĘ
I STANOWI ODWAŻNY GŁOS SĄDU
NAJWYŻSZEGO W PRZEDMIOCIE
TROSKI O PRAWO DO SĄDU
I WŁAŚCIWEGO UKSZTAŁTOWANIA
PROCEDURY CYWILNEJ.

Z przywołanym powyżej uzasadnieniem postanowienia Sądu Najwyższego nie sposób się zgodzić, albowiem takie ujęcie problemu powoduje, że w postępowaniu cywilnym mamy do czynienia z uchYLENIEM zasady

kolegialności, stanowiącej jedną z podstawowych zasad postępowania cywilnego, a także jedną z gwarancji procesowych prawa do sądu w rozumieniu art. 6 Ek.p.c.

Odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, stąd też podjęcie rozstrzygnięcia wskazującego na nieważność postępowania, w którym w II instancji rozpoznawał sprawę skład jednoosobowy.

Równocześnie nie sposób nie zauważyć, że uchwała o podobnej treści mogła stać się przedmiotem osądu Sądu Najwyższego wcześniej, co nie doprowadziłoby to tak szerokich niekorzystnych skutków prawnych związanych z rozpoznawaniem spraw odwoławczych w składach jednoosobowych. Pomimo że uchwała ma moc zasady prawnej od dnia jej podjęcia, to jednak nie ma jakichkolwiek argumentów, które pozwalałyby wątpić, iż wszelkie sprawy rozpoznane w II instancji w składzie jednoosobowym są objęte sankcją nieważności postępowania z uwagi na niewłaściwy skład sądu. Spowoduje to z pewnością wysyp skarg o wznowienie postępowania, a w dalszej kolejności lawinowy wzrost skarg do ETPC. Jednocześnie taka sytuacja w żaden sposób nie służy pewności prawa i umacnianiu autorytetu władzy sądowniczej. Niezależnie jednak od powyższego podjęcie uchwały o takiej treści było w pełni zasadne.

Przypisy końcowe

- ¹ Uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach z 5 lipca 2022 r., VII Pz 5/22, niepubl.
- ² Uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., III PZP 4/22, Legalis.
- ³ T. Zembrzusi, *Przeciwdziałanie i zwalczanie epidemii COVID-19 w postępowaniu cywilnym, czyli pożegnanie z kolegialnością orzekania*, „Polski Proces Cywilny” 2022, nr 1, s. 65 i n.
- ⁴ *Ibidem*.
- ⁵ K. Markiewicz, *Wpływ regulacji „covidowych” na zasadę niezmienności (stabilności) oraz kolegial-*

ność składów sądów odwoławczych, „Polski Proces Cywilny” 2022, nr 1, s. 48.

- ⁶ *Ibidem*.
- ⁷ *Ibidem*.
- ⁸ M. Skibińska, *O zasadności przepisu art. 15zsz(1) ust. 1 pkt 4 ustawy antycovidowej z perspektywy konstytucyjnej zasady proporcjonalności*, „Polski Proces Cywilny” 2023, nr 1, s. 122.
- ⁹ *Ibidem*.
- ¹⁰ *Ibidem*.
- ¹¹ Stanowisko RPO do sprawy toczącej się przed SN o sygn. akt III CZP 73/21; <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-sn-sklady-sadow-cywilnych-bez-lawnikow-tylko-nowe-sprawy-odmowa>; [dostęp: 6 maja 2023 r.].
- ¹² Wyrok ETPC z 13 maja 1980 r., Artico p. Włochom, LEX nr 80808; wyrok ETPC z 9 października 1979 r. Airey przeciwko Irlandii, LEX nr 80807.
- ¹³ E. Waśkowski, *System procesu cywilnego*, Wilno 1932, s. 157.
- ¹⁴ *Ibidem*.
- ¹⁵ *Ibidem*.
- ¹⁶ A. Łazarska, *Skład sądu drugiej instancji w postępowaniu cywilnym*, „Ius Novum” 2022, nr 2, Nb 1.
- ¹⁷ *Ibidem*.
- ¹⁸ *Ibidem*.
- ¹⁹ L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *Zivilprozessrecht*, Monachium 2010, s. 596.
- ²⁰ A. Łazarska, *Skład sądu drugiej instancji w postępowaniu cywilnym*, „Ius Novum” 2022, nr 2, Nb 3.
- ²¹ I. Biedroń [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, wyd. 30, Warszawa 2022, komentarz do art. 379, nb 5.
- ²² *Ibidem*.
- ²³ Por. M. Kłos [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, Warszawa 2019, komentarz do art. 379, nb 7.
- ²⁴ M. Ostrowski, *Polska w zawieszaniu? Jakie będą konsekwencje uchwały Sądu Najwyższego*, „Business Insider” z 27 kwietnia 2023 r.; <https://businessinsider.com.pl/prawo/opinie/polska-w-zawieszaniu-jakie-beda-konsekwencja-uchwaly-sadu-najwyzszego/8s2093f>; [dostęp: 6 maja 2023 r.].
- ²⁵ *Ibidem*.
- ²⁶ M. Domagalski, *Sądy jednoosobowe naruszają prawo do sprawiedliwego postępowania*, „Rzeczpospolita” z 27 kwietnia 2023 r.; <https://www.rp.pl/w-sadzie-i-w-urzedzie/art38397541-sady-jednosobowe-naruszaja-prawo-do-sprawiedliwego-postepowania> [dostęp: 6 maja 2023 r.].
- ²⁷ *Ibidem*.
- ²⁸ *Ibidem*.
- ²⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22, Legalis.

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Prawo spadkowe a egzekucja sądowa

Integracyjne problemy
postępowania
i prawa cywilnego

redakcja naukowa
Andrzej Marciniak

OŚRODEK NAUKOWO-SZKOLENIOWY
PRZY KRAJOWEJ RADZIE KADROWEJ

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Zadłużenie i niewypłacalność dłużnika

Retrospekcja, stan obecny,
przyszłość

redakcja naukowa

Kinga Flaga-Gieruszyńska

Izabella Gil

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Anna Hrycaj

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika

Wstępem do rozważań na temat zlecenia poszukiwania komornikowi majątku dłużnika są niewątpliwie regulacje zawarte w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. – nakładającym na komornika, w razie braku wskazania przez wierzyciela majątku dłużnika pozwalającego na zaspokojenie świadczenia dochodzonego w egzekucji, obowiązek ustalenia z urzędu majątku dłużnika.

AGNIESZKA ŻELAZNA
Radczyni prawna

I. Brak ustalenia majątku dłużnika i niezłożenie wykazu majątku

Podstawą ustaleń dotyczących majątku może być wiedza komornika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo publicznie dostępne źródła informacji bądź rejestry, do których ma on dostęp drogą elektroniczną. Z kolei art. 801¹ § 1 k.c. nakłada na dłużnika obowiązek złożenia wykazu majątku na wezwanie komornika i jednocześnie poucza dłużnika, iż w razie niezłożenia przez niego wykazu majątku wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie tego majątku.

Przepis art. 801¹ § 1 k.p.c. dodany został do k.p.c. dopiero w drodze nowelizacji¹ dokonanej w 2015 r., jako określający obowiązki dłużnika w sytuacji, gdy – na podstawie przepisu art. 801 k.p.c. – m.in. wierzyciel nie wskaże majątku pozwalającego na zaspoko-

jenie dochodzonego świadczenia. Konieczność wprowadzenia art. 801¹ k.p.c. uzasadniano zaś zgłaszanymi tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie na tle poprzednio obowiązującego stanu prawnego wątpliwościami, czy żądanie wyjaśnień lub informacji na podstawie art. 761 i 801 k.p.c. należało zakwalifikować już jako poszukiwanie majątku, czy też jako czynności komornika podejmowane w ramach postępowania egzekucyjnego. Zatem dodanie do k.p.c. nowych przepisów art. 801¹ i 801² (gdyż przepis ten został wprowadzony w ramach tej samej nowelizacji co art. 801¹) – w ocenie autorów zmian ustawowych – miało zatem pozwolić na wyeliminowanie powyższych rozbieżności.

II. Poszukiwanie majątku dłużnika na zlecenie wierzyciela

Właściwa regulacja w zakresie poruszanej problematyki zawarta została w art. 801² k.p.c., w którym to przepisie ustawodawca dopuścił możliwość zlecenia komornikowi przez wierzyciela czynności poszukiwania majątku dłużnika, jeżeli w drodze czynności

przewidzianych w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. komornik nie zdołał ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia.

Co istotne, poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się przez komornika z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 1–6 k.p.c. Powyższe zastrzeżenie jest o tyle ważne, że co do zasady w orzecznictwie² zwraca się uwagę, że obowiązujący stan prawny zawiera szereg przepisów z szeroko rozumianych tzw. czynności poszukiwania majątku dłużnika, gdzie wymienia się: art. 761 k.p.c., art. 801² k.p.c. (zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika), art. 801 k.p.c. (wyjaśnienia dłużnika), art. 814 k.p.c. (otwarcie mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków dłużnika, przeszukanie jego rzeczy, mieszkania i schowków, przeszukanie odzieży, którą dłużnik ma na sobie). Wyłączenie zawarte w zdaniu 2 art. 801² k.p.c. wynika z faktu, iż korzystanie przez komornika z uprawnień przyznanych mu przez ustawodawcę w art. 761 k.p.c. zależy od woli komornika, który powinien także wziąć pod uwagę to, iż pozyskanie niektórych informacji może wiązać się z wydatkami, na które komornik powinien pobrać zaliczkę od wierzyciela. Wydatki te przy orzekaniu o kosztach postępowania egzekucyjnego będą zaś oceniane z punktu widzenia ich celowości (art. 770 k.p.c.). Z tych względów, w przeważającej większości przypadków, komornik powinien korzystać z możliwości, jakie daje mu art. 761 k.p.c., dopiero po wyczerpaniu czynności uregulowanych w art. 801 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Na tle powyższych regulacji, przepis art. 801² k.p.c. zawiera zatem niejako normę szczególną, znajdującą zastosowanie tylko w razie, gdy komornik nie zdołał ustalić majątku dłużnika w zakresie czynności ustalenia tego majątku podjętych z urzędu. Powołany przepis – od chwili jego wprowadzenia do k.p.c. – przeszedł zaś jedną, istotną jednak

nowelizację. Przypomnieć należy bowiem w tym miejscu, iż pierwotnie przepis ten dopuszczał możliwość zlecenia poszukiwania majątku przez wierzyciela w przypadku, kiedy czynności podjęte przez komornika, na podstawie przepisu art. 801 k.p.c., tj. mimo wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku, nie pozwoliły ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, do którego mogła być skierowana egzekucja. Aktualne brzmienie komentowanej regulacji ograniczone zostało już tylko do jej zastosowania w razie braku ustalenia majątku dłużnika w drodze czynności przewidzianych konkretnie w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. Przepis ten uzupełniono także o zdanie drugie, dodane dopiero na mocy zmian wprowadzonych wraz z wejściem w życie ustawy o komornikach sądowych.

Odwołując się przy tym do samej, aktualnej już treści art. 801² k.p.c., w doktrynie³ wyjaśnia się, iż choć przepis ten znajdować ma zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy nie zdołano ustalić majątku dłużnika, pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia, to jednak, mając na uwadze, że postępowanie egzekucyjne jest traktowane jako postępowanie o charakterze wykonawczym, niewątpliwie należy uznać takie określenie za swoistego rodzaju „skrót myślowy”. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż postępowanie egzekucyjne nie służy co do istoty „dochodzeniu świadczenia” – temu służy etap postępowania jurysdykcyjnego.

Istota komentowanego przepisu sprawdza się zarazem do narzuconej przez ustawodawcę, kolejności działań komornika. Jeżeli nie zdoła on ustalić majątku dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań, na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji albo rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną, to dopiero wówczas możliwe będzie zlecenie komornikowi poszukiwania majątku przez wierzyciela. Jeżeli wskutek podjętych na

BRAK POUCZENIA, CHOĆ NIEWĄTPLIWIE STANOWI NARUSZENIE PRZEPISÓW K.P.C., NIE POZBAWIA WIERZYCIELA PRAWA DO ZLECENIA POSZUKIWANIA MAJĄTKU DŁUŻNIKA.

podstawie art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. czynności komornik nie ustalił majątku dłużnika wystarczającego na wyegzekwowanie świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym, to powinien on wezwać dłużnika z urzędu do złożenia wykazu majątku (art. 801 § 1 pkt 2 k.p.c.). Jak wyjaśnia się w doktrynie⁴, dopiero wówczas, gdy złożony wykaz majątku i wyjaśnienia samego dłużnika nie pozwolą na ustalenie majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, wierzyciel będzie mógł wystąpić do komornika z wnioskiem o poszukiwanie majątku. Z kolei w sytuacji, gdy wierzyciel takiego zlecenia nie złoży, możliwość działania w tym zakresie przez komornika z urzędu jest wyłączona.

Z drugiej strony, przepis art. 801² k.p.c. można odczytywać jako konsekwencję braku złożenia przez dłużnika – na wezwanie komornika – wykazu majątku. W doktrynie⁵ podnosi się bowiem, iż skutki z tego tytułu wynikające można podzielić na trzy grupy: (1) związane z pociągnięciem dłużnika do odpowiedzialności karnej, (2) związane z zastosowaniem wobec dłużnika środków przymusu państwowego oraz – omawiane – (3) zlecenie komornikowi przez wierzyciela poszukiwania majątku dłużnika. O powyższym skutku dłużnik powinien być pouczony. Brak pouczenia, choć niewątpliwie stanowi naruszenie przepisów k.p.c., nie pozbawia wierzyciela prawa do zlecenia poszukiwania majątku dłużnika.

Jak wynika zatem z regulacji art. 801² w zw. z art. 801¹ i 801 k.p.c., wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku wtedy, gdy dłużnik nie złoży wykazu majątku, czyli nie złoży ani wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, ani samego wykazu majątku, a złoży jedynie oświadczenie dotyczące tego wykazu. Jeżeli zaś dłużnik złoży wykaz, który będzie niekompletny lub w którym dane będą nieprawdziwe, wskutek czego wierzyciel nie będzie mógł się zaspokoić w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym, to – jak przy-

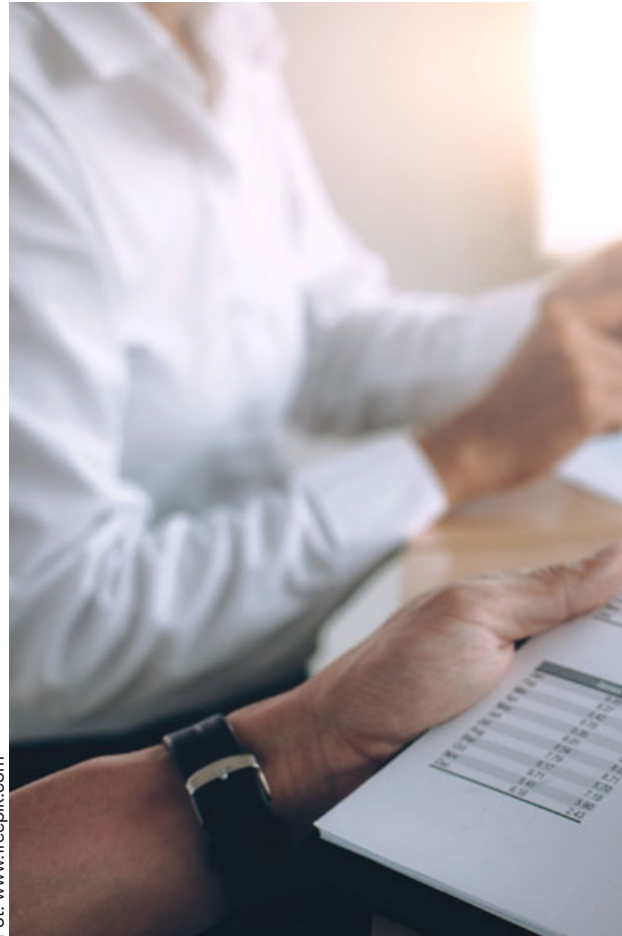
muje się – wierzyciel nie będzie miał już jednak prawa do zlecenia komornikowi poszukiwania majątku.

Na powyższym tle w doktrynie⁶ wyrażono wobec tego wątpliwość, kiedy wierzyciel może skutecznie zlecić komornikowi sądowemu poszukiwanie majątku dłużnika – czy niezwłocznie po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi na złożenie wykazu majątku, czy też dopiero po wyczerpaniu przez komornika przewidzianych w art. 801¹ k.p.c. środków przymusu. Przyjąć należałoby tu jednak swobodę decyzji leżącą po stronie wierzyciela, który powinien kierować się w tym zakresie przede wszystkim dążeniem do skutecznego przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. Zauważa się jednak, że w sytuacji, gdy wierzyciel zleci komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika niezwłocznie po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi na złożenie wykazu majątku, to wyłącza to możliwość stosowania przez komornika środków przymusu przewidzianych w art. 801¹ k.p.c. Przyjęcie odmiennej wykładni mogłoby prowadzić do oceny zachowania komornika jako nadużycia prawa. Z jednej strony komornik wykonywałby za wynagrodzeniem zlecenie poszukiwania majątku dłużnika, z drugiej zaś wykorzystywałby środki przymusu zastrzeżone dla komorniczego wykazu majątku. Cel obu instytucji byłby niewątpliwie zbieżny.

Niezależnie od poczynionych wyżej rozważań należy zwrócić uwagę, iż komornik

uprawniony jest do oceny zasadności składanych przez wierzyciela wniosków, których wspólnym celem jest ustalenie stanu majątku dłużnika. Zgodnie bowiem z art. 801 § 2 k.p.c. – w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2023 r.⁷ – jeżeli zachodzą wątpliwości, czy wniosek wierzyciela o podjęcie określonych czynności egzekucyjnych lub żądanie złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji w trybie art. 761 k.p.c. są niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji lub zachodzą uzasadnione podstawy do przyjęcia, że zostały złożone wyłącznie w celu szykany dłużnika, komornik może (fakultatywnie) zobowiązać wierzyciela do uzasadnienia wniosku pod rygorem obciążenia wierzyciela kosztem bezskutecznych czynności podjętych na jego skutek i to niezależnie od wyniku sprawy. Komornik zobligowany będzie zaś oddalić złożony wniosek o zlecenie poszukiwania majątku dłużnika, jeżeli w świetle okoliczności sprawy lub innych prowadzonych przeciwko temu samemu dłużnikowi postępowań egzekucyjnych wysoce prawdopodobne jest, że wniosek nie przyczyni się do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji i zachodzą jednocześnie uzasadnione podstawy do przyjęcia, że został on złożony wyłącznie w celu szykany dłużnika. Przepis art. 801 § 2 k.p.c. określa zatem przesłanki dotyczące zobowiązania wierzyciela do uzasadnienia złożonego wniosku w postaci alternatywy „lub”, co koreluje z § 1 tego artykułu i oznacza, że zasadą jest, iż czynności podejmowane są przez komornika jedynie wówczas, gdy wierzyciel nie wskaże majątku, z którego należy prowadzić egzekucję, a zarazem czynności te są niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji, jak też nie zachodzi uzasadniona podstawa do przyjęcia, że wniosek wierzyciela został złożony wyłącznie w celu szykany dłużnika.

Powyższe oznacza tym samym, iż zbędność czynności poszukiwania majątku dłużnika bądź też ustalenie, że złożony wniosek

Fot. www.freeplik.com

ma na celu jedynie szykanowanie dłużnika, skutkować winno oddaleniem go przez komornika.

III. Poszukiwanie majątku dłużnika dokonane przez komornika bez zlecenia. Pozorność poszukiwań majątku

Poszukiwanie majątku dłużnika przez komornika bez zlecenia wierzyciela, w sytuacji uprawniającej jedynie wierzyciela do złożenia takiego wniosku wobec zaistnienia przesłanki określonej w art. 801² k.p.c., skutkować może odpowiedzialnością karną komornika.

Zwrócić należy jednak uwagę, iż – jak wyjaśnia się w orzecznictwie⁸ – zlecenia poszukiwania majątku nie można rozumieć formalistycznie, a zatem wierzyciel nie musi użyć sformułowania „zlecam poszukiwanie majątku dłużnika”. Również sam brak wniosku przy jednoczesnym uiszczeniu opłaty stałej od takiego wniosku *per facta concludentia* winno być – w większości wypadków – odczytywane jako zlecenie komornikowi poszukiwania majątku. Ewentualne wadliwe potraktowanie przez komornika oświadczenia wierzyciela jako wniosku o poszukiwanie majątku nie powinno nigdy spowodować negatywnych

konsekwencji⁹, bowiem w takim przypadku wierzyciel nie wpłaci po prostu opłaty stałej na wezwanie komornika¹⁰.

Pamiętać jednakże należy, iż w stanie prawnym obowiązującym zaraz po wprowadzeniu do przepisów k.p.c. art. 801¹ i art. 801², dopiero jeżeli wezwanie komornika do złożenia przez dłużnika wykazu majątku oraz zastosowane w tym celu środki przymusu przewidziane w art. 801 k.p.c. nie przyniosły skutku, wierzyciel mógł zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika. Wniosek złożony przed wyczerpaniem czynności, o których mowa w art. 801 k.p.c., podlegał oddaleniu¹¹. Zatem wnioski o poszukiwanie majątku dłużnika złożone przed wyczerpaniem wskazanych wyżej czynności, czyli złożone już we wniosku egzekucyjnym, powinny być zostać przez komornika oddalone, ewentualnie, mogły być wpisane warunkowo według poglądów doktryny na wypadek, gdyby nie udało się zdobyć od dłużnika informacji o majątku. Reasumując, podkreślić należy, iż obowiązujące poprzednio przepisy umożliwiały komornikowi poszukiwanie majątku wyłącznie na wniosek wierzyciela i to dopiero w sytuacji, gdy środki przymusu okazałyby się bezskuteczne. Jeżeli zatem w prowadzonej przez komornika egzekucji wierzyciel nie złożył takiego wniosku, to poszukiwanie majątku stanowiło wyłącznie inicjatywę komornika. W takim stanie rzeczy za niezasadną uznać należałoby argumentację, jakoby samo tylko uiszczenie opłaty stałej od wniosku w wysokości obowiązującej w dacie dokonywania tej czynności w sposób co najmniej dorozumiany stanowiło zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika przez wierzyciela. Jak wskazano w orzecznictwie¹², nawet jeżeli uznałoby się słuszność takiego stanowiska, to w realiach konkretnej sprawy nie mogłoby to mieć wpływu na ocenę prawnokarną zachowania komornika, który, postępując zgodnie z brzmieniem obowiązujących poprzednio w tym zakresie

przepisów, powinien był oddalić wniosek o poszukiwanie majątku dłużnika złożony przed wyczerpaniem wskazanych wyżej czynności. Komornik, który nie tylko wniosku takiego nie oddalił (ponieważ *de facto* wniosek taki nie został przez wierzyciela złożony), lecz również wezwał wierzyciela do uiszczenia opłaty stałej z tytułu wniosku o poszukiwanie majątku dłużnika, narażał się zatem na odpowiedzialność wynikającą z tego tytułu. W sytuacji braku takiego wniosku ze strony wierzyciela komornik nie powinien był bowiem podejmować czynności związanych z wezwaniem go do uiszczenia opłaty stałej z tytułu wniosku o poszukiwanie majątku dłużnika, a gdyby nawet uznać, iż wniosek taki w sposób dorozumiany został przez wierzyciela złożony, winien on zostać przez komornika oddalony.

Odpowiedzialnością komornika może być objęte również „pozorne” poszukiwanie majątku dłużnika na zlecenie złożone przez wierzyciela. Jeżeli bowiem czynności komornika w tym zakresie ograniczyły się do zażądania od wierzyciela zaliczki na poszukiwanie majątku, zaś od dłużnika wyjaśnień i wysłania wezwania do zapłaty, to takie działania nie mogą zostać ocenione jako faktyczne poszukiwanie – na zlecenie wierzyciela i za dodatkowym wynagrodzeniem – majątku dłużnika w sposób odpowiadający normie art. 801² k.p.c. W takiej sytuacji uznać należałoby bowiem, że komornik faktycznie nie poszukiwał majątku, zaś podejmowanie czynności dokonywane były jedynie dla pozorów. Konkluzję taką wyprowadzić można jednak jedynie z powiązania podejmowanych przez komornika w postępowaniu czynności i ich chronologii. Tak też uznaje się, że z pozornością poszukiwania majątku dłużnika będziemy mieć do czynienia w sytuacji, gdy pomimo wysłania do dłużnika pisma z żądaniem udzielenia informacji, jaki majątek on posiada, gdzie wezwanie to zostało podwójnie awizowane, doszło do podziału sumy z egzekucji jeszcze przed zawizowaniem tego wezwania, co

potwierdza brak zainteresowania komornika odpowiedzią dłużnika. Również za pozorne uznać należy czynności poszukiwania majątku dłużnika, jeżeli ograniczyły się one do zajęcia wierzytelności z depozytu zabezpieczonego w innej sprawie egzekucyjnej prowadzonej przez tego samego komornika¹³. Takie czynności uznać należałoby bowiem za podjęte w celu wygenerowania dla komornika nieuprawionego zysku w postaci opłat za poszukiwanie majątku, w sytuacji gdy poszukiwanie to *de facto* nie było prowadzone.

Przypisy końcowe

- ¹ Ustawa z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311).
- ² Por. wyrok SR w Olsztynie z 16 listopada 2017 r., sygn. akt I Co 1515/17.
- ³ I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, wyd. 31, Warszawa 2023.
- ⁴ *Vide*: A. Laskowska-Hulisz, *Rozdział VI. Złożenie przez dłużnika wykazu majątku komornikowi sądowemu w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych (art. 801¹ k.p.c.)* [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne, nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Jagiela, Warszawa 2020, s. 99–122.
- ⁵ *Ibidem*.
- ⁶ *Ibidem*.
- ⁷ Ustawa z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 614).
- ⁸ *Vide*: postanowienie SO w Warszawie z 16 grudnia 2011 r., sygn. akt V Cz 4277/11.
- ⁹ *Vide*: postanowienie SR w Sokołowie Podlaskim z 12 września 2012 r., sygn. akt I Co 613/12.
- ¹⁰ *Vide*: I. Kunicki, *Poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2009, nr 6, s. 114.
- ¹¹ *Vide*: T. Ereciński, H. Pietrkowski [w:] T. Ereciński, H. Pietrkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, wyd. V, Warszawa 2016, art. 801(2).
- ¹² *Vide*: wyrok SO w Siedlcach z 5 listopada 2021 r., sygn. akt II Ka 248/21.
- ¹³ *Ibidem*.

Zbieg egzekucji oraz zabezpieczeń

W niniejszym opracowaniu przedstawiono aktualny stan prawny z uwzględnieniem zmian dokonanych ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 556).

DR MONIKA GED
Radczyni prawna

Wstęp

Ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023, poz. 556, dalej jako: ust.zm.), dokonano m.in. nowelizacji ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego¹. Najistotniejsze zmiany dokonane wskazaną ustawą objęły oprócz postępowania egzekucyjnego w administracji również sądowe postępowanie egzekucyjne. Ustawa – z pewnymi wyjątkami – wchodzi w życie 25 marca 2024 r., jednak z uwagi na charakter zmian w niej przewidzianych warto odnieść się do nich już dziś.

W niniejszej publikacji autorka podejmuje próbę omówienia aktualnego stanu prawnego, a także zmian dokonanych wspomnianą nowelizacją, odnoszących się do instytucji zbiegu egzekucji, zbiegu zabezpieczeń oraz zbiegu egzekucji i zabezpieczenia – zarówno sądowej, jak i administracyjnej. Problematyka ta, odmiennie od zbiegu egzekucji, nie była

dotychczas przedmiotem szczególnego zainteresowania ustawodawcy w ujęciu kompleksowym. Wspomniana nowelizacja odpowiada na potrzeby praktyki, która w dotychczasowym stanie prawnym, rozstrzygając kwestie problematyczne dotyczące zbiegu zabezpieczeń, odwoływała się do dorobku doktryny. Pomimo tego, że zmiany dokonane wspomnianą ustawą wchodzi w życie w marcu 2024 r., kierunek obrany przez ustawodawcę wydaje się być istotny dla praktyki. Z tych właśnie względów przedmiotem niniejszej publikacji uczyniono tytułową problematykę przy przyjęciu szerokiego spektrum zagadnień odnoszących się do zbiegów zarówno egzekucji, jak i zabezpieczeń.

Rozumienie terminu „zbieg egzekucji”

Przejdźcie do zasadniczych rozważań wymaga w pierwszej kolejności wyjaśnienia, czym w rzeczywistości jest zbieg. Ponieważ w nauce pojęcie zbiegu odnoszone jest do egzekucji, rozważania w tym zakresie będą odnosiły się również do zbiegu zabezpieczeń jako instytucji występującej w tego rodzaju postępowaniach.

W nauce przyjmuje się, że do zbiegu egzekucji dochodzi wówczas, gdy do tej samej rzeczy lub prawa i przeciwko temu samemu podmiotowi skierowana jest egzekucja

prowadzona równocześnie przez co najmniej dwa organy egzekucyjne uprawnione do jej prowadzenia².

Z przytoczonej definicji wynika jednoznacznie, że powstanie zbiegu należy odnosić do egzekucji, a nie postępowania egzekucyjnego jako takiego. W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę na wykształcone w doktrynie rozróżnienie pomiędzy postępowaniem egzekucyjnym a egzekucją. W literaturze dotyczącej sądowego postępowania egzekucyjnego przyjmuje się, że egzekucja polega na stosowaniu przez powołane organy egzekucyjne przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika należnego wierzytelowi świadczenia ustalonego w odpowiednim akcie (tytule wykonawczym lub egzekucyjnym)³. Z kolei sądowe postępowanie egzekucyjne to „ogół prawnie zorganizowanych czynności związanych z egzekucją, podejmowanych przez strony, uczestników postępowania oraz organy egzekucyjne”⁴.

Podobne rozróżnienie oraz rozumienie wskazanych pojęć stosowane jest w postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Postępowanie egzekucyjne definiowane jest jako zorganizowany ciąg czynności procesowych podejmowanych przez organy egzekucyjne oraz inne podmioty w celu przymusowego wykonania obowiązków objętych egzekucją administracyjną⁵. Natomiast egzekucja administracyjna rozumiana jest jako stosowanie przez powołane do tego organy przewidzianych w ustawie egzekucyjnej środków przymusu służących doprowadzeniu do wykonania przez zobowiązanych obowiązków, których wykonanie dochodzone jest w trybach administracyjnej procedury egzekucyjnej⁶. W postępowaniu egzekucyjnym w administracji ustawodawca w sposób bardziej zdecydowany, bo wprost w przepisach ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, wyeksponował różnicę pomiędzy postępowaniem egzekucyjnym a egzekucją. W myśl art. 26 § 1 ustawy

Fot. www.freeplik.com

z 17 czerwca 1996 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁷, postępowanie egzekucyjne wszczyna się na wniosek wierzyciela o wszczęcie egzekucji administracyjnej i na podstawie wystawionego przez niego tytułu wykonawczego, sporządzonego według ustalonego wzoru. Natomiast wierzyciel będący jednocześnie organem egzekucyjnym wszczyna postępowanie egzekucyjne z urzędu poprzez nadanie tytułowi wykonawczemu przez siebie wystawionemu klauzuli o skierowaniu tego tytułu do egzekucji administracyjnej. Z kolei w art. 26 § 5 u.p.e.a. sprecyzowano, kiedy następuje wszczęcie egzekucji administracyjnej. Następuje ono z chwilą: 1. doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego; 2. doręczenia dłużnikowi

zekucyjnych w tożsamy sposób. Oznacza to, że wszczęcie egzekucji musi zostać poprzedzone wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Egzekucja może więc być prowadzona wyłącznie w ramach postępowania egzekucyjnego.

”
W LITERATURZE PRZYJMUJE SIĘ,
ŻE DO ZBIEGU EGZEKUCJI MOŻE
DOJŚĆ WYŁĄCZNIE W EGZEKUCJI
NALEŻNOŚCI PIENIĘŻNYCH,
NIEMOŻLIWE JEST NATOMIAST
WYSTĄPIENIE ZBIEGU EGZEKUCJI
OBOWIĄZKÓW NIEPIENIĘŻNYCH.

Istotne jest również to, że do zbiegu egzekucji nie dochodzi z chwilą wszczęcia postępowania egzekucyjnego, dopóki nie nastąpiło skierowanie egzekucji do określonego składnika majątku dłużnika. Oznacza to, że musi nastąpić konkretyzacja rzeczy lub prawa, poprzez skierowanie do niego egzekucji. Stanowisko to potwierdzono w orzecznictwie, gdzie przyjmuje się, że zbieg egzekucji administracyjnej i egzekucji sądowej do tego samego przedmiotu nie następuje w wyniku samego zamiaru zastosowania środków egzekucyjnych, lecz dopiero w wyniku ich zastosowania, skutkiem czego następuje ustalenie tożsamości przedmiotu zastosowanych środków egzekucyjnych i dopiero podejmowanie dalszych czynności egzekucyjnych zgodnie z przepisami odnoszącymi się do zbiegu egzekucji. Nie wynika natomiast z jakiegokolwiek przepisu prawa, aby przed zastosowaniem środka egzekucyjnego, administracyjny organ egzekucyjny miał obowiązek ustalać, czy może dojść do zbiegu egzekucji administracyjnej z egzekucją sądową i na tej

zajętej wierzytelności zawiadomienia o zajęciu wierzytelności lub innego prawa majątkowego, jeżeli to doręczenie nastąpiło przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego; 3. podpisania protokołu zajęcia ruchomości przez pracownika obsługującego organ egzekucyjny, jeżeli to podpisanie nastąpiło przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego; 4. wpisu w księdze wieczystej o wszczęciu egzekucji z nieruchomości lub złożenia wniosku o wpis o wszczęciu egzekucji z nieruchomości do zbioru dokumentów, jeżeli ten wpis lub to złożenie nastąpiło przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego.

W ujęciu definicyjnym termin „egzekucja” rozumiany jest na gruncie obu procedur eg-

podstawie uznać, iż do takiego zbiegu doszło, zanim jeszcze organ ten dokonał czynności skutkującej wszczęciem egzekucji⁸.

W uchwale z 25 czerwca 1997 r., III CZP 29/97⁹, Sąd Najwyższy potwierdził, że nie zachodzi zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej do tej samej rzeczy, jeżeli administracyjny organ egzekucyjny i komornik prowadzą egzekucję przeciwko różnym dłużnikom. Pogląd ten w większości podzielają również przedstawiciele doktryny¹⁰.

W literaturze przyjmuje się, że do zbiegu egzekucji może dojść wyłącznie w egzekucji należności pieniężnych, niemożliwe jest natomiast wystąpienie zbiegu egzekucji obowiązków niepieniężnych¹¹.

W egzekucji sądowej przez świadczenie pieniężne rozumie się przekazanie przez dłużnika określonej wartości majątkowej wyrażonej w jednostkach pieniężnych¹². Nieco inaczej rozumiane są obowiązki o charakterze pieniężnym w postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przyjmuje się bowiem, że obowiązki o charakterze pieniężnym to obowiązki polegające na spłaceniu sumy pieniężnej organowi lub innej instytucji państwa polskiego, obcego lub jednostki samorządu terytorialnego. Nie jest natomiast obowiązkiem o charakterze pieniężnym, obowiązek polegający na zapłaceniu określonej kwoty pieniężnej osobie prywatnej, nawet jeśli obowiązek ten wywodzi się z decyzji lub postanowienia administracyjnego lub innego aktu publicznoprawnego¹³.

Zwrócono przy tym uwagę, że w przypadku egzekucji obowiązków niepieniężnych skierowanej do tej samej rzeczy lub prawa, administracyjny organ egzekucyjny oraz sądowy organ egzekucyjny realizują zupełnie inne obowiązki, co uniemożliwia przekazanie jednemu z tych organów egzekucji do dalszego łącznego prowadzenia¹⁴. W opisanym przypadku obie egzekucje należy kontynuować, przy czym los egzekucji świadczenia pieniężnego jest zależny od charakteru eg-

Fot. www.freepik.com

zekucji świadczenia niepieniężnego¹⁵. Jeżeli w wyniku skutecznego przeprowadzenia tej ostatniej dojdzie do wydania rzeczy ruchomej wierzycielowi, nie ma przeszkód do kontynuowania egzekucji świadczenia pieniężnego. Jednak w razie ukończenia egzekucji polegającej np. na zniszczeniu rzeczy, konieczne jest umorzenie postępowania obejmującego egzekucję świadczenia pieniężnego¹⁶.

Kolejnym z elementów warunkujących powstanie zbiegu egzekucji jest skierowanie jej do tej samej rzeczy lub prawa przez co najmniej dwa organy egzekucyjne. Dla przyjęcia, że mamy do czynienia ze zbiegiem egzekucji, nie ma przy tym znaczenia, o jakie organy egzekucyjne chodzi, tj. organy egzekucji sądowej czy administracyjnej. W każdym bowiem przypadku wystąpi zbieg egzekucji, którego rozstrzygnięcie regulują odpowiednie przepisy.

Następnym elementem definicyjnym zbiegu egzekucji jest skierowanie egzekucji do tej samej rzeczy lub prawa. Nie dojdzie wszakże do powstania zbiegu egzekucji w sytuacji, gdy nastąpi wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi przez dwa różne organy egzekucyjne, jednak każda z prowadzonych egzekucji obejmie inny składnik majątku dłużnika.

W kontekście dyskusji dotyczącej zbiegu egzekucji należy zwrócić uwagę na trafne spostrzeżenia A. Marciniaka. Autor ten określił sytuacje, w których do zbiegu pomiędzy

organami egzekucji sądowej nie dochodzi. Należą do nich następujące przypadki:

1. nowe zajęcie danej ruchomości przez tego samego komornika na zaspokojenie innej wierzytelności;
2. skierowanie do zajętego wynagrodzenia za pracę, rachunku bankowego albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego przez tego samego komornika jeszcze innej egzekucji;
3. skierowanie do zajętej nieruchomości kolejnej egzekucji przez tego samego komornika, czyli przyłączenia się kolejnego wierzyciela do postępowania wszczętego wcześniej¹⁷.

O wystąpieniu zbiegu egzekucji można mówić więc w przypadku tożsamości osoby dłużnika, przeciwko któremu wszczęto egzekucję, oraz rzeczy lub prawa, do którego egzekucję skierowano. Istotne jest przy tym to, że samo wszczęcie postępowania egzekucyjnego przez sądowy i administracyjny organ egzekucyjny nie prowadzi do powstania zbiegu egzekucji, niezbędne jest bowiem skierowanie egzekucji do tej samej rzeczy lub prawa przez co najmniej dwa organy egzekucyjne.

Rys historyczny

Kwestie odnoszące się do rozstrzygnięcia zbiegów egzekucji na gruncie każdej z procedur egzekucyjnych regulują odpowiednie akty prawne, tj. Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Na przestrzeni ostatnich kilku lat miała miejsce gruntowna reforma przepisów dotyczących zbiegów egzekucji, której celem było usprawnienie postępowania egzekucyjnego oraz wyeliminowanie regulacji prowadzących do przedłużania postępowania.

Jednej z najbardziej znaczących zmian w obszarze przepisów dotyczących zbiegów egzekucji w sądowym i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym dokonano ustawą

z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁸. Nowelizacja weszła w życie 8 września 2016 r.

W stanie prawnym obowiązującym od 8 września 2016 r. do rozstrzygnięcia zbiegów egzekucji sądowej i administracyjnej nie są już angażowane sądy. Oznacza to, że z chwilą wejścia w życie ww. zmian, rozstrzygnięcie zbiegu następuje z mocy samego prawa¹⁹, co ma sprzyjać usprawnieniu i przyspieszeniu postępowań.

W przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej rozstrzygnięcie zbiegu oparte zostało na kryterium pierwszeństwa zajęcia, a w dalszej kolejności – wysokości należności pieniężnej objętej zajęciem.

Kolejna zasadnicza nowelizacja przepisów o zbiegach egzekucji miała miejsce ustawą z 11 września 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw²⁰, która w tym zakresie zaczęła obowiązywać 30 lipca 2020 r.

Istotną dla praktyki zmianą wprowadzoną ww. ustawą była rezygnacja z konieczności sporządzenia i przekazania odpisu tytułu wykonawczego (art. 773² § 2 pkt 1 k.p.c. w stanie prawnym obowiązującym do 29 lipca 2020 r.). W stanie prawnym obowiązującym od 30 lipca 2020 r., organ egzekucyjny

”
W PRZYPADKU ZBIEGU
EGZEKUCJI SĄDOWEJ
I ADMINISTRACYJNEJ
ROZSTRZYGNIĘCIE ZBIEGU
OPARTE ZOSTAŁO NA KRYTERIUM
PIERWSZEŃSTWA ZAJĘCIA,
A W DALSZEJ KOLEJNOŚCI –
WYSOKOŚCI NALEŻNOŚCI
PIENIĘŻNEJ OBJĘTEJ ZAJĘCIEM.

WŁAŚCIWOŚĆ ORGANÓW EGZEKUCYJNYCH DO PROWADZENIA EGZEKUCJI SĄDOWEJ W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH SPOSOBÓW EGZEKUCJI REGULUJE KAŻDORAZOWO KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO.

ma obowiązek niezwłocznego sporządzenia i przekazania administracyjnemu organowi egzekucyjnemu adnotacji w sprawie zbiegu (art. 773² § 2 k.p.c.), która jest ustrukturyzowanym dokumentem przekazywanym w postaci elektronicznej²¹. Nie ma już zatem obowiązku sporządzania odpisu tytułu wykonawczego.

Kolejną nowelizacją, którą wprowadzono ważne zmiany w przepisach o zbiegach, jest ustawa z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw. Przy jej pomocy ustawodawca zmierza do uporządkowania kwestii związanych z rozstrzygnięciem zbiegów zabezpieczeń (administracyjnych oraz sądowych), a także zbiegu zabezpieczenia i egzekucji. Szczegółowo regulacje zawarte we wskazanej ustawie zostaną omówione w dalszej części niniejszej publikacji.

Zbieg egzekucji sądowych

Przez zbieg egzekucji sądowych należy rozumieć skierowanie egzekucji do tej samej rzeczy, wierzytelności lub prawa przez co najmniej dwa sądowe organy egzekucyjne prowadzące egzekucję świadczeń pieniężnych (komornicy sądowi).

W razie zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw, dalszą egze-

kucję prowadzi komornik właściwy według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (art. 773¹ § 1 k.p.c.). Jeżeli żaden z komorników nie jest właściwy według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego lub właściwych jest kilku komorników, komornik, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazuje sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, o czym zawiadamia wierzyciela.

Właściwość organów egzekucyjnych do prowadzenia egzekucji sądowej w ramach poszczególnych sposobów egzekucji reguluje każdorazowo Kodeks postępowania cywilnego.

Egzekucja z ruchomości należy do komornika ogólnej właściwości dłużnika. Jeżeli natomiast dłużnik nie ma miejsca zamieszkania, siedziby lub oddziału na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, do przeprowadzenia egzekucji właściwy jest komornik tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości (art. 844 § 1 k.p.c.). Z kolei komornik, który wszczął egzekucję z niektórych ruchomości dłużnika, jest właściwy do przeprowadzenia egzekucji z pozostałych ruchomości, chociażby znajdowały się w okręgu innego sądu (art. 844 § 2 k.p.c.).

Egzekucja z wynagrodzenia za pracę należy do komornika działającego przy sądzie rejonowym ogólnej właściwości dłużnika (art. 880 k.p.c.). Podobnie jest w egzekucji z rachunków bankowych, o czym stanowi art. 889 § 1 k.p.c., wskazując na komornika właściwości ogólnej dłużnika jako właściwego do dokonania czynności związanych z zajęciem.

Egzekucja prowadzona według przepisów o egzekucji z innych wierzytelności należy do komornika właściwości ogólnej dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, a w braku podstaw do jej oznaczenia – do komornika sądu właściwości ogólnej osoby zobowiązanej względem dłużnika. Gdy osoby takiej nie ma,

egzekucja należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajduje się przedmiot świadczenia lub prawa (art. 895 § 1 k.p.c.). Jeżeli natomiast wykonanie prawa związane jest z posiadaniem dokumentu, właściwy jest komornik tego sądu, w którego okręgu dokument się znajduje. Podobne zasady obowiązują w egzekucji z innych praw majątkowych (art. 909 k.p.c.).

Egzekucja z nieruchomości należy do komornika sądowego działającego przy sądzie, w którego okręgu nieruchomość jest położona (art. 921 § 1 k.p.c.). Jeżeli jednak nieruchomość jest położona w okręgach kilku sądów, wybór należy do wierzyciela. Jednakże z postępowaniem wszczętym na wniosek jednego wierzyciela połączone będą postępowania wszczęte na wniosek innych wierzycieli. W tym celu komornik, który rozpoczął

egzekucję, o wszczęciu, a następnie o ukończeniu egzekucji zawiadomi komornika, do którego, stosownie do paragrafu poprzedzającego, mogłaby należeć egzekucja (art. 921 § 2 k.p.c.).

Egzekucja ze statków morskich wpisanych do rejestru okrętowego należy do komornika sądu, w którego okręgu statek się znajduje w chwili wszczęcia egzekucji (art. 1015 k.p.c.).

Właściwość ogólną organu egzekucyjnego należy ustalać przy odpowiednim zastosowaniu art. 27 i 30 k.p.c., tj. zgodnie z miejscem zamieszkania dłużnika będącego osobą fizyczną oraz według miejsca siedziby dłużnika będącego osobą prawną lub innym podmiotem niebędącym osobą fizyczną.

Podsumowując, w przypadku egzekucji z ruchomości, rachunków bankowych, wierzytelności oraz innych praw majątkowych zasadniczo właściwy do prowadzenia egzekucji jest komornik właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę dłużnika. Z kolei w przypadku egzekucji z nieruchomości oraz statków morskich wpisanych do rejestru okrętowego właściwy do prowadzenia egzekucji jest komornik miejsca, w którym nieruchomość lub statek morski się znajdują.

Wypada w tym miejscu zauważyć, że na mocy art. 10 ust. 1 ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych²², wierzyciel ma prawo wyboru komornika działającego na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, w którym znajduje się siedziba kancelarii komornika właściwego, zgodnie z przepisami k.p.c., do prowadzenia spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.s. Przyznane wierzycielowi prawo wyboru nie dotyczy jednak następujących spraw: o egzekucję z nieruchomości; o wydanie nieruchomości; o wprowadzenie w posiadanie nieruchomości; o opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób lub rzeczy; w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio.

Przepis art. 773¹ k.p.c. dotyczący zbiegu egzekucji sądowych przyznaje jednak pierwszeństwo temu komornikowi, który jest właściwy według wskazanych wyżej przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Oznacza to między innymi to, że w razie zbiegu egzekucji sądowych, z których jedna jest prowadzona przez komornika właściwości zgodnie z przepisami k.p.c., a druga – przez komornika wybranego przez wierzyciela zgodnie z art. 10 ust. 1 u.k.s., dalszą egzekucję prowadzi będzie komornik, którego właściwość wynika z przepisów k.p.c. Jeżeli jednak przy zastosowaniu tego kryterium zbiegu nadal nie da się rozstrzygnąć, stosuje się kryterium pierwszeństwa zajęcia. Oznacza to, że dalsze prowadzenie egzekucji powierza się temu z komorników, który jako pierwszy dokonał zajęcia tego składnika majątku dłużnika, co do którego nastąpił zbieg.

Przyjęte w art. 773¹ k.p.c. rozwiązanie wydaje się być trafne, w pierwszej kolejności następuje odwołanie do podstawowych przepisów określających właściwość organów egzekucyjnych zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego, a dopiero w dalszej kolejności – kryterium pierwszeństwa zajęcia. Tym samym kryteria te są precyzyjne, co powoduje, że sam proces rozstrzygania zbiegu i przejmowania egzekucji do łącznego prowadzenia nie powinien powodować komplikacji.

Zbieg egzekucji administracyjnych

W ramach porównania wypada zwrócić uwagę, że nieco inaczej rozwiązano kwestię rozstrzygania zbiegów egzekucji administracyjnych. W art. 63 § 1 u.p.e.a. ustawodawca przewidział, że w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnych do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego odpowiednie zastosowanie znajduje m.in. art. 62 § 1 i 2 u.p.e.a. Oznacza to, że o tym, który organ przejmie dalsze łączne prowadzenie egzekucji administracyjnych, nie decyduje – jak w sądowym

postępowaniu egzekucyjnym – właściwość organu egzekucyjnego, lecz pierwszeństwo zajęcia. Na mocy odpowiedniego zastosowania z art. 62 § 1 u.p.e.a., w przypadku zbiegu egzekucji do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, egzekucje do tej rzeczy lub prawa majątkowego prowadzi łącznie ten organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności jego ustalenia – organ, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyżej kwocie. Natomiast na zasadzie wyjątku przewidzianego w art. 62 § 2 u.p.e.a., w każdym przypadku łączną egzekucję prowadzi ten organ egzekucyjny, który prowadzi egzekucję na podstawie jednolitego tytułu wykonawczego państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo zagranicznego tytułu wykonawczego.

Jak zatem wynika z przeprowadzonego porównania, rozstrzyganie zbiegu egzekucji sądowych oraz zbiegu egzekucji administracyjnych uregulowane jest wprost w przepisach rangi ustawowej, jednak na gruncie obu procedur zbieg tego rodzaju rozstrzygany jest przy zastosowaniu odmiennych kryteriów. Nie wydaje się jednak, aby konieczne było ujednoclenie zasad poprzez przyjęcie takich samych kryteriów rozstrzygania zbiegów. Obowiązujące regulacje wydają się być w tym zakresie optymalne i nie powodują znaczących utrudnień dla przebiegu egzekucji.

Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej

Podstawowym przepisem regulującym zagadnienie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej jest art. 773 k.p.c. W wyniku ostatnich nowelizacji przepis ten był kilkakrotnie zmieniany oraz rozbudowywany, przez co obecnie składa się z ośmiu paragrafów, określających nie tylko zasady, ale również czynności podejmowane przez organy egzekucyjne w związku ze zbiegiem egzekucji.

W razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, egzekucję do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie ten sądowy albo administracyjny organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – organ egzekucyjny, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie (art. 773 § 1 k.p.c.).

Zbieg tego rodzaju jest rozstrzygany zatem przy zastosowaniu kryterium pierwszeństwa zajęcia, a w dalszej kolejności – wysokości egzekwowanej należności. Obecna treść art. 773 § 1 k.p.c. jest wynikiem nowelizacji k.p.c. dokonanej ustawą z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. W stanie prawnym obowiązującym od 8 września 2016 r. odstą-

piono od powierzenia sądowi rozstrzygnięcia zbiegów sądowych i administracyjnych na rzecz określenia kryteriów rozstrzygnięcia zbiegów wprost w ustawie²³. Przedstawione zasady nie mają jednak charakteru wyłącznego w tym znaczeniu, że w dalszych paragrafach art. 773 k.p.c. zamieszczono wyjątki sformułowane przy uwzględnieniu rodzaju egzekwowanych świadczeń lub podstawy prowadzenia egzekucji.

Mianowicie, w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej prowadzonej na podstawie jednolitego tytułu wykonawczego państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo zagranicznego tytułu wykonawczego, określonych w ustawie z 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych²⁴, i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego –

egzekucję do tej rzeczy lub prawa majątkowego prowadzi łącznie administracyjny organ egzekucyjny (art. 773 § 2 k.p.c.).

Z kolei w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, gdy egzekucja sądowa dotyczy świadczeń alimentacyjnych, rentowych lub innych świadczeń powtarzających się lub świadczenia pieniężnego w walucie obcej, egzekucje do tej rzeczy lub prawa majątkowego prowadzi łącznie sądowy organ egzekucyjny (art. 773 § 2¹ k.p.c.).

Jeżeli jednak dojdzie do zbiegu egzekucji administracyjnej, o której mowa w art. 773 § 2 k.p.c., z egzekucją sądową, o której mowa w art. 773 § 2¹ k.p.c., do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, egzekucję do tej rzeczy lub prawa majątkowego prowadzi łącznie sądowy organ egzekucyjny (art. 773 § 2² k.p.c.).

Jeżeli zbieg egzekucji dotyczy egzekucji administracyjnej, o której mowa w art. 773 § 2 k.p.c., prowadzenie łącznie egzekucji przejmuje administracyjny organ egzekucyjny, z wyjątkiem przypadku określonego w art. 773 § 2² k.p.c. (art. 773 § 7 k.p.c.).

”
W DOTYCHCZASOWYM
STANIE PRAWNYM ZBIEG
ZABEZPIECZEŃ SĄDOWYCH
NIE BYŁ UREGULOWANY
WPROST W USTAWIE.

Dodanie do art. 773 k.p.c. paragrafu 2, 2¹, 2² oraz 7 nastąpiło na mocy art. 2 pkt 3 lit. a ustawy z 11 września 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw. W tym zakresie nowelizacja weszła w życie z dniem 30 lipca 2020 r.

Tożsamą regulację jak w art. 773 k.p.c. dotyczącą zasad rozstrzygania zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej zawiera art. 62 u.p.e.a.

Wydaje się, że sformułowane w art. 773 § 1 k.p.c. i art. 62 u.p.e.a. zasady rozstrzygania zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej nie powinny przysparzać większych trudności, ponieważ zasadniczo zastosowanie znajdują dwa kryteria. Pierwszym z nich jest pierwszeństwo zajęcia określonej rzeczy lub prawa, drugim – wysokość należności objętej zajęciem. Podobnie jak w przypadku art. 773¹ § 1 k.p.c., mamy tutaj do czynienia z rozstrzygnięciem zbiegu w sposób wskazany wprost w przepisach prawa, co z pewnością ułatwia rozstrzyganie zbiegów, a w konsekwencji usprawnia kontynuowanie egzekucji.

Zbieg zabezpieczeń sądowych

W dotychczasowym stanie prawnym zbieg zabezpieczeń sądowych nie był uregulowany wprost w ustawie. Próbując znaleźć rozwiązanie dla tego przypadku, w doktrynie postulowano równoległe prowadzenie wszystkich zbiegających się postępowań sądowych w celu wykonania zabezpieczenia²⁵. Jako jedno z możliwych, a przy tym optymalnych rozwiązań wskazywano jednocześnie dopuszczalność stosowania *per analogiam* art. 773¹ § 1 i 2 k.p.c. W konsekwencji, w razie zbiegu, przekazanie postępowań zabezpieczających pozostających w zbiegu powinno nastąpić do komornika właściwego według przepisów k.p.c., a w przypadku, gdy żaden z komorników nie jest właściwy lub właściwych jest kilku komorników – komornikowi, który jako pierwszy wszczął postępowanie w celu wykonania zabezpieczenia²⁶.

Wypada przy tym zauważyć, że w doktrynie sformułowano pogląd, iż zbieg zabezpieczeń prowadzących do zaspokojenia wierzyciela musi być rozstrzygany na zasadach stosowanych dla zbiegów egzekucji²⁷.

Na mocy nowelizacji z 9 marca 2023 r., do art. 773¹ k.p.c. dodano § 3¹, zgodnie z którym po wejściu ustawy nowelizującej w życie, § 1 i 2 tego przepisu ma znajdować odpowiednie zastosowanie również do zbiegów zabezpieczeń sądowych. Oznacza to, że w przypadku powstania zbiegu zabezpieczeń wykonywanych przez sądowe organy egzekucyjne (zabezpieczenia sądowe), właściwy do dalszego łącznego prowadzenia obu postępowań zabezpieczających będzie ten sądowy organ egzekucyjny, który jest właściwy według przepisów k.p.c. do zajęcia określonej rzeczy lub prawa majątkowego w celu wykonania zabezpieczenia (art. 773¹ § 1 k.p.c.). Jeżeli jednak żaden z komorników nie jest właściwy według przepisów k.p.c. lub właściwych jest kilku komorników, komornik, który później dokonał zajęcia określonej rzeczy lub prawa majątkowego, jest zobowiązany niezwłocznie przekazać sprawę temu komornikowi, który jako pierwszy dokonał zajęcia określonej rzeczy lub prawa majątkowego, w prowadzonym postępowaniu w celu wykonania zabezpieczenia (art. 773¹ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ust.zm., do zbiegu zabezpieczeń sądowych, który nastąpił po wejściu w życie tej ustawy, w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu nadanym tą ustawą. Oznacza to, że w każdym przypadku wystąpienia zbiegu zabez-

pieczeń sądowych po wejściu w życie omawianej nowelizacji, art. 773¹ § 3¹ k.p.c. będzie miał zastosowanie.

Zbieg zabezpieczeń administracyjnych

Odmienne niż w postępowaniu sądowym, sposób rozstrzygnięcia zbiegu postępowań zabezpieczających prowadzonych przez administracyjne organy egzekucyjne został uregulowany wprost w u.p.e.a. Na mocy art. 162 § 2 u.p.e.a., w razie zbiegu postępowania zabezpieczającego prowadzonego przez dwa lub więcej organów egzekucji administracyjnej odpowiednie zastosowanie ma m.in. art. 63 u.p.e.a. Ostatni wskazany przepis w paragrafie pierwszym zawiera z kolei odwołanie do odpowiedniego stosowania m.in. art. 62 § 1 i 2 u.p.e.a. Oznacza to, że w razie zbiegu postępowań zabezpieczających, w których zajęcie skierowano do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, dalsze prowadzenie postępowań zabezpieczających przejmuje ten organ, który jako pierwszy dokonał zajęcia określonej rzeczy lub prawa majątkowego, a w przypadku niemożności ustalenia na tej podstawie – organ, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie (art. 62 § 1 u.p.e.a.). Na zasadzie wyjątku, w każdym przypadku łączne prowadzenie postępowań zabezpieczających przejmuje organ egzekucyjny, który prowadzi postępowanie zabezpieczające na podstawie jednolitego tytułu wykonawczego państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo zagranicznego tytułu wykonawczego (art. 62 § 2 u.p.e.a.).

Brzmienie art. 162 u.p.e.a. zostało poddane modyfikacji na mocy ust.zm. W stanie prawnym obowiązującym od 25 marca 2024 r. przepis ten nie będzie składał się już z dwóch oddzielnych paragrafów, a jego brzmienie będzie następujące: „W przypadku zbiegu zabezpieczeń administracyjnych lub zabezpieczenia administracyjnego i sądowego do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego przepisy

art. 62–63a, art. 69a i art. 89 § 2a–2c stosuje się odpowiednio”.

Zbieg zabezpieczenia sądowego i zabezpieczenia administracyjnego

W myśl art. 743 § 1 zd. 2 k.p.c., w razie wystąpienia zbiegu zabezpieczenia sądowego i zabezpieczenia administracyjnego, przepisy art. 773 i 774 k.p.c. nie mają zastosowania, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w art. 751 k.p.c. W doktrynie wskazano, że takie brzmienie przepisu przesądza o tym, że każde ze zbiegających się postępowań zabezpieczających powinno być prowadzone oddzielnie, w trybie dla niego właściwym²⁸. Dopiero przekształcenie jednego z postępowań zabezpieczających w egzekucyjne bądź skierowania egzekucji do objętego zabezpieczeniem mienia prowadzi do konieczności rozstrzygnięcia zbiegu zgodnie z art. 775 k.p.c.²⁹

Analogiczne rozwiązanie zamieszczono w u.p.e.a. Zgodnie z art. 162 § 1 u.p.e.a., w razie zbiegu postępowania zabezpieczającego prowadzonego przez organ egzekucji administracyjnej i organ egzekucji sądowej, przepisów art. 62–62g u.p.e.a. nie stosuje się, chyba że w myśl przepisów Kodeksu postępowania cywilnego rzecz stanowiąca przedmiot zabezpieczenia podlega sprzedaży. Z dniem 25 marca 2024 r. nastąpi wejście w życie ust.zm. w zakresie, w jakim modyfikuje ona brzmienie art. 162 u.p.e.a., o czym była już mowa powyżej.

Wyjątkiem w tym przypadku jest zbieg zabezpieczenia sądowego i administracyjnego co do rzeczy ulegających szybkiemu zepsuciu (art. 751 § 1 i 2 k.p.c.). Nie następuje wówczas wyłączenie zastosowania art. 773 i 774 k.p.c. W konsekwencji dalsze prowadzenie postępowań łącznie powinien przejąć ten organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia pierwszeństwa – organ, który dokonał zajęcia

na poczet zabezpieczenia należności w wyższej kwocie³⁰. Suma uzyskana ze sprzedaży takich przedmiotów powinna zostać złożona na rachunku depozytowym ministra finansów (art. 751 § 4 k.p.c.) lub do depozytu organu egzekucyjnego (art. 161 u.p.e.a.).

Z DNIEM 25 MARCA 2024 R. NASTĄPI WEJŚCIE W ŻYCIE UST.ZM. W ZAKRESIE, W JAKIM MODYFIKUJE ONA BRZMIENIE ART. 162 U.P.E.A., O CZYM BYŁA JUŻ MOWA POWYŻEJ.

W doktrynie przyjmuje się natomiast, że w przypadku zbiegu zabezpieczenia sądowego o charakterze nowacyjnym z zabezpieczeniem administracyjnym, należy taką sytuację traktować jak zbieg egzekucji sądowej z zabezpieczeniem administracyjnym (art. 775 k.p.c.), z uwagi na charakter zabezpieczenia sądowego, którego wykonanie odbywa się na zasadach przewidzianych dla egzekucji sądowej³¹.

Zbieg zabezpieczenia sądowego i egzekucji sądowej

W dotychczasowym stanie prawnym również zasady rozstrzygania zbiegu zabezpieczenia sądowego i egzekucji sądowej nie były określone wprost w przepisach prawa. W literaturze przyjmowano jednak, że przejęcie do prowadzenia postępowań pozostających w zbiegu powinno nastąpić w drodze odpowiedniego zastosowania art. 773¹ § 1 i 2 w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. W konsekwencji postępowania pozostające w zbiegu powinien prowadzić dalej komornik właściwy według przepisów Kodeksu postępowania

cywilnego, a gdy takiego komornika nie ma lub właściwych jest kilku komorników – komornik, który wszczął jedno ze zbiegających się postępowań³². Rozstrzygnięcie tego rodzaju zbiegu w proponowany sposób było przez przedstawicieli doktryny preferowane z uwagi na treść art. 1030 oraz 1036 § 1 k.p.c. Na mocy tych regulacji w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą również m.in. wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie powództwa. Ich udział w postępowaniu zmierzającym do uzyskania sumy ze spieniężenia zajętego przedmiotu lub prawa umożliwia im bowiem ochronę ich roszczenia, a także umożliwia oddziaływanie na przebieg takiego postępowania³³.

Na mocy ust.zm. art. 773¹ k.p.c. został uzupełniony o § 3², przewidujący, że w przypadku zbiegu egzekucji i zabezpieczenia sądowego sprawę o zabezpieczenie przejmuje komornik, który prowadził dotąd egzekucję.

Ustawodawca uznał więc, że rozstrzygnięcie zbiegu egzekucji i zabezpieczenia sądowego powinno nastąpić na rzecz tego organu egzekucyjnego, który prowadzi egzekucję. Przyjęcie tego rozwiązania uzasadniono tym, że dysponując tytułem wykonawczym, organ prowadzący egzekucję realizuje prawa dalej idące, które nie mają charakteru tymczasowego, lecz definitywny. Jeżeli zajdzie taka potrzeba, organ ten jest również władny dokonać podziału sumy uzyskanej z egzekucji, w którym uwzględni egzekwowane oraz podlegające zabezpieczeniu świadczenia, rozstrzygając jednocześnie o ich pierwszeństwie. Natomiast środki pieniężne przypadające podmiotowi uprawnionemu organ egzekucyjny przekazuje na rachunek depozytowy ministra finansów³⁴.

Z uchwalenia ustawy nowelizującej wynikają bardzo istotne konsekwencje, ponieważ rozwiązanie wprowadzone przez ustawodawcę odbiega od dotychczas stosowanej praktyki. W stanie prawnym obowiązującym

po 25 marca 2024 r. zbieg zabezpieczenia i egzekucji sądowej będzie rozstrzygany na rzecz organu, który prowadzi egzekucję, Natomiast dotychczas wypracowane stanowisko opierało się na przejęciu prowadzenia postępowań przez organ właściwy według przepisów k.p.c., względnie – organu, który jako pierwszy dokonał zajęcia rzeczy lub prawa majątkowego (art. 773¹ § 1 i 2 w zw. z art. 743 § 1 k.p.c.). Powstaje przy tym pytanie, czy zasadne jest formułowanie kolejnego kryterium rozstrzygania zbiegu tam, gdzie dotychczas wypracowane zasady spełniają swoje zadanie.

Zbieg zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji administracyjnej

Również w przepisach u.p.e.a. brak dotychczas było regulacji określającej sposób rozstrzygnięcia zbiegu zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji administracyjnej. W literaturze przyjęto jednak, że skoro w art. 162 § 2 u.p.e.a. w przypadku zbiegu zabezpieczeń administracyjnych ustawodawca odsyła do odpowiedniego stosowania art. 63 u.p.e.a., to analogicznie należy postąpić w razie zbiegu zabezpieczenia i egzekucji administracyjnej³⁵.

Natomiast na mocy art. 1 pkt 59 ust.zm., dodano do u.p.e.a. art. 162a, zgodnie z którym w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej i zabezpieczenia administracyjnego, egzekucji administracyjnej i zabezpieczenia sądowego lub zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, prowadzenie łącznie egzekucji i zabezpieczenia do tej rzeczy lub prawa majątkowego przejmuje organ, który prowadzi egzekucję. Jeżeli egzekucja lub zabezpieczenie dotyczą należności, o których mowa w art. 2 § 1 pkt 8 lit. a–f i pkt 9, lub świadczeń, o których mowa w art. 62 § 3 u.p.e.a., prowadzenie łącznie egzekucji

i zabezpieczenia do rzeczy lub prawa majątkowego, do których nastąpił zbieg, przejmuje organ, który prowadzi egzekucję, wskazany odpowiednio w art. 62 § 2, 3 lub 4 (§ 1). Do zbiegu egzekucji i zabezpieczenia do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego przepisy art. 62a–63a, art. 89a § 2a–2c, art. 115 i art. 115a stosuje się odpowiednio (§ 2).

Powyższe oznacza, że po wejściu w życie nowelizacji zbieg zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji administracyjnej będzie rozstrzygany według pierwszeństwa przyznanego egzekucji, z uwzględnieniem szczegółowych regulacji charakterystycznych dla postępowania administracyjnego. Niemniej zasada rozstrzygania tego rodzaju zbiegu będzie tożsama jak w postępowaniu sądowym.

Zbieg zabezpieczenia sądowego i egzekucji administracyjnej

Zbieg zabezpieczenia sądowego i egzekucji administracyjnej reguluje art. 775 k.p.c. W takim przypadku art. 773, 773² oraz 774 k.p.c. nie znajdują zastosowania. Wyjątkiem są tu przypadki z art. 751 k.p.c. oraz przypadki zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym lub karnym skarbowym.

”
W PRZYPADKU ZATEM ZBIEGU
EGZEKUCJI ADMINISTRACYJNEJ
Z ZABEZPIECZENIEM SĄDOWYM
I VICE VERSA NIE ZACHODZI
POTRZEBA PRZEPROWADZENIA
POSTĘPOWANIA
PRZEWIDZIANEGO W ART. 773

W pierwotnej wersji art. 775 k.p.c. jako wyjątek od zasady w nim zawartej odnosił się wyłącznie do art. 773 i 774 k.p.c. Na mocy

nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, która weszła w życie 8 września 2016 r., wśród ww. przepisów umieszczono również art. 773² k.p.c. Następnie na mocy art. 2 ustawy z 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw³⁶, w stanie prawnym obowiązującym od 27 kwietnia 2017 r., wśród wyjątków od wyłączenia zastosowania art. 773, 773² oraz 774 k.p.c. znalazły się również przypadki zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym oraz karnym skarbowym. Oznacza to, że w opisanych wyżej przypadkach odpowiednio stosuje się art. 773, 773² oraz 774 k.p.c. podczas rozstrzygania zbiegu egzekucji i zabezpieczenia.

W konsekwencji zawarte w treści art. 775 k.p.c. wyłączenia od zastosowania art. 774, 773² oraz 774 k.p.c., powodują, że w razie zbiegu zabezpieczenia sądowego i egzekucji administracyjnej, oba rodzaje postępowań powinny być prowadzone równolegle i samodzielnie³⁷. Jeżeli jednak w toku egzekucji administracyjnej dojdzie do zbycia przedmiotu lub prawa, do którego nastąpił zbieg, skutki zabezpieczenia wygasną z uwagi na brak przedmiotu zabezpieczenia³⁸.

Taki sposób rozwiązania kwestii zbiegu E. Wengerek tłumaczył następująco: „Zabezpieczenie polegające np. na zajęciu ruchomości nie przeszkadza w prowadzeniu egzekucji z ruchomości zajętej przez innego wierzyciela, gdyż należności wierzyciela, który uzyskał zabezpieczenie, uwzględnia się w podziale sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1039, 1030, 1036). W przypadku zatem zbiegu egzekucji administracyjnej z zabezpieczeniem sądowym i *vice versa* nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania przewidzianego w art. 773”³⁹.

W doktrynie zwrócono uwagę, że brak konieczności rozstrzygania zbiegu w opisanym przypadku znajduje swoje uzasadnienie w konserwacyjnym charakterze czynności zabezpieczających, przez co nie dążą one do

Fot. www.freepik.com

przymusowego wykonania obowiązku, lecz mają na celu wyłącznie zagwarantowanie jego wykonania w przyszłości⁴⁰.

Inaczej ma się sprawa, jeżeli przedmiotem obu zbiegających się postępowań są rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu. Wówczas zastosowanie znajdują zasady rozstrzygnięcia zbiegów zawarte w art. 773 k.p.c. (art. 775 *a contrario*). Dalsze prowadzenie postępowania przejmuje wówczas ten organ, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia pierwszeństwa – organ, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie⁴¹. W przypadku tego rodzaju rzeczy, z uwagi na ich właściwość, konieczne jest ich spieniężenie (wyegzekwowanie należności), co uzasadnia potrzebę rozstrzygnięcia zbiegu egzekucji oraz zabezpieczenia⁴². Podobne zasady zdecydowano się zastosować, gdy docho-

dzi do zbiegu egzekucji z zabezpieczeniem majątkowym w postępowaniu karnym lub karnym skarbowym.

W literaturze sfomułowano jednocześnie stanowisko, że art. 773 i 774 k.p.c. powinien znajdować odpowiednie zastosowanie wówczas, gdy mamy do czynienia ze zbiegiem egzekucji oraz zabezpieczenia o charakterze nowacyjnym. W tym ostatnim bowiem dochodzi w istocie do zaspokojenia wierzyciela⁴³. S. Cieślak wskazał przy tym wprost, że „jeżeli dojdzie do zbiegu sądowego zabezpieczenia nowacyjnego z egzekucją administracyjną do tego samego przedmiotu, przepisy art. 773 i 774 k.p.c. muszą być zastosowane w celu eliminacji tego zbiegu”⁴⁴.

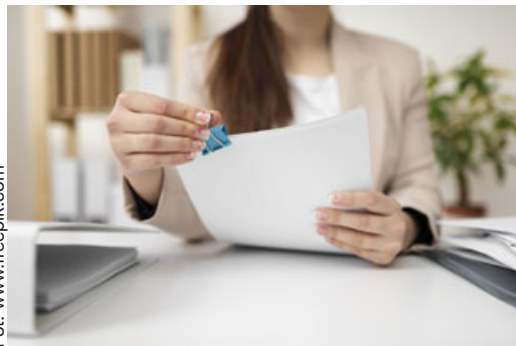
Na mocy nowelizacji z 9 marca 2023 r. zmieniono również brzmienie art. 775 k.p.c. W stanie prawnym obowiązującym od 25 marca 2024 r., zasady rozstrzygnięcia zbiegu egzekucji

administracyjnej i zabezpieczenia sądowego oraz zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy lub prawa będą wskazane wprost w art. 775 k.p.c. Zgodnie z jego nowym brzmieniem, w takich przypadkach sprawę o zabezpieczenie, przejmuje organ egzekucyjny, który prowadził dotąd egzekucję z tej rzeczy lub prawa. Ustawodawca przyznał tutaj pierwszeństwo egzekucji jako wywołującej dalej idący skutek niż zabezpieczenie. Od powyższej zasady wprowadzono jednak wyjątki.

W przypadku gdy egzekucja lub zabezpieczenie dotyczą tytułów wykonawczych lub świadczeń wymienionych w art. 773 § 2 i 2¹ k.p.c., egzekucję i zabezpieczenie do objętej zbiegiem rzeczy albo prawa majątkowego będzie prowadził łącznie organ wskazany w tych przepisach jako właściwy.

Natomiast zgodnie z art. 775 § 2 k.p.c. do zbiegu egzekucji administracyjnej i zabezpieczenia sądowego, jak również zbiegu zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, przepisy art. 773 § 2² i 3–8, art. 773² i art. 774 będą stosowane odpowiednio.

Wydaje się, że uregulowanie wprost w ustawie zasad rozstrzygania zbiegu zabezpieczenia sądowego i egzekucji administracyjnej oraz egzekucji sądowej i zabezpieczenia administracyjnego stanowi dopełnienie regulacji odnoszących się do zbiegów. Zmiana ta ma doniosłe znaczenie dla praktyki, ponieważ dzięki niej organy egzekucyjne zyskują konkretne wytyczne co do działań, jakie muszą podjąć w związku ze zbiegiem. Wątpliwości może budzić przy tym zastosowane kryterium przyznające pierwszeństwo organowi, który prowadzi egzekucję. Każdy z organów występujących w zbiegu jest uprawniony do prowadzenia postępowania egzekucyjnego, dlatego przyjęcie wspomnianego kryterium nie jest przekonujące. Wydaje się, że bardziej uzasadnione byłoby posłużenie się kryterium

Fot. www.freepik.com

pierwszeństwa zajęcia, które jest jednym z najczęściej stosowanych zasad rozstrzygnięcia zbiegów.

Zabezpieczenia nowacyjne

W doktrynie dominuje pogląd, zgodnie z którym zbieg egzekucji i zabezpieczenia należy rozważać wyłącznie w odniesieniu do tzw. zabezpieczeń konserwacyjnych, tj. takich, które w świetle art. 731 k.p.c. nie prowadzą do zaspokojenia roszczenia. Oznacza to, że w przypadku zabezpieczeń tzw. nowacyjnych (polegających na zobowiązaniu dłużnika do uiszczenia wierzycielowi określonej sumy pieniężnej) należy rozważać zbieg egzekucji sądowych bądź egzekucji sądowej i administracyjnej⁴⁵.

E. Wengerek sytuację tę ocenił następująco: „W tym przypadku nie można już mówić o zbiegu egzekucji z zabezpieczeniem jak w wypadku zajęcia ruchomości (gdyż do tej samej ruchomości skierowano zabezpieczenie i egzekucję), lecz o zbiegu egzekucji. Na podstawie bowiem postanowienia uzyskanego stosownie do art. 753 i 754 [k.p.c. – przyp. M.G.] i zobowiązującego dłużnika do zapłaty wierzyciel może skierować egzekucję do jakiegokolwiek mienia dłużnika. W wypadku skierowania do tego samego mienia również egzekucji administracyjnej powstaje zbieg egzekucji, który należy rozwiązać według kryteriów wskazanych w art. 773 [k.p.c. – przyp. M.G.]”⁴⁶.

Z kolei A. Marciniak przyjął wprost, że „zbieg egzekucji i zabezpieczenia jest aktualny tylko przy tzw. zabezpieczeniach konserwacyjnych, polegających na utrzymaniu istniejącego stanu rzeczy, które według art. 731 k.p.c. nie prowadzą do zaspokojenia roszczenia. W rachubę nie wchodzi natomiast tzw. zabezpieczenia nowacyjne roszczeń pieniężnych, polegające na zobowiązaniu dłużnika do uiszczania wierzycielowi określonej sumy pieniężnej, których egzekucyjne wykonanie (art. 743 k.p.c.) nie ogranicza się do zajęcia określonych składników majątku dłużnika, lecz wymaga przeprowadzenia całej egzekucji w celu zaspokojenia wierzyciela. Egzekucja taka może zostać skierowana do składnika majątku dłużnika, będącego już przedmiotem innej egzekucji”⁴⁷. W ocenie tego autora przypadek ten należy kwalifikować jako zbieg egzekucji sądowych rozstrzygany na mocy art. 773¹ k.p.c. bądź zbieg egzekucji administracyjnej i egzekucji sądowej, do którego stosuje się art. 773 k.p.c.⁴⁸

Omawiając problematykę zabezpieczeń nowacyjnych należy odnieść się do wprowadzonych na mocy ust.zm. przepisów dotyczących rozstrzygnięcia zbiegu zabezpieczeń sądowych oraz zbiegu zabezpieczenia sądowego i egzekucji sądowej. Jak już wcześniej wskazano, na mocy dodanego art. 773¹ § 3¹ k.p.c. do zbiegów zabezpieczeń sądowych od dnia wejścia w życie nowelizacji odpowiednie zastosowanie znajdzie art. 773¹ § 1 i 2 k.p.c. W tym przypadku o tym, który komornik przejmie prowadzenie wszystkich zbiegających się postępowań w celu wykonania zabezpieczenia, zadecyduje kryterium jego właściwości zgodnie z k.p.c., a w ostateczności – kolejność skierowania zajęcia do określonej rzeczy, wierzytelności lub prawa majątkowego. Z kolei w przypadku zbiegu zabezpieczenia sądowego i egzekucji sądowej prowadzenie postępowania zabezpieczającego przejmuje ten organ, który prowadzi egzekucję.

Jak już wskazano powyżej, w doktrynie dominuje pogląd, że z uwagi na charakter zabezpieczeń nowacyjnych, należy mówić o prowadzeniu egzekucji, ponieważ zmierzają one do zaspokojenia uprawnionego. W konsekwencji w przypadku zbiegu takiego zabezpieczenia z egzekucją, należy rozstrzygać według przepisów o zbiegu egzekucji, tj. stosując reguły przewidziane w art. 773¹ § 1 i 2 k.p.c. W takim przypadku organem właściwym do prowadzenia egzekucji i zabezpieczenia byłby ten, który jest właściwy według przepisów k.p.c., a jeżeli takiego organu nie da się ustalić lub wszyscy komornicy są właściwi – organ, który pierwszy dokonał zajęcia. Z kolei dodany na mocy ust.zm. art. 773¹ § 3² k.p.c. wyraźnie przewiduje, że w przypadku zbiegu zabezpieczenia i egzekucji sądowej, prowadzenie zabezpieczenia przejmuje organ, który prowadzi egzekucję. Jak wynika z przeprowadzonego porównania, w każdym z opisanych przypadków stosowane jest inne kryterium rozstrzygnięcia zbiegu. Ustawodawca nie wskazał przy tym wyraźnie, czy dodany art. 773¹ § 3¹ k.p.c. dotyczy zabezpieczeń nowacyjnych, które jak dotychczas przyjmowano w doktrynie, należy traktować jak egzekucję, ponieważ prowadzą do zaspoko-

jenia uprawnionego. Wydaje się, że w tym zakresie może dojść do rozbieżności co do stosowania odpowiedniej podstawy prawnej rozstrzygnięcia zbiegu, z uwagi na wyżej wskazane kwestie, tym bardziej, że w zależności od rodzaju zbiegu, przyjęto odmienne kryteria jego rozstrzygnięcia.

Podsumowanie

Dokonane na mocy ustawy z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw zmiany w obszarze zbiegów egzekucji oraz zabezpieczeń, należy uznać za działania zmierzające do rozwiązania dotychczasowych wątpliwości wynikających z braku odpowiednich przepisów. Nie sposób jednak zgodzić się z twierdzeniem projektodawcy, że nowelizacja wynikała z coraz częściej pojawiających się w praktyce zbiegów egzekucji i zabezpieczeń⁴⁹. Problemy dotyczące tego zagadnienia wcale nie są zjawiskiem nowym i dotychczas niespotykanym. Pojawiają się one w praktyce dość często, natomiast brak regulacji tej materii powodował liczne wątpliwości co do sposobu postępowania w razie wystąpienia takiego rodzaju zbiegu.

Wydaje się, że nowelizacja odpowiada na potrzeby praktyki. W części jednak nie wprowadza ona nowych rozwiązań, lecz stanowi normatywne potwierdzenie dotychczas wypracowanych w nauce rozwiązań w tym zakresie. Dodany art. 773¹ § 3¹ k.p.c. określający zasady rozstrzygnięcia zbiegów zabezpieczeń sądowych w drodze odpowiedniego zastosowania przepisów o zbiegu egzekucji sądowych, stanowi w rzeczywistości potwierdzenie zasadności dotychczas zajętego w doktrynie stanowiska o potrzebie stosowania art. 773¹ § 1 i 2 k.p.c. *per analogiam*. Nieco inaczej potraktowano przypadki dotyczące zbiegu egzekucji i zabezpieczenia (art. 773¹ § 3² oraz 775 § 1 k.p.c.). Ustawodawca

PRZYJĘTA KONCEPCJA
WPROWADZA ZUPEŁNIE NOWE
KRYTERIA, KTÓRE DOTYCHCZAS
NIE FUNKCJONOWAŁY
W SĄDOWYM POSTĘPOWANIU
EGZEKUCYJNYM ANI
W POSTĘPOWANIU
EGZEKUCYJNYM
W ADMINISTRACJI.

przyznał pierwszeństwo egzekucji, uznając, że zabezpieczenie będzie dalej prowadzone przez ten organ, który prowadzi egzekucję. Wynika to w jego ocenie z tego, że egzekucja wywołuje daleko idące skutki, tj. zmierza do zaspokojenia wierzyciela. Przyjęta koncepcja wprowadza zupełnie nowe kryteria, które dotychczas nie funkcjonowały w sądowym postępowaniu egzekucyjnym ani w postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Takie ukształtowanie zasad rozstrzygania zbiegu egzekucji oraz zabezpieczenia tłumaczone jest potrzebą zapewnienia uprawnionym z zabezpieczenia możliwości uczestniczenia w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji, przez co zyskują oni realny wpływ na podejmowane w toku egzekucji czynności, co stanowi gwarancję ochrony ich praw, jakie uzyskali w związku z udzielonym zabezpieczeniem. Sformułowana argumentacja budzi pewne wątpliwości, ponieważ każdy z organów egzekucyjnych występujących w zbiegu jest uprawniony do prowadzenia zarówno postępowania w celu wykonania zabezpieczenia, jak i egzekucji. Odniesienie się przez ustawodawcę do możliwości uczestniczenia uprawnionego z zabezpieczenia w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji również nie przekonuje. Do zbiegu egzekucji nie może bowiem dojść w sytuacji, gdy określony składnik majątku dłużnika został już spieniężony. Nie można jednocześnie umniejszać znaczenia postępowania prowadzonego w celu wykonania zabezpieczenia, ponieważ uprawnienie wierzyciela w tym przypadku ma swoje umocowanie w decyzji sądu, a realizacja przyznanej mu ochrony następuje właśnie poprzez działania organu egzekucyjnego. Z tego względu rozwiązaniem optymalnym wydaje się zastosowanie chociażby kryterium właściwości miejscowej lub chwili dokonania zajęcia, które wprowadzają bardziej sprawiedliwe zasady rozstrzygania, stosowane już w innych rodzajach zbiegów.

”
WYDAJE SIĘ, ŻE NOWELIZACJA ODPOWIADA NA POTRZEBY PRAKTYKI. W CZĘŚCI JEDNAK NIE WPROWADZA ONA NOWYCH ROZWIĄZAŃ, LECZ STANOWI NORMATYWNE POTWIERDZENIE DOTYCHCZAS WYPRACOWANYCH W NAUCE ROZWIĄZAŃ W TYM ZAKRESIE.

Należy również mieć na uwadze, że w przypadku zabezpieczeń o charakterze nowacyjnym, w doktrynie ocenia się je jako prowadzenie egzekucji, a w przypadku wystąpienia zbiegu – stosowanie zasad właściwych dla rozstrzygnięć o zbiegach egzekucji, gdzie zasadniczo decyduje właściwość organu egzekucyjnego wyznaczona przepisami k.p.c., pierwszeństwo zajęcia albo wysokość należności objętej zajęciem. Na marginesie pozostają tym samym zabezpieczenia konserwacyjne, które w myśl zasad przyjętych przez ustawodawcę muszą ustąpić przed egzekucją.

Podsumowując przeprowadzoną analizę obowiązującego stanu prawnego, jak i oczekujących na wejście w życie regulacji, wypada zaznaczyć, że regulacje odnoszące się do zbiegów egzekucji, a także zabezpieczeń do czekały się gruntowej modyfikacji. Dokonane dotychczas zmiany w sposób zdecydowany przyczyniły się do przyspieszenia procedur związanych z rozstrzygnięciem zbiegów. Natomiast przepisy oczekujące na wejście w życie, mają w ocenie ustawodawcy być dopełnieniem dotychczasowych nowelizacji. Wprowadzają one jednak odmienne i nie do końca spójne od dotychczas stosowanych, zasady rozstrzygania zbiegu zabezpieczeń.

Całościowa ocena uchwalonych zmian będzie możliwa jednak dopiero po upływie pewnego okresu od ich wejścia w życie. Jednak już obecnie należało sformułować kilka istotnych uwag, co uczyniono w niniejszej publikacji.

Przypisy końcowe

- ¹ Tekst jedn.: Dz.U. 2021 poz. 1805 ze zm., dalej jako: k.p.c.
- ² Zob. M. Tybor, *Zbieg egzekucji oraz zabezpieczeń*, „Nowa Currenda. Dodatek Naukowy” 2016 nr 2, Legalis; A. Antkiewicz, *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej w obecnym stanie prawnym*, PPE 2021, nr 2, s. 23.
- ³ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 22.
- ⁴ J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 172.
- ⁵ P. Kledzik [w:] *Postępowanie administracyjne, egzekucyjne i sądowniczoadministracyjne*, red. M. Wierzbowski, Warszawa 2022, s. 477.
- ⁶ *Ibidem*.
- ⁷ Tekst jedn.: Dz.U. 2022 poz. 479 ze zm., dalej jako: u.p.e.a.
- ⁸ Zob. wyrok WSA w Warszawie z 20 grudnia 2007 r., V SA/Wa 2355/07, LEX nr 494012. Tak też: S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1088*, t. II, red. J. Jankowski, Warszawa 2013, s. 191.
- ⁹ OSNC 1997, nr 11, poz. 164.
- ¹⁰ Zob. A. Antkiewicz, *op. cit.*, s. 26; S. Cieślak, *op. cit.*, s. 190.

- ¹¹ Zob. M. Tybor, *op. cit.*; A. Antkiewicz, *op. cit.*, s. 23; A. Marciniak, *op. cit.*, s. 278; S. Cieślak, *op. cit.*, s. 190.
- ¹² Tak: A. Antkiewicz, *op. cit.*, s. 24.
- ¹³ *Ibidem*, s. 25.
- ¹⁴ M. Korobłowski, *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej*, PS 2015, nr 6, s. 76.
- ¹⁵ Zob. A. Marciniak, *op. cit.*, s. 278.
- ¹⁶ *Ibidem*.
- ¹⁷ *Ibidem*.
- ¹⁸ Dz.U. 2015 poz. 1311.
- ¹⁹ Zob. A. Antkiewicz, *op. cit.*, s. 32–33.
- ²⁰ Dz.U. 2020 poz. 2070.
- ²¹ Zob. A. Antkiewicz, *op. cit.*, s. 36–37.
- ²² Tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 590 ze zm., dalej jako: u.k.s.
- ²³ Zob. D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1088*, t. IV, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 226.
- ²⁴ Tekst jedn.: Dz.U. 2021 poz. 2157 ze zm.
- ²⁵ Zob. M. Walasik [w:] *System prawa procesowego cywilnego. Postępowanie zabezpieczające*, red. A. Jakubicki, Warszawa 2016, s. 650.
- ²⁶ *Ibidem*.
- ²⁷ J. Misztal-Konecka, *op. cit.*, s. 365.
- ²⁸ A. Marciniak, *op. cit.*, s. 285.
- ²⁹ Zob. M. Walasik, *op. cit.*, s. 652.
- ³⁰ *Ibidem*, s. 652–653.
- ³¹ *Ibidem*, s. 653.
- ³² *Ibidem*, s. 651.
- ³³ *Ibidem*.
- ³⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym oraz niektórych innych ustaw, Sejm IX kadencji, druk numer 2952, s. 63.
- ³⁵ Zob. M. Tybor, *op. cit.*, Legalis.
- ³⁶ Dz.U. 2017 poz. 768.
- ³⁷ A. Marciniak, *op. cit.*, s. 284.
- ³⁸ Zob. M. Walasik, *op. cit.*, s. 654–655.
- ³⁹ E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 114.
- ⁴⁰ Zob. M. Tybor, *op. cit.*
- ⁴¹ Zob. M. Walasik, *op. cit.*, s. 655.
- ⁴² Zob. M. Tybor, *op. cit.*
- ⁴³ D. Zawistowski [w:] *op. cit.*, s. 234; J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1095¹*, t. IV, red. A. Marciniak, Warszawa 2020, s. 404.
- ⁴⁴ S. Cieślak, *op. cit.*, s. 200.
- ⁴⁵ A. Marciniak, *op. cit.*, s. 283.
- ⁴⁶ E. Wengerek, *op. cit.*, s. 115.
- ⁴⁷ A. Marciniak, *op. cit.*, s. 283.
- ⁴⁸ *Ibidem*.
- ⁴⁹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy...

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Zawieszenie sądowego postępowania egzekucyjnego

Podstawy i skutki

redakcja naukowa
Józef Jagieła

OSIRODEK NAUKOWO-SZKOLENIOWY
PRZY KRAJOWEJ RADZIE KAMERNICZEJ

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Nowelizacja k.p.c. – wybrane zagadnienia postępowania egzekucyjnego

**DR HAB. JOANNA STUDZIŃSKA
PROF. ALK**

Redaktor Naczelna „Nowej Currendy”
Kierownik Zakładu
Postępowania Cywilnego
Akademia Leona Koźmińskiego

1. Badanie przedawnienia w postępowaniu egzekucyjnym

Wiele wątpliwości interpretacyjnych wzbudziło wprowadzenie ustawą nowelizującą z 2019 r. badania przedawnienia na etapie postępowania klauzulowego i wszczęcia egzekucji przez komornika ze względu na brak doprecyzowania sposobu liczenia przedawnienia i dopuszczalność liczenia przedawnienia odsetek. Z wykładni celowościowej i systemowej art. 782¹ k.p.c., dodanego 21 sierpnia 2019 r. przez art. 1 ppkt 223 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), wynika jednak, że sąd był zobowiązany do zbadania z urzędu przesłanek określonych w wymienionym przepisie, skoro wydawany ponownie tytuł wykonawczy stanowi tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wy-

konalności (art. 776 k.p.c.), a także z uwagi na umiejscowienie przepisów dotyczących ponownego wydania tytułu wykonawczego w kodeksie postępowania cywilnego. W myśl art. 9 ust. 2 powołanej ustawy zmieniającej z 4 lipca 2019 r., powyższy przepis ma zaś zastosowanie również do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej¹. W wypadku upływu terminu przedawnienia jako wskazanej w art. 782¹ § 1 pkt 2 k.p.c. przeszkody do nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu z zasady chodzi o sześcioletni lub trzyletni termin przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem w postaci prawomocnego orzeczenia sądu, o którym mowa m.in. w art. 125 § 1 k.c.² Jak wynika z treści art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c., ustalenie w akcie notarialnym zdarzeń warunkujących wykonanie obowiązku ma charakter obligatoryjny. Biorąc pod uwagę zasadę swobody umów (art. 353¹ k.p.c.), sposoby określenia tych zdarzeń mogą być różne. Tym niemniej, sąd (referendarz sądowy) w postępowaniu klauzulowym powinien ustalić, czy doszło do zdarzeń wymienionych w akcie notarialnym, tj. czy wystąpiło zdarzenie od którego uzależnione jest wykonanie tytułu egzekucyjnego. Wykazanie tych okoliczności obciąża zaś wierzyciela. Kwestie te

ulegają ustaleniu wyłącznie na podstawie dokumentów przedstawionych przez wierzyciela i załączonych do wniosku, a sąd (referendarz sądowy) rozpoznaje wniosek o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu na posiedzeniu niejawnym bez wysłuchania stron (art. 766 k.p.c.)³. Z tych względów nowelizacja art. 782¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli w świetle okoliczności sprawy jest oczywiste, że wniosek jest sprzeczny z prawem albo zmierza do obejścia prawa, oraz z okoliczności sprawy i treści tytułu egzekucyjnego wynika, że objęte tytułem egzekucyjnym roszczenie uległo przedawnieniu, chyba że wierzyciel przedstawi dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia, sąd nie bada przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu egzekucyjnego. Tym bardziej, że w orzecznictwie wskazano, iż roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego po powstaniu uzyskuje byt niezależny od długu głównego i ulega przedawnieniu według własnych reguł⁴. Roszczenie o odsetki ulega przedawnieniu w terminie przewidzianym dla świadczeń, niezależnie od charakteru długu głównego⁵.

Podobna regulacja znalazła się z zakresie badania przedawnienia przez komornika zgodnie z nowym brzmieniem art. 804 § 2 k.p.c., jeżeli z treści tytułu wykonawcze-

go wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, a wierzyciel nie przedłożył dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 1¹, organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji bez wzywania wierzyciela do uzupełnienia braków wniosku. Nie dotyczy to przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu wykonawczego. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

2. Następstwo prawne w postępowaniu egzekucyjnym

Ustawą nowelizującą z 2019 r. wprowadzono możliwość badania następstwa prawnego przez komornika bez konieczności uzyskiwania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego. W myśl art. 788 § 3 k.p.c. sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli wszczęcie lub dalsze prowadzenie egzekucji możliwe jest na zasadach przewidzianych w art. 804¹ i art. 804² k.p.c. Skoro są to jednak wyjątki od ogólnej zasady, należy interpretować je ściśle. W orzecznictwie podkreśla się, że jeżeli wniosek nie był sformułowany do końca precyzyjnie, jednak wprost stwierdzał, że wnioskodawca zamierza zabezpieczyć wierzytelność przez obciążenie nieruchomości hipoteką przymusową, art. 109 § 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece stanowi, iż wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika (hipoteka przymusowa). Obciążenie nieruchomości hipoteką nie jest prowadzeniem egzekucji. Oznacza to, że art. 788 § 3 k.p.c. w ogóle nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. Tym samym brak jest podstaw do odmowy nadania klauzuli wykonalności, skoro wnioskodawca wykazał przejście uprawienia w formie przewidzianej w art. 788 § 1 k.p.c.⁶ W doktrynie wskazuje się, że nadanie klauzuli wykonalności

Fot. canva shotprime

w trybie art. 788 § 1 k.p.c. w zasadzie będzie następowało jedynie, gdy organ egzekucyjny prawomocnym postanowieniem nie dopuści uprawnionego do udziału w postępowaniu lub odmówi wszczęcia egzekucji. Zgodnie bowiem z art. 788 § 3 k.p.c. sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli wszczęcie lub dalsze prowadzenie egzekucji możliwe jest na zasadach przewidzianych w art. 804¹ i art. 804² k.p.c. W związku z tym właściwe wydaje się rozszerzenie ustawowo zakreślonej kognicji sądu w postępowaniu klauzulowym i wprowadzenie regulacji ułatwiającej wierzycielowi uzyskanie tytułu wykonawczego w razie następstwa prawnego⁷. Przedmiotem kognicji sądu jest tylko formalne badanie, czy na podstawie przedstawionych dokumentów nastąpiło przejście uprawnień lub obowiązków. Dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym muszą być wykazane wszystkie te elementy, od których w świetle okoliczności wynikających z treści wniosku i dołączonych doń dokumentów prawo materialne uzależnia dojsię następstwa prawnego do skutku. Te dokumenty to jedyne dopuszczalne dowody, za pomocą których można wykazać następstwo prawne w postępowaniu klauzulowym. Zatem przejście prawa lub obowiązku w świetle przedstawionego przez wierzyciela dokumentu nie powinno budzić jakichkolwiek wątpliwości⁸. W uchwale z 8 listopada 2019 r. Sąd Najwyższy wskazał, że dokument z podpisem uznanym przez notariusza za własnoręczny (art. 88 ustawy z 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 540 z późn. zm.) jest dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c.⁹ Treść art. 804² § 1 k.p.c. wskazuje, że jeżeli po powstaniu tytułu wykonawczego uprawnienie przeszło na inną osobę, osoba ta może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi na podstawie tego tytułu, jeżeli wykaże przejście uprawnienia dokumen-

Fot. canva Allexandar

tem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym¹⁰. Obecną ustawą nowelizującą uściślono w związku z nieprecyzyjnym brzmieniem art. 804² § 2 k.p.c., że w przypadku niezłożenia przez wnioskodawcę dokumentów, o których mowa w § 1, organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji bez wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia braków wniosku. Zgodnie z art. 804² § 3 k.p.c., w przypadku, o którym mowa w § 2, odpis postanowienia doręcza się tylko wnioskodawcy. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Jednocześnie ustawodawca dodał art. 804³ k.p.c. zawierający regulację, że przepisy art. 804¹ oraz art. 804² § 1 k.p.c. nie mają zastosowania, jeżeli z przedłożonych dokumentów wynika, iż przeniesienie uprawnienia ma charakter warunkowy, chyba że chodzi o warunek zawieszający, który spełnił się przed złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji albo wstąpieniem do

3. Dopuszczalność wszczęcia postępowania egzekucyjnego

W następstwie uchwały z 28 stycznia 2022 r.¹², w której przyjęto, że artykuł 30 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 210 ze zm.) nie stanowi podstawy pobrania przez komornika sądowego opłaty egzekucyjnej od wierzyciela w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. ze względu na złożenie przez wierzyciela wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego po ogłoszeniu upadłości dłużnika. W uzasadnieniu podkreślono, że istnieje zasadnicza różnica pomiędzy przypadkiem oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego (zbędnego z uwagi na jego cel) i złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji, której prowadzenie jest niedopuszczalne, analogicznie powołując ustawę o kosztach sądowych, w której regulacje nie przewidują pobierania opłat sądowych i zdecydowanie odmiennie traktowane są przypadki, w których pozew podlega odrzuceniu ze względu na wskazane wyżej przyczyny, od tych, w których jego wniesienie jest oceniane przez sąd jako oczywiście bezzasadne. W doktrynie wskazywano, że niedopuszczalność wszczęcia egzekucji prowadzi do umorzenia postępowania egzekucyjnego, zwłaszcza na podstawie art. 824 § 1 k.p.c., niezależnie od tego, na jakim etapie postępowania pojawią się lub zostaną stwierdzone przeszkody w prowadzeniu egzekucji¹³. Warto także wskazać, że na etapie prac nad projektem UD 156 przewidywano wprowadzenie w art. 30 ustawy o kosztach komorniczych ust. 2, w którym miał się znaleźć zapis, że przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadku wydania przez komornika postanowienia o odmowie wszczęcia egzekucji – w odniesieniu do wniosku wierzyciela objętego tym postanowieniem. Ostatecznie ustawodawca dodał art. 800¹ § 1 k.p.c., w którym przyjął, że

postępowania, a wierzyciel lub osoba wstępująca do postępowania na miejsce wierzyciela przedłożył(a) dokument potwierdzający spełnienie warunku, albo nastąpiło na rzecz podmiotu mającego miejsce zamieszkania lub siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawodawca w uzasadnieniu projektu wskazał, że wyjątkowy charakter ma prowadzenie egzekucji w oparciu o tytuł wykonawczy wydany na rzecz poprzedniego wierzyciela. Dlatego niepożądane jest, aby komornik jako organ egzekucyjny był zobowiązany do zbyt daleko idących ustaleń w zakresie dotyczącym kwestii materialnoprawnych (jak np. treść umów potwierdzających przejście uprawnień). Tym bardziej, że w warunkach obecnego obrotu prawnego, który cechuje się dużą dynamiką i międzynarodowym charakterem, zagadnienia związane z następstwem prawnym mogą wymagać złożonych ustaleń¹⁴.

W UZASADNIENIU PROJEKTU WSKAZANO, ŻE NAKŁADANIE NA KOMORNIKA OBOWIĄZKU ZWROTU WNIOSKU DOTKNIĘTEGO BRAKAMI JEST BOWIEM TRUDNE DO POGODZENIA Z CHARAKTEREM TEGO POSTĘPOWANIA I W WIELU PRZYPADKACH MOGŁOBY POWODOWAĆ ZBĘDNE KOMPLIKACJE.

organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 199 § 1, albo przepis szczególny tak stanowi, albo wniosek o wszczęcie egzekucji z innych przyczyn jest niedopuszczalny. Jak stanowi art. 800¹ § 2 k.p.c., w razie odmowy wszczęcia egzekucji organ egzekucyjny wstrzymuje się z dalszymi czynnościami, a wniosek o wszczęcie egzekucji nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z jego złożeniem. Wskazuje się, że odmowa wszczęcia egzekucji jest aktualna tylko do chwili wszczęcia egzekucji zgodnie art. 805 § 1 k.p.c., więc postanowienie w tym przedmiocie powinno zostać wydane na wstępnym etapie postępowania, na którym organ egzekucyjny, po stwierdzeniu, że wniosek o wszczęcie egzekucji nie jest dotknięty brakami formalnymi, bada dopuszczalność egzekucji¹⁴. Jak podkreślono w uzasadnieniu, wydając takie orzeczenie, komornik powinien wstrzymać się z jakimikolwiek czynnościami, co oznacza, że złożenie wniosku egzekucyjnego – jakkolwiek powoduje konieczność podjęcia określonych czynności formalnych – nie może i nie powinno skutkować wszczę-

ciem egzekucji rozumianej jako zastosowanie określonych środków egzekucyjnych.

Jednocześnie w art. 797 § 1 k.p.c., doprecyzowując treść wniosku o wszczęcie egzekucji, wskazano, że we wniosku o wszczęcie egzekucji lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu wskazuje się świadczenie, które ma być spełnione. Do wniosku lub żądania dołącza się tytuł wykonawczy. Jednak przepisu art. 130^{1a} § 1 k.p.c. nie stosuje się. W uzasadnieniu projektu wskazano, że nakładanie na komornika obowiązku zwrotu wniosku dotkniętego brakami jest bowiem trudne do pogodzenia z charakterem tego postępowania i w wielu przypadkach mogłoby powodować zbędne komplikacje¹⁵.

4. Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego

Ustawodawca przewidział także przeciwdziałanie wielu oczywistym nieprawidłowościom, do których w toku postępowań egzekucyjnych dochodzi nagminnie. Nowo dodany art. 818¹ § 1 k.p.c. wskazuje, że braki w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej dłużnikiem nie stanowią podstawy do zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Zgodnie z art. 818¹ § 2 k.p.c. informację o brakach uniemożliwiających działanie dłużnika komornik przekazuje wraz z aktami sprawy sądowi, który z urzędu ustanowi kuratora, jeżeli jest to konieczne dla ochrony interesów dłużnika, a majątek dłużnika wystarcza na pokrycie kosztów z tym związanych. W razie potrzeby komornik wstrzymuje się z czynnościami do momentu wydania postanowienia w przedmiocie ustanowienia kuratora. Doręczenie pisma kuratorowi dokonane w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania przez komornika informacji o uzupełnieniu braków w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej dłużnikiem jest skuteczne wobec dłużnika. W razie wystąpienia potrzeby ponownego ustanowienia kuratora w tej samej

sprawie z przyczyn, o których mowa w § 1, sąd w miarę możliwości wyznaczy na kuratora tę samą osobę co poprzednio. Nie stoi to na przeszkodzie ponownemu przyznaniu kuratorowi wynagrodzenia. Wyrażony został pogląd, że art. 818¹ k.p.c. ma również zastosowanie w toku egzekucji sądowej¹⁶. Art. 818¹ § 5 k.p.c. stanowić ma, że koszty ustanowienia kuratora obciążają dłużnika i zwraca się je sądowi po ich wyegzekwowaniu, z pierwszeństwem przed wszystkimi innymi należnościami. Jak ustawodawca wyjaśnił, zgodnie z proponowanymi rozwiązaniami kurator ma być ustanawiany „do sprawy” przez sąd nadzorujący egzekucję, analogicznie do rozwiązań znanych z art. 802 k.p.c. Dla usprawnienia postępowania przyjmuje się, że kurator ustanawiany jest z urzędu, bez potrzeby uiszczenia przez wierzyciela zaliczek¹⁷.

Dla podkreślenia, że także w postępowaniu egzekucyjnym czynności dyspozytywne wierzyciela nie mogą naruszać przepisów o charakterze bezwzględnie obowiązującym, w art. 820 § 1 k.p.c. organ egzekucyjny zawiesza postępowanie na wniosek wierzyciela, chyba że wniosek ten zmierza jedynie do przedłużenia postępowania. Zawieszenie postępowania nie stoi na przeszkodzie jego umorzeniu, jeżeli w tym czasie ujawnią się okoliczności, o których mowa w art. 824 § 1. Na wniosek dłużnika postępowanie ulega zawieszeniu, jeżeli sąd zawiesił natychmiastową wykonalność tytułu lub wstrzymał jego wykonanie albo dłużnik złożył zabezpieczenie konieczne według orzeczenia sądowego do zwolnienia go od egzekucji.

Z punktu widzenia umorzenia postępowania egzekucyjnego z urzędu wiele wątpliwości budzi sposób liczenia terminu umorzenia w przypadku beczynności wierzyciela określonej w art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Z tych względów w art. 824 § 1¹ k.p.c. wskazano, że termin, o którym mowa w § 1 pkt 4, biegnie od dnia dokonania ostatniej czynności egzekucyjnej, a w razie zawieszenia postępo-

wania – od dnia ustania przyczyny zawieszenia. Jeżeli jednak postępowanie zawieszono z uwagi na śmierć dłużnika albo utratę przez niego zdolności procesowej, termin, o którym mowa w § 1 pkt 4, biegnie od daty wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania. Jest to istotne o tyle, że art. 180 § 1 pkt 1 k.p.c. zakłada, że przez „ustanie przyczyny zawieszenia” w przypadku śmierci strony należy rozumieć zgłoszenie się następców prawnych. Odpowiednie stosowanie tych rozwiązań jest na gruncie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym trudne do przyjęcia, albowiem obowiązujący jego model zakłada aktywność wierzyciela¹⁸.

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 826 § 1 k.p.c. umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych, lecz nie pozbawia wierzyciela możliwości wszczęcia ponownej egzekucji, chyba że z innych przyczyn egzekucja jest niedopuszczalna. Umorzenie postępowania egzekucyjnego nie może naruszać praw osób trzecich. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego komornik zawiadamia o uchyleniu dokonanego zajęcia osoby trzeciej, na których prawa i obowiązki zajęcie miało wpływ, w szczególności dozorcę zajętej ruchomości, pracodawcę, bank, dłużnika zajętej wierzytelności lub inną osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika. Zdanie pierwsze stosuje się także w razie ukończenia postępowania egzekucyjnego w inny sposób.

UMORZENIE POSTĘPOWANIA
EGZEKUCYJNEGO NIE
MOŻE NARUSZAĆ PRAW
OSÓB TRZECICH.

5. Licytacja elektroniczna

W przypadku licytacji elektronicznej z ruchomości wprowadzono wiele zmian usprawniających to postępowanie i możliwość wykorzystania formy elektronicznej¹⁹. Zgodnie z art. 879² § 1 k.p.c. komornik dokonuje sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej na wniosek wierzyciela złożony po dokonaniu zajęcia. Jeżeli ruchomość została zajęta na zaspokojenie kilku wierzycieli dochodzonych w różnych postępowaniach, o trybie sprzedaży ruchomości decyduje wierzyciel, na którego wniosek nastąpiło pierwsze zajęcie. Rozwiewa to wątpliwości co do tego, że każdy z wierzycieli może złożyć taki wniosek²⁰. W wątpliwościach podnoszono, że jeśli jeden z wierzycieli złożył już taki wniosek, pozostali nie mogą²¹.

W art. 879⁴ k.p.c. doprecyzowano sposób dokonywania obwieszczeń za pomocą systemu teleinformatycznego, skoro sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej jest dokonywana za pośrednictwem systemu teleinformatycznego²². Zgodnie z nowym brzemieniem art. 879⁴ § 2 k.p.c. obwieszczenie o sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej zamieszcza się na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej co najmniej tydzień przed terminem licytacji, a w przypadku rzeczy określonych w art. 864 § 2 w terminie 3 dni przed terminem licytacji. Przepisów art. 867 § 1¹ i 1² nie stosuje się. Jak stanowi nowy art. 879⁴ § 3 k.p.c., w obwieszczeniu o sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej wskazuje się przedmiot oraz warunki licytacji, sumę oszacowania i cenę wywołania oraz miejsce i czas, w których można oglądać ruchomość, a ponadto zdjęcie lub zdjęcia ruchomości podlegającej sprzedaży, informację o chwili rozpoczęcia i o chwili zakończenia licytacji oraz informację o tym, że warunkiem udziału w licytacji jest złożenie rękojmi. W obwieszczeniu o licytacji elektronicznej zamieszcza się wzmiankę,

że prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do przeprowadzenia licytacji i przybicia na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, że wniosły powództwo o zwolnienie ruchomości od egzekucji i uzyskały w tym zakresie orzeczenie wstrzymujące egzekucję. W obwieszczeniu o licytacji elektronicznej komornik poucza o treści art. 879⁵, art. 879⁶ § 1 i 21, art. 879⁷ § 3 i art. 879⁹. Uchylono także regulację zawartą dotychczas w art. 879⁴ k.p.c. o zapewnieniu w sądach rejonowych dostępu do systemu teleinformatycznego. Zgodnie z nowym art. 879⁴ § 5 k.p.c. Krajowa Rada Komornicza usuwa obwieszczenie o sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej z upływem dnia zakończenia przetargu. Zaś doręczając dłużnikowi i wierzycielowi obwieszczenie o licytacji komornik poucza o treści art. 879⁷ § 1 i 3 k.p.c.

ZGODNIE Z ART. 879² § 1
K.P.C. KOMORNIK DOKONUJE
SPRZEDAŻY W DRODZE LICYTACJI
ELEKTRONICZNEJ NA WNIOSEK
WIERZYCIELA ZŁOŻONY PO
DOKONANIU ZAJĘCIA.

Szeroko doprecyzowano regulację o składaniu rękojmi²³. W dotychczasowym stanie prawnym wskazywano, że również przystępujący do przetargu składa rękojmię za pośrednictwem tego systemu, jednak mimo że dopuszczalne jest złożenie przez przystępującego do przetargu prowadzonego w formie elektronicznej rękojmi komornikowi, to fakt ten powinien zostać potwierdzony przez komornika w systemie teleinformatycznym²⁴. Art. 879⁵ § 1 k.p.c. stanowić będzie, że

rękojmię należy złożyć na rachunek bankowy komornika najpóźniej na 2 dni robocze przed rozpoczęciem przetargu. Za datę złożenia rękojmi przyjmuje się dzień uznania rachunku bankowego komornika. Przepisu art. 867¹ § 4 nie stosuje się. Zgodnie z art. 879⁵ § 2 k.p.c. przed przystąpieniem do licytacji licytant obowiązany jest do podania w systemie teleinformatycznym danych niezbędnych do wydania postanowienia o przybiciu: numeru PESEL, numeru dokumentu stwierdzającego tożsamość i oświadczenia, czy pozostaje w związku małżeńskim, a jeżeli tak, czy ruchomość zamierza nabyć do majątku wspólnego czy osobistego, oraz do wskazania, czy licytuje we własnym imieniu czy jako pełnomocnik innej osoby, a także innych danych, jeżeli potrzeba ich podania wynika z przepisów odrębnych ustaw. Jeżeli licytant bierze udział w licytacji jako pełnomocnik innej osoby, powinien zgłosić ten fakt najpóźniej na 5 dni przed terminem licytacji. W świetle nowego art. 879⁵ § 3 k.p.c. w razie potrzeby komornik niezwłocznie wzywa licytanta, pod rygorem niedopuszczenia do udziału w przetargu, do uzupełnienia danych, o których mowa w § 2, lub do złożenia rękojmi. Jeżeli licytant występuje w imieniu innej osoby, wzywa się go, pod rygorem niedopuszczenia do udziału w przetargu, do przedłożenia utrwalonej w postaci elektronicznej kopii pełnomocnictwa w terminie 3 dni, nie później niż dzień przed terminem licytacji. Wezwania

dokonuje się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Licytant, który licytuje we własnym imieniu i nie ma obowiązku złożenia rękojmi, może przystąpić do przetargu aż do momentu jego zakończenia. Jak stanowi nowy art. 879⁵ § 5 k.p.c., komornik potwierdza fakt złożenia rękojmi, podania danych lub złożenia dokumentów, o których mowa w § 2 i 3, niezwłocznie po ich otrzymaniu, poprzez dopuszczenie licytanta do udziału w przetargu. O odmowie dopuszczenia do przetargu zawiadamia się zainteresowanego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

W zakresie przebiegu postępowania w art. 879⁶ k.p.c. dodano § 2¹ stanowiący, że jeżeli w ciągu 5 minut przed planowanym terminem zakończenia przetargu zgłoszono postąpienie, termin ten ulega odroczeniu o 5 minut. Jeżeli w dodatkowym czasie zgłoszono dalsze postąpienie, termin zakończenia przetargu podlega każdorazowo odroczeniu o kolejne 5 minut, aż do momentu, gdy ustaną postąpienia. Ma to służyć zapewnieniu uwzględnienia specyfiki licytacji elektronicznej²⁵. Rozwiązania te mają umożliwić licytantom wylicytowanie najwyższej ceny²⁶. Komornik wstrzyma się z udzieleniem przybicia do czasu przedłożenia oryginału pełnomocnictwa do udziału w przetargu. W takim przypadku komornik obwieszcza o tym fakcie w systemie teleinformatycznym niezwłocznie po zakończeniu licytacji, wzywając jednocześnie licytanta za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do przedłożenia oryginału pełnomocnictwa w terminie 3 dni, pod rygorem odmowy udzielenia przybicia.

W zakresie udzielenia przybicia, zgodnie z nowym brzmieniem art. 879⁷ § 1 k.p.c., o fakcie udzielenia przybicia obwieszcza się w systemie teleinformatycznym niezwłocznie po jego udzieleniu, przy czym dane nabywcy nie podlegają ujawnieniu. Zawiadomienie o przybiciu doręcza się nabywcy za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Osoby, których nie dopuszczono do przetargu, mogą

złożyć skargę w terminie 3 dni od dnia odmowy dopuszczenia do przetargu, a licytanci mogą złożyć skargę na przebieg przetargu w terminie 3 dni od dnia jego zakończenia. Skargę składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Wierzyciel lub dłużnik mogą złożyć skargę na udzielenie przybicia w razie naruszenia przepisów o najniższej cenie nabycia, o przebiegu przetargu lub o wyłączeniu od udziału w przetargu – w terminie 3 dni od dnia obwieszczenia o udzieleniu przybicia w systemie teleinformatycznym. Skargę można złożyć za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o ile skarżący posiada w tym systemie konto. Natomiast zgodnie z art. 879⁷ § 4 k.p.c. w razie nieuwzględnienia skargi komornik niezwłocznie po jej wniesieniu przekazuje sądowi poświadczony przez siebie odpis skargi wraz z protokołem z przebiegu przetargu lub innymi dokumentami niezbędnymi do jej rozpoznania.

W elektronicznej licytacji z nieruchomości dokonano także zmian odnośnie obwieszczenia o sprzedaży. Zgodnie z nowym art. 986⁴ § 5 k.p.c., w systemie teleinformatycznym wraz z obwieszczeniem o licytacji nieruchomości udostępnia się protokół opisu i oszacowania nieruchomości. Nie podlegają ujawnieniu zawarte w protokole opisu i oszacowania nieruchomości dane osobowe stron i innych uczestników postępowania. Natomiast zgodnie z art. 986⁴ § 6 k.p.c. Krajowa Rada Ko-

mornicza usuwa obwieszczenie o sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej z upływem dnia wskazanego jako termin zakończenia przetargu. Celem zmiany jest ochrona danych osobowych²⁷.

Doprecyzowano także w art. 986⁶ k.p.c. szereg regulacji, o których powinien pouczyć komornik. Znowelizowano również regulację dotyczącą przebiegu samej licytacji z nieruchomości.

6. Zmiany w zakresie egzekucji z nieruchomości

Ustawodawca nowelizacją z 9 marca 2023 r. nie ominął także egzekucji z nieruchomości. Część zmian ma charakter porządkujący, wychodzący naprzeciw potrzebom praktyki lub uwzględniający orzecznictwo.

W nowym brzmieniu art. 929 § 2 k.p.c. stanowi, że zajęcie obejmuje także prawa wynikające z umów ubezpieczenia przedmiotów wymienionych w § 1. Do odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych przepisu art. 831 § 1 pkt 5 nie stosuje się, a uzyskane w toku egzekucji świadczenia wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji. W orzecznictwie podkreślano, że zajęcie nieruchomości dokonane w celu przeprowadzenia egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką na tej nieruchomości z mocy art. 929 § 2 k.p.c. obejmuje także zajęcie w całości praw z umów ubezpieczenia tej nieruchomości lub jej części składowych i innych przedmiotów wskazanych w art. 929 § 1 k.p.c.²⁸ Zajęcie nieruchomości będzie obejmowało prawa wynikające z umów ubezpieczenia przedmiotów wymienionych w art. 929 § 1 k.p.c. w każdym postępowaniu, a nie tylko – jak to jest na tle aktualnego stanu prawnego – gdy egzekucja prowadzona jest w celu zaspokojenia roszczeń z umów ubezpieczenia lub wierzytelności zabezpieczonych hipoteką²⁹. Ustawodawca podkreślił, że rozwiązania przyjęte w art. 929 § 2 k.p.c. mają charakter

anachroniczny i odpowiadają przepisowi art. 831 § 1 pkt 5 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym jeszcze przed 1985 r. oraz wywodzą się z dawnych instytucji prawa ubezpieczeń majątkowych PRL, które przewidywały przeniesienie ubezpieczenia na przywrócenie nieruchomości do stanu poprzedniego, a wypłata sumy ubezpieczenia była uzależniona od podjętych w tym kierunku działań³⁰.

Celem podkreślenia zasady jedności egzekucji z nieruchomości (art. 927 k.p.c.) oraz wskazania, że zdarzeniem, które ogranicza zakres władztwa dłużnika nad nieruchomością, jest zajęcie i ujawnienie tego zajęcia w księdze wieczystej, ustawodawca dokonał zmiany art. 930 k.p.c. Zgodnie z art. 930 § 1 k.p.c. rozporządzenie nieruchomością po jej zajęciu nie ma wpływu na dalsze postępowanie, a kolejni wierzyciele dłużnika mogą przyłączyć się do prowadzonej egzekucji. Nabywca może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika. W każdym razie czynności egzekucyjne są ważne tak w stosunku do dłużnika, jak i do nabywcy. W uchwale 7 sędziów Sąd Najwyższy przyjął, że wierzyciel, który przyłączył się do postępowania egzekucyjnego, może powołać się wobec osoby trzeciej na skutki zajęcia nieruchomości tylko wtedy, gdy dokonano w księdze wieczystej wpisu o przyłączeniu lub złożono wniosek do zbioru dokumentów, chyba że osoba trzecia wiedziała o przyłączeniu³¹. Jak podkreśla ustawodawca, zmiana ma na celu w szczególności przewyższenie niekorzystnych dla wierzycieli następstw.

Zgodnie z nowym art. 930 § 1¹ k.p.c. zajęcie nieruchomości, o której mowa w § 1, przez wierzycieli nabywcy jest dopuszczalne. Postępowanie prowadzone przez wierzyciela nabywcy podlega jednak zawieszeniu na czas trwania postępowania egzekucyjnego wszczętego wcześniej przeciwko dłużnikowi będącemu zbywcą nieruchomości. W razie uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości

wydanego w postępowaniu prowadzonym przeciwko dłużnikowi będącemu zbywcą nieruchomości, postępowanie prowadzone co do tej samej nieruchomości celem zaspokojenia wierzycieli nabywcy, o którym mowa w § 1, podlega umorzeniu. Ustawodawca wskazuje, że regulacja ta wychodzi naprzeciwko potrzebom praktyki i określa sytuację, w której wierzyciele osoby, która nabyła zajęętą nieruchomość od dłużnika egzekwowanego, także chcą się przyłączyć do egzekucji³². Przepis ten określa zasadę, że do momentu zakończenia postępowania przeciwko dłużnikowi będącemu pierwszym właścicielem zajętej nieruchomości jednoczesne prowadzenie egzekucji przez wierzycieli następcy jest niedopuszczalne. Rozwiązanie to stanowi logiczną konsekwencję faktu, że rozporządzenie nieruchomością przez dłużnika po jej zajęciu nie ma wpływu na dalszy tok postępowania (art. 930 § 1 k.p.c.)³³.

ZGODNIE Z ART. 930 § 1
K.P.C. ROZPORZĄDZENIE
NIERUCHOMOŚCIĄ PO JEJ
ZAJĘCIU NIE MA WPŁYWU
NA DALSZY POSTĘPOWANIE,
A KOLEJNI WIERZYCIELE
DŁUŻNIKA MOGĄ PRZYŁĄCZYĆ SIĘ
DO PROWADZONEJ EGZEKUCJI.

Ustawodawca zmodyfikował także kolejność zaspokajania z dochodów nieruchomości. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 940 § 1 k.p.c., z dochodów z nieruchomości zarządca pokrywa bezpośrednio konieczne wydatki, połączone z zarządem, w następującej kolejności – koszty egzekucji w postaci wynagrodzenia w ustalonej przez sąd wysokości oraz zwrot własnych wydatków; bieżące należności

pracowników zatrudnionych w nieruchomości lub w przedsiębiorstwach znajdujących się na niej i należących do dłużnika; bieżące należności podatkowe z nieruchomości oraz bieżące należności z tytułu ubezpieczenia społecznego pracowników wymienionych w pkt 2; zobowiązania związane z wykonywaniem zarządu oraz należności z tytułu ubezpieczenia nieruchomości, jej przynależności i pożytków. W orzecznictwie zauważano, że ma żadnego racjonalnego powodu, by wskazywać, iż samo zawarcie kontraktu w reżimie zamówień publicznych oznacza, że czynność przekracza zakres zwykłego zarządu, w szczególności bowiem nie mogłyby działać podmioty, których całość lub gros działalności jest związana z działaniem na rynku zamówień publicznych³⁴. Ustawodawca w uzasadnieniu wskazał mankamenty dotychczasowego rozwiązania, które od początku zawierało nieracjonalne rozwiązania, w myśl których zarządca miał zaspokajać należności alimentacyjne, choć prawo nie daje mu żadnych instrumentów pozwalających analizować stan zaległości alimentacyjnych. W dodatku obecne brzmienie przepisu ogranicza się do należności przyznanych w wykonanym wyroku, co jest krzywdzące dla innych wierzycieli alimentacyjnych, nie wspominając już o tym, że brak jest racjonalnych przesłanek do pomijania wierzycieli alimentacyjnych „pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym”³⁵. Jest to o tyle istotne, że kolejność zaspokajania wydatków określona w art. 940 k.p.c. jest bezwzględna, w tym znaczeniu, że zarządca ma obowiązek pokrywania wymagalnych już należności w kolejności określonej w tym przepisie³⁶. W nowym brzmieniu zarządca z dochodów z nieruchomości pokrywa bezpośrednio konieczne wydatki w kolejności wskazanej w art. 940 § 1 pkt 1–5 k.p.c. z jednoczesnym dodatkowym ograniczeniem, że zarządca pokrywa wydatki tylko „konieczne” i czyni to „bezpośrednio”³⁷. Zmiany zakładają, że zarządca nie będzie po-

krywał z dochodów z nieruchomości alimentów przyznanych wykonanym wyrokiem sądowym od dłużnika.

W konsekwencji zmianom uległ także art. 941 k.p.c. W nowym brzmieniu art. 941 k.p.c. stanowi, że nadwyżkę dochodów pozostałą po zaspokojeniu należności, o których mowa w art. 940 § 2, za czas do dnia przejścia własności nieruchomości na nabywcę, komornik składa na rachunek depozytowy ministra finansów. Nadwyżka ta wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji. Jeżeli egzekucja ulega umorzeniu, nadwyżkę tę otrzymuje dłużnik, z uwzględnieniem art. 985 § 1¹ k.p.c. W dotychczasowym brzmieniu art. 941 k.p.c. nakazywał przekazać nadwyżkę dochodów z nieruchomości do ceny, która będzie uzyskana za nieruchomości. Natomiast jeżeli egzekucja ulega umorzeniu, nadwyżkę tę otrzymuje dłużnik³⁸. Jeżeli zarządca ma obowiązek przekazywania nadwyżki uzyskiwanej z zarządu komornikowi, to sam komornik powinien składać uzyskiwaną nadwyżkę na rachunku depozytowym ministra finansów. Według ustawodawcy nie ma podstaw, aby nadwyżka podlegała zwrotowi dłużnikowi w przypadku, w którym druga licytacja okazała się bezskuteczna, co prowadzi do pokrzywdzenia wierzycieli³⁹.

Zmiany dotyczą także obwieszczenia o opisie i oszacowaniu, o którego terminie komornik zawiadamia znanych mu uczestników.

”
WEDŁUG USTAWODAWCY NIE MA PODSTAW, ABY NADWYŻKA PODLEGAŁA ZWROTOWI DŁUŻNIKOWI W PRZYPADKU, W KTÓRYM DRUGA LICYTACJA OKAZAŁA SIĘ BEZSKUTECZNA, CO PROWADZI DO POKRZYWDZENIA WIERZYCIELI.

W świetle nowego art. 945 § 2 k.p.c. komornik wzywa ponadto przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej uczestników, o których nie ma wiadomości, oraz inne osoby, które roszczą sobie prawa do nieruchomości i przedmiotów razem z nią zajętych, aby przed ukończeniem opisu i oszacowania zgłosiły swoje prawa. Zgodnie z art. 945 § 2¹ k.p.c., poza informacjami, o których mowa w § 2, w obwieszczeniu wymienia się nadto nieruchomość, która ma być przedmiotem opisu i oszacowania, ze wskazaniem miejsca jej położenia i przeznaczenia gospodarczego, wraz z podaniem numeru księgi wieczystej lub z oznaczeniem zbioru dokumentów i sądu, w którym zbiór jest prowadzony, a także imienia i nazwiska dłużnika, z wyłączeniem innych danych osobowych pozwalających go zidentyfikować, oraz termin i miejsce opisu i oszacowania. W świetle art. 945 § 3¹ k.p.c. niezwłocznie po upływie wskazanego w obwieszczeniu terminu opisu i oszacowania podmiot obowiązany do jego udostępnienia usuwa obwieszczenie. Natomiast zgodnie z art. 945 § 4 k.p.c., jeżeli opis i oszacowanie nie zostały ukończone w terminie podanym w zawiadomieniu, komornik o fakcie ukończenia opisu i oszacowania zawiadomi znanych mu uczestników. Zasadniczy cel zmiany to wyeliminowanie obowiązku komornika zamieszczenia obwieszczenia także w lokalu wójta (burmistrza, prezydenta miasta), co jest mało efektywne z uwagi na cel, jakim jest zawiadomienie nieznanym uczestników postępowania. Wystarczające jest obwieszczenie na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej i na tablicy ogłoszeń w budynku sądu, zaś nowy art. 945 § 2¹ k.p.c. nakłada na komornika obowiązek zamieszczenia dodatkowych informacji⁴⁰.

Ustawodawca rozróżnił ponadto oszacowanie i operat szacunkowy. W ramach dokonywanego opisu i oszacowania prawidłowość sporządzenia operatu podlega sprawdzeniu

przez komornika, będącego organem egzekucyjnym⁴¹. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 948 § 1 k.p.c. podstawą oszacowania nieruchomości jest operat szacunkowy sporządzony przez biegłego uprawnionego do określania wartości nieruchomości zgodnie z ustawą z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344). Celem sporządzenia operatu szacunkowego, w rozumieniu art. 156 ust. 3 tej ustawy, jest dokonanie oszacowania nieruchomości. Oszacowania nieruchomości można również dokonać na podstawie operatu szacunkowego sporządzonego na potrzeby obrotu rynkowego w okresie roku przed terminem opisu i oszacowania nieruchomości, jeżeli jego treść odpowiada wymogom oszacowania nieruchomości w egzekucji z nieruchomości. Jak stanowi nowy art. 948 § 1¹ k.p.c., jeżeli wniosek o wszczęcie nowej egzekucji złożono do tego samego komornika w terminie trzech lat od daty umorzenia egzekucji, w toku której dokonano opisu i oszacowania nieruchomości, nowego oszacowania dokonuje się tylko na wniosek wierzyciela lub dłużnika. Dłużnik może złożyć taki wniosek w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia mu wezwania do zapłaty, o czym należy go pouczyć przy doręczeniu wezwania. W toku nowej egzekucji od sporządzenia protokołu opisu i oszacowania nieruchomości można odstąpić wyłącznie w przypadku, jeżeli od dnia przeprowadzenia poprzedniego opisu i oszacowania minął mniej niż rok, a w okresie tym nie zaszły zmiany w stanie nieruchomości. Zgodnie z art. 948 § 2 k.p.c., w oszacowaniu poza wartością całej nieruchomości należy podać osobno wartość przynależności i pożyczek, a także części nieruchomości, która zgodnie z art. 946 może zostać wydzielona celem wystawienia oddzielnie na licytację. Wartości powyższe należy podać zarówno z uwzględnieniem, jak i bez uwzględnienia praw, które pozostają w mocy bez zaliczenia na cenę nabycia, oraz wartości praw

nieokreślonych sumą pieniężną obciążających nieruchomości, w szczególności świadczeń z tytułu takich praw. Jak podkreśla ustawodawca, ustalenia poczynione w toku opisu i oszacowania mogą mieć istotny wpływ na dalszy bieg postępowania, w szczególności na postępowanie podziałowe, i w tym zakresie komornik powinien dokonać ich z urzędu, a nie zawsze sam dłużnik będzie miał interes w informowaniu o zmianach komornika, względnie może nie mieć świadomości wagi informacji umieszczanych w protokole opisu i oszacowania. Tym samym racjonalne jest przyjęcie, że zlecenie przez komornika sądowego sporządzenia nowego operatu szacunkowego powinno być dokonywane na wniosek strony postępowania egzekucyjnego⁴².

Nowy art. 950 k.p.c. stanowi, że termin zaskarżenia opisu i oszacowania wynosi dwa tygodnie i liczy się od dnia jego ukończenia. Jeżeli opis i oszacowanie nie zostały ukończone w terminie podanym w zawiadomieniu, termin do zaskarżenia liczy się od dnia doręczenia uczestnikowi zawiadomienia, o którym mowa w art. 945 § 4. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Zgodnie z art. 945 § 1 k.p.c. o terminie opisu i oszacowania komornik zawiadamia znanych mu uczestników. Niezawiadomienie przez komornika nawet znanych mu uczestników nie wstrzymuje jednak dokonania opisu i oszacowania ani nie jest wystarczającym powodem jego zaskarżenia, jeżeli prawa tych uczestników zostaną uwzględnione. Natomiast w razie nieuwzględnienia ich praw mogą oni zaskarżyć opis i oszacowanie na podstawie art. 950 k.p.c. Uchybienie takie – nawet gdy ma miejsce – nie ma wpływu na prawidłowość dokonania opisu i oszacowania⁴³. Zmiana ta jest reakcją na wyrok TK z 22 stycznia 2013 r.⁴⁴ w którym Trybunał uznał, że art. 950 zd. 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

Fot. canva pixelshot

oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233 poz. 1381) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Dlatego termin ten liczy się od dnia doręczenia uczestnikom postępowania, którzy są komornikowi znani z opisu i oszacowania wykonanego po terminie wskazanym w obwieszczeniu⁴⁵.

Przy obwieszczeniu publicznym przy licytacji z nieruchomości ustawodawca doprecyzował w art. 953 § 1 k.p.c., że komornik ogłosi licytację przez publiczne obwieszczenie. W obwieszczeniu tym komornik wymieni nieruchomość, która ma być sprzedana, ze wskazaniem miejsca jej położenia i przeznaczenia gospodarczego, wraz z podaniem numeru księgi wieczystej lub z oznaczeniem zbioru dokumentów i sądu, w którym zbiór jest prowadzony, a także imienia i nazwiska dłużnika, z wyłączeniem innych danych osobowych pozwalających go zidentyfikować. Dane te pozwalają osobom zainteresowanym uzyskać podstawowe informacje o sprzedawanej nieruchomości. Istotne jest to, że obwieszczenie nie zawiera, oprócz imienia i nazwiska, innych danych osobowych dłużnika. Są one bowiem zbędne dla ewentualnych zainteresowanych udziałem w licytacji⁴⁶. Kwestię ujawnienia imienia i nazwiska dłużnika przesunięto na zakończenie regulacji i opatrzone zaznaczeniem o wyłączeniu z publikacji innych danych osobowych dłużnika pozwalających go zidentyfikować.

Nowela wprowadza więc wyraźny zakaz ujęcia w obwieszczeniu danych osobowych dłużnika innych niż wskazane w normie (imię i nazwisko), stosownie do zasady ochrony danych osobowych⁴⁷.

Brak obwieszczenia przewidzianego w art. 955 k.p.c. nie może skutkować odmową przybicia⁴⁸. Jednakże w ogłoszeniu obwieszczenia w art. 955 § 1¹ k.p.c. doprecyzowano, że podmiot obowiązany do udostępnienia obwieszczenia usuwa je niezwłocznie po upływie wskazanego w obwieszczeniu terminu licytacji. Na wniosek i koszt strony komornik może zarządzić ogłoszenie również w inny wskazany przez nią sposób, w szczególności w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości. Zgodnie z art. 953 § 3 k.p.c., w ogłoszeniu, o którym mowa w § 2, podaje się oznaczenie nieruchomości, czas i miejsce licytacji, sumę oszacowania i cenę wywołania oraz wysokość rękomi, jaką licytant powinien złożyć. Jedynym, prawnie autoryzowanym, dodatkowym kosztem związanym z publikacją obwieszczeń może być tylko koszt wynikający z dodatkowej publikacji obwieszczenia, o którym mowa w art. 955 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, na wniosek i na koszt strony komornik sądowy może zarządzić ogłoszenie również w inny wskazany przez wnioskującą stronę sposób, w szczególności w dzienniku poczytnym w danej miejscowości⁴⁹.

Ustawodawca uchylił ponadto art. 966 k.p.c. stanowiący, że suma przypadająca w chwili zajęcia na podstawie umowy ubezpieczenia dłużnikowi, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, przechodzi na nabywcę i to również w części niepodlegającej zajęciu. O sumę tę podwyższa się cenę nabycia. Uznano, że przepis art. 966 k.p.c. stanowi anachronizm, będąc reliktem czasów, w których wypłata odszkodowania powiązana była z podjęciem prac ukierunkowanych na przywrócenie stanu poprzedniego⁵⁰. W chwili obecnej brak jest takiego związku.

Odnośnie do zaliczenia wierzytelności nabywcy na poczet ceny, SN wypowiedział się wielokrotnie. W uchwale z 12 lipca 2018 r.⁵¹ przyjął, że nabywca licytacyjny nieruchomości, który dokonuje na podstawie art. 968 § 2 k.p.c. zaliczenia na poczet ceny nabycia wierzytelność innego wierzyciela za jego zgodą, błędnie przyjmując, że wierzytelność ta z uwagi na jej wysokość i zasady pierwszeństwa zaspokojenia wynikające z art. 1025 k.p.c. znajduje pokrycie w cenie nabycia, powinien zostać wezwany przez sąd do uiszczenia brakującej części ceny w terminie określonym w art. 967 k.p.c., pod rygorem przewidzianym w art. 969 § 1 k.p.c. Natomiast w uchwale z 8 października 2015 r.⁵² wskazano, że wierzytelność nabywcy licytacyjnego zabezpieczona na nieruchomości dłużnika hipoteką ujawnioną w opisie i oszacowaniu, przedstawiona do zaliczenia na poczet ceny nabycia nieruchomości, powinna być stwierdzona tytułem wykonawczym (art. 968 § 1 w związku z art. 1036 § 2 k.p.c.). Dotyczy to także wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zwykłą powstałą przed dniem wejścia w życie ustawy z 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131 poz. 1075), jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte po tej dacie (art. 13 ust. 1 powyższej ustawy). Po nowelizacji w art. 968 k.p.c. uchylono § 2. Jak uzasadnił ustawodawca, w aktualnym stanie prawnym, stosownie do art. 808 § 2 k.p.c., uzyskane w toku egzekucji sumy podlegają złożeniu na oprocentowanym rachunku depozytowym ministra finansów. Tym samym wszelkie rozwiązania, w których cena nabycia podlega obniżeniu, mogą być niekorzystne z perspektywy pozostałych wierzycieli⁵³. Jednak pojawia się wątpliwość, że rozwiązanie – niezależnie od powyższej argumentacji – stanowi kolejne ograniczenie uprawnień wierzycieli. Masowość czy popularność stosowania instytucji w praktyce nie jest warunkiem

wystarczającym dla usunięcia takiej regulacji z ograniczeniem swobody wierzycieli⁵⁴.

Przypisy końcowe

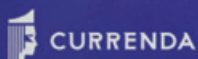
- ¹ Postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 26 września 2019 r., X GCo 109/19, LEX nr 2739907.
- ² Postanowienie Sądu Okręgowego w Suwałkach – I Wydział Cywilny z 11 lutego 2020 r., I Cz 47/20, Legalis.
- ³ Postanowienie SR w Poznaniu z 7 stycznia 2020 r., II Co 4806/19, LEX nr 3009477.
- ⁴ Wyrok SN z 19 stycznia 1990 r., IV CR 294/89, OSNC 1991/2–3/33.
- ⁵ Uchwała SN z 9 listopada 1994 r., III CZP 141/94, M. Prawn. 1995/3/83.
- ⁶ Postanowienie Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z 12 maja 2021 r., II Co 103/21, LEX nr 3183776.
- ⁷ A. Szereda, *Glosa do uchwały SN z 8 listopada 2019 r., III CZP 26/19*, „Rejent” 2020/10/82–93.
- ⁸ Wyrok SA w Warszawie z 24 marca 2022 r., I ACa 797/21, LEX nr 3364550.
- ⁹ Uchwała SN z 8 listopada 2019 r., III CZP 26/19, OSNC 2020, nr 6, poz. 47.
- ¹⁰ Postanowienie SO w Suwałkach z 11 lutego 2020 r., I Cz 47/20, LEX nr 2797470.
- ¹¹ Uzasadnienie Druku Sejmowego IX Kadencji nr 2650.
- ¹² Uchwała SN z 28 stycznia 2022 r. III CZP 21/22, OSNC 2022, nr 10, poz. 98, s. 78.
- ¹³ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2019, s. 266.
- ¹⁴ M. Łochowski, *Komentarz do art. 800¹* [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis.
- ¹⁵ Uzasadnienie Druku...
- ¹⁶ M. Łochowski, *Komentarz do art. 818¹* [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis.
- ¹⁷ Uzasadnienie Druku...
- ¹⁸ Uzasadnienie Druku...
- ¹⁹ Szerzej: J. Gołaczyński, *Elektroniczna licytacja w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2022, s. 26 i n.
- ²⁰ Szerzej: J. Gołaczyński, *Kodeks postępowania cywilnego. Nowelizacja z 9.3.2023 r. Komentarz. Linia orzecznicza*, Warszawa 2023, s. 402 i n.
- ²¹ Szerzej: J. Gołaczyński, *Elektroniczna...*, s. 17–19.
- ²² Szerzej: *ibidem*, s. 34 i n.
- ²³ Szerzej: J. Gołaczyński, *Kodeks...*, s. 412 i n.
- ²⁴ I. Gil, *Komentarz do art. 879¹* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Warszawa 2023, Legalis.
- ²⁵ J. Gołaczyński, *Elektroniczna...*, s. 45 i n.
- ²⁶ Szerzej J. Gołaczyński, *Kodeks...*, s. 416.
- ²⁷ *Ibidem*, s. 454.
- ²⁸ Wyrok SN z 19 września 2007 r., II CSK 252/07, LEX nr 484700.
- ²⁹ M. Łochowski, *Komentarz do art. 929 k.p.c.* [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis.
- ³⁰ Uzasadnienie Druku...
- ³¹ Uchwała SN(7) z 6 listopada 2007 r., III CZP 93/07, OSNC 2008, nr 7–8, poz. 68.
- ³² Uzasadnienie Druku...
- ³³ J. Gołaczyński, *Kodeks...*
- ³⁴ Wyr. KIO z 7 kwietnia 2022 r., KIO 767/22, Legalis.
- ³⁵ Uzasadnienie Druku...
- ³⁶ T. Żyznowski [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV, Warszawa 2020, art. 940, Nb 1.
- ³⁷ M. Łochowski, *Komentarz do art. 940* [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis.
- ³⁸ Z. Woźniak [w:] J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie egzekucyjne. Komornicy sądowi. Koszty egzekucyjne*, Warszawa 2019, s. 438.
- ³⁹ J. Gołaczyński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* [w:] J. Gołaczyński, *Kodeks...*
- ⁴⁰ *Ibidem...*
- ⁴¹ Wyrok SN z 5 lutego 2016 r., II CSK 232/15, Legalis.
- ⁴² Uzasadnienie Druku...
- ⁴³ Postanowienie SO w Gdańsku z 1 czerwca 2015 r., III CZ 438/15, KSAG 2015/4/227–232
- ⁴⁴ SK 18/11, Legalis.
- ⁴⁵ J. Gołaczyński, *Kodeks...*
- ⁴⁶ *Ibidem*.
- ⁴⁷ A. Szymańska-Grodzka, *Komentarz do art. 953* [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis.
- ⁴⁸ Postanowienie SN z 21 stycznia 1998 r., II CKN 567/97, Legalis.
- ⁴⁹ Wyrok SN z 1 lipca 2020 r., I NO 193/19, Legalis.
- ⁵⁰ Uzasadnienie Druku...
- ⁵¹ Uchwała SN z 12 lipca 2018 r., III CZP 60/18, OSNC 2019, nr 4, poz. 37.
- ⁵² Uchwała SN z 8 października 2015 r., III CZP 55/15, OSNC 2016, nr 10, poz. 110.
- ⁵³ Uzasadnienie Druku...
- ⁵⁴ A. Szymańska-Grodzka, *op. cit.*

Już w sklepie Currenda!
www.sklep.currenda.pl

Aksjologia egzekucji sądowej

W poszukiwaniu optymalnego
poziomu ochrony praw wierzyciela
i dłużnika w postępowaniu
egzekucyjnym i upadłościowym

redakcja naukowa
Sławomir Cieślak

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Egzekucja sądowa z wynagrodzenia za pracę

Grzegorz Kamieński

PRACTICA

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Przegląd orzecznictwa

**POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO
W SŁAWNIE Z 15 MARCA 2023 ROKU**

**POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO
DLA WROCŁAWIA-ŚRÓDMIEŚCIA
WE WROCŁAWIU Z 24 MAJA 2023 ROKU**

**ORZECZENIE SĄDU OKRĘGOWEGO
W SZCZECINIE Z 17 KWIETNIA 2023 ROKU**

MATEUSZ SZTANDUR

Absolwent studiów
doktoranckich UG

Przedmiotem dwóch orzeczeń jest skarga na czynność opisu i oszacowania. W postanowieniu wydanym przez Sąd Rejonowy w Sławnie kurator dłużnika podniósł zarzut заниzenia wartości nieruchomości. W tym przypadku sąd skupił się na ocenie prawidłowości sporządzonej przez biegłego opinii. Drugi przykład pochodzi z Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieście we Wrocławiu. Rozważania rozpoznającego skargę referendarza dotyczyły przede wszystkim wskazania, że wartość oszacowania nieruchomości w operacie szacunkowym stanowi jedynie podstawę ustalenia ceny wywołania, natomiast jej faktyczna wartość wynika dopiero z ceny

zaofiarowanej przez nabywcę. Ostatnie orzeczenie wydane zostało przez Sąd Okręgowy w Szczecinie. Dotyczy ono odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. za zobowiązania spółki. W przedmiotowej sprawie sąd musiał orzec, czy powództwo na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. nie zostało złożone przedwcześnie.

POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO W SŁAWNIE Z 15 MARCA 2023 ROKU

Hasło

zaskarżenie opisu i oszacowania

Sentencja

Sąd po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym sprawy w przedmiocie skargi kuratora dłużnika na czynność komornika postanowił oddalić skargę.

Stan faktyczny

Kurator dłużnika zaskarżył w całości czynność komornika w postaci opisu i oszacowania nieruchomości. W ocenie skarżącej wartość nie odpowiada wartości rynkowej z powodu jej zaniżenia. Oszacowaniu zarzucono błędne dokonanie oceny obiektu, błędne określenie wartości nieruchomości poprzez nieprawidłowy dobór próbki porównawczej oraz określenie ceny poniżej średniej ceny rynkowej, ustalenie sumy oszacowania bez uwzględnienia aktualnych cen sprzedaży podobnych nieruchomości, nieuwzględnienie potencjału nieruchomości.

W wyniku tego strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego operatu szacunkowego i sporządzenie kolejnego celem określenia wartości rynkowej przedmiotowej nieruchomości, ewentualnie zmianę istniejącego operatu poprzez zwiększenie wartości rynkowej nieruchomości. Ponadto skarżąca wniosła również o obciążenie wierzyciela kosztami wykonania czynności.

Rozstrzygnięcie

Zgodnie z treścią art. 154 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, wyboru właściwego podejścia oraz metody i techniki szacowania nieruchomości dokonuje rzeczoznawca majątkowy, uwzględniając w szczególności cel wyceny, rodzaj i położenie nieruchomości, przeznaczenie w planie miejscowym, stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej, stan jej zagospodarowania oraz dostępne dane o cenach, dochodach i cechach nieruchomości podobnych. W przedmiotowej sprawie biegły zdecydował się na zastosowanie podejścia porównawczego celem określenia wartości nieruchomości, uzasadnieniem czego było istnienie na lokalnym rynku transakcji sprzedaży podobnych do wycenianej nieruchomości. W ramach podejścia porównawczego

biegły zastosował metodę korygowania ceny średniej z uwagi na liczbę oraz jakość dostępnych danych rynkowych.

Zarzuty sformułowane wobec dokonanej przez biegłego wyceny nieruchomości, a dotyczące „błędneho określenia wartości nieruchomości poprzez nieprawidłowy dobór próbki porównawczej” i „określenie ceny poniżej średniej ceny rynkowej” sąd uznał za bezpodstawne. Spośród kilkudziesięciu transakcji, po dokonaniu wstępnej analizy i odrzuceniu transakcji skrajnie odbiegających od ceny średniej, ustalono grupę kilkunastu transakcji, na której zbudowano zbiór porównawczy odpowiadający wycenianej nieruchomości za pomocą parametrów: lokalizacja – położenie, stan prawny, przeznaczenie, sposób korzystania. Organ orzekający stwierdził, że nie sposób wyróżnić choćby jednej transakcji przyjętej do zbioru, która nie powinna się w nim znaleźć. Przyjęcie przez biegłego szerokiej skali transakcji, które zostały poddane analizie na potrzeby wyceny, nie pozwalają na formułowanie wobec biegłego zarzutu nieprawidłowego doboru próbki porównawczej i w wyniku tego błędnego

ZARZUTY SFORMUŁOWANE WOBEC DOKONANEJ PRZEZ BIEGŁEGO WYCENY NIERUCHOMOŚCI, A DOTYCZĄCE „BŁĘDNEGO OKREŚLENIA WARTOŚCI NIERUCHOMOŚCI POPRZEZ NIEPRAWIDŁOWY DOBÓR PRÓBKİ PORÓWNAWCZEJ” I „OKREŚLENIE CENY PONIŻEJ ŚREDNIEJ CENY RYNKOWEJ” SĄD UZNAŁ ZA BEZPODSTAWNE.

Fot. canva ismagilow

określenia wartości nieruchomości, czy też określenia ceny poniżej ceny rynkowej. Wbrew temu uznać należy, że zaprezentowana w operacie rozpiętość cen i przyjęta metodologia szacowania wartości nieruchomości dały rezultat w postaci wyceny sporządzonej w sposób rzetelny.

Sąd stwierdził, że zaprezentowane w operacie dane, przedstawione w sposób spójny i logiczny, doprowadziły do ustalenia wartości rynkowej nieruchomości. Wobec tego za niezrozumiałe należy uznać, że skarżący, przy wzięciu pod uwagę skrupulatnie wykonanego operatu, stwierdził, że biegły nie wziął pod uwagę aktualnych cen sprzedaży podobnych nieruchomości. Nawet zawarte w treści operatu ujęcie zbioru transakcji porównawczych przeczy temu zarzutowi i czyni go bezzasadnym – z uwagi na przyjęcie do porównania niemałej grupy transakcji, które dotyczyły właśnie nieruchomości podobnych.

Należy w końcu zaznaczyć, że operat szacunkowy ma za zadanie określić wartość rynkową nieruchomości, przy czym zgodnie z art. 151 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, wartość rynkową nieruchomości stanowi szacunkowa kwota, jaką w dniu wyceny można uzyskać za nieruchomość w transakcji sprzedaży zawieranej na warunkach rynkowych. Skutkiem tego uregulowania biegły sądowy nie miał, w ramach przedmiotowego zlecenia, możliwości szacowania po-

tencjału, jaki posiada wyceniana nieruchomość lub jej część. Dlatego też względem przykładu budowy drogi ekspresowej, której realizacja na odcinku przebiegającym w okolicach miejscowości położenia nieruchomości, jeszcze się nie rozpoczęły, brak było podstaw uznania tego za element mogący wpłynąć na cenę szacowanej nieruchomości. Tym samym również ten zarzut nie mógł zostać uwzględniony.

POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO DLA WROCŁAWIA-ŚRÓDMIEŚCIA WE WROCŁAWIU Z 24 MAJA 2023 ROKU

Hasła

Art. 947 k.p.c.

Art. 948 k.p.c.

Rzeczywista wartość nieruchomości

Sentencja

Referendarz sądowy po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, na skutek skargi dłużnika na opis i oszacowanie, sprawy prowadzonej przez komornika sądowego w ramach nadzoru nad egzekucją lokalu mieszkalnego, postanowił skargę oddalić.

Stan faktyczny

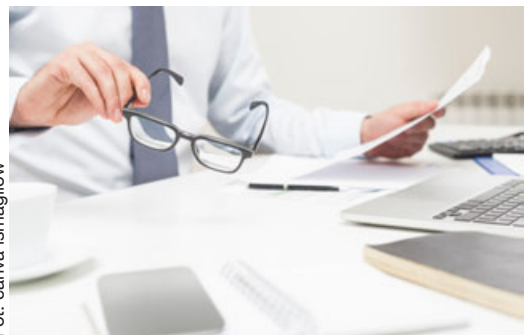
Pismem ze stycznia 2023 r. dłużnik złożył skargę na czynności komornika w postaci opisu i oszacowania nieruchomości lokalowej. Skarżący zarzucił naruszenie artykułu 947 k.p.c. i art. 948 k.p.c. oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego poprzez wadliwe ustalenie ceny nieruchomości i jej заниzenie. W uzasadnieniu skargi wskazano, iż w protokole opisu i oszacowania komornik nie wykazał zgodnie z 948 k.p.c. osobno wartości budynku oraz nieruchomości gruntowej. Nadto dłużnik zarzucił, iż komornik nie odebrał od niego oświadczenia, czy

nieruchomość jest ubezpieczona. W ocenie skarżącego nie zostały również wskazane podstawy oszacowania nieruchomości, co jest naruszeniem art. 947 k.p.c. Dłużnik zarzucił ponadto brak wskazania podstaw wyceny nieruchomości, przyjętej metody wyceny oraz innych niezbędnych elementów. Na podstawie tak określonych zarzutów skarżący wniósł o zwrot wynagrodzenia od rzeczoznawcy z tytułu sporządzenia operatu szacunkowego oraz o rzetelne sporządzenie nowej opinii. W odpowiedzi na skargę wierzyciel wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej oraz o zasądzenie od dłużnika na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Komornik z kolei sporządził uzasadnienie pisemne zaskarżonej czynności i wniósł o oddalenie skargi jako bezzasadnej.

Referendarz sądowy ustalił, iż w listopadzie 2017 r. komornik sądowy wszczął egzekucję z nieruchomości dłużnika celem wyegzekwowania należności objętych wnioskiem wierzyciela. Komornik wyznaczył termin opisu szacowania na grudzień 2022 r., o czym prawidłowo zawiadomił dłużnika. Referendarz uznał, że skarga nie zasługiwała na uwzględnienie. Zgodnie z dyspozycją art. 948 § 1 zd. 1 k.p.c. oszacowanie nieruchomości przeprowadza powołany przez komornika biegły uprawniony do szacowania nieruchomości na podstawie odrębnych przepisów. Komornik prawidłowo powołał biegłego do oszacowania przedmiotowej nieruchomości. Przepis art. 948 § 1 k.p.c. stanowi *lex specialis* wobec art. 813 § 1 k.p.c. Znajdą tu zastosowanie przepisy ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w części dotyczącej rzeczoznawców majątkowych. Biegłym powołanym przez komornika może być rzeczoznawca majątkowy w rozumieniu tejże ustawy, który nie musi być wpisany na listę stałych biegłych sądowych. Opinie biegłego strony mogą zakwestionować pośrednio, składając skargę na oszacowanie

dokonane przez komornika. Należy zwrócić uwagę na kwestię dopuszczalności stosowania do oszacowania w toku egzekucji z nieruchomości przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami. Ustawa ta wraz z aktami wykonawczymi określa treść i formę operatu szacunkowego oraz tryb wyceny nieruchomości. Należy podkreślić, że przedmiotem skargi jest bezpośrednio oszacowanie nieruchomości, a operat szacunkowy, na którym komornik się oparł, jedynie pośrednio. Z operatu wynika, iż rzeczoznawca określił rynek nieruchomości podobnych, wskazując dane o transakcjach kupna – sprzedaży. W opinii referendarza, nieruchomości poddane porównaniu dobrane zostały prawidłowo, a różnice zostały odpowiednio skorygowane. Określenie wartości nieruchomości została poprzedzona analizą rynku. Prawidłowe wykonanie zadania jest obowiązkiem biegłego i tylko on ma możliwość oceny, czy rynek jest miarodajny dla szacowanej nieruchomości. Należy zaznaczyć, iż rzeczywista wartość nieruchomości zostanie ustalona podczas licytacji publicznej, gdyż cena wskazana w operacie szacunkowym jest jedynie podstawą ustalenia ceny wywołania, natomiast faktyczna wartość nieruchomości będzie ustalona na podstawie zaoferowanej na licytacji ceny.

W doktrynie słusznie zwrócono uwagę, iż celem czynności egzekucyjnej w postaci opisu i oszacowania nieruchomości jest

Fot. canva ismagilow

w istocie ustalenie wysokości ceny wywołania i wysokości rękopisami, nie zaś rzeczywistej rynkowej wartości nieruchomości, która zostaje wskazana w wyniku licytacji, a zatem ewentualne zwiększenie wartości nieruchomości związane z sytuacją na rynku winno znaleźć odzwierciedlenie w zainteresowaniu licytantów i uzyskanej w przetargu cenie¹.

Referendarz uznał, iż zarzuty sformułowane przez dłużnika uznać należy za polemikę z twierdzeniami rzeczoznawcy majątkowego, który niewątpliwie jest ekspertem w dziedzinie szacowania nieruchomości. Wycena sporządzona przez biegłego jest prawidłowa, rzetelna i wyczerpująca, a rzeczoznawca przy jej opracowaniu działa zgodnie ze swoją wiedzą i doświadczeniem. Odnosząc się do zarzutów dłużnika dotyczących braku wskazania przez komornika obciążeń nieruchomości, stwierdzić należy, iż nie zasługują one na uwzględnienie. W punkcie III opisu i oszacowania komornik w sposób wyczerpujący zamieścił i opisał stwierdzone prawa i obciążenia ze wskazaniem wierzycieli, sumy poszczególnych hipotek, a także wskazał zamieszczone w księdze wieczystej nieruchomości wzmianki o toczących się postępowaniach egzekucyjnych z nieruchomości oraz stosowne ostrzeżenia. Wbrew twierdzeniu dłużnika brak jest obowiązku komornika określenia w protokole opisu i oszacowania przyjętej metody wyceny czy numeru uprawnień biegłego. Chybione są również twierdzenia dłużnika, iż komornik zobligowany był do zawiadomienia o terminie ukończenia opisu i oszacowania wszystkich znanych mu uczestników, którzy winni zgłosić swoje prawa do nieruchomości. Obowiązek taki obciążałby komornika w sytuacji, w której opis i oszacowanie nie zostały ukończone w terminie podanym w zawiadomieniu, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Odnosząc się natomiast do zarzutów dłużnika dotyczących zaniechania przez komornika odebrania od niego oświadczenia w przed-

”
WBREW TWIERDZENIU DŁUŻNIKA
BRAK JEST OBOWIĄZKU
KOMORNIKA OKREŚLENIA
W PROTOKOLE OPISU
I OSZACOWANIA PRZYJĘTEJ
METODY WYCENY CZY NUMERU
UPRAWNIEŃ BIEGŁEGO.

miocie ubezpieczenia nieruchomości stwierdzić należy, iż dłużnik – pomimo prawidłowego zawiadomienia o terminie czynności – nie stawiał się na termin opisu i oszacowania nieruchomości, w związku z czym odebranie przedmiotowego oświadczenia nie było możliwe.

Dłużnik wniósł również o potrącenie wynagrodzenia prowizyjnego z opłaty egzekucyjnej. Referendarz w całości podzielił pogląd komornika wyrażony w odpowiedzi na skargę i przyjął go za własny. Zgodnie z art. 149 ustawy o komornikach sądowych opłata egzekucyjna nie stanowi wynagrodzenia komornika, lecz jest nieopodatkowaną należnością budżetu państwa. Prowizja z opłaty egzekucyjnej ma na celu pokrycie kosztów prowadzenia działalności przez komornika, co ma szczególne znaczenie przy egzekucji z nieruchomości, która z natury rzeczy wymaga zwiększonego nakładu pracy w porównaniu z innymi sposobami egzekucji, co wiąże się także z kosztami utrzymania kancelarii. W ocenie referendarza zgodzić się należy z twierdzeniami wierzyciela zawartymi w odpowiedzi na skargę, z których wynika, iż zarzuty skarżącego są w istocie złożone jedynie w celu przedłużenia postępowania egzekucyjnego, a skarżący nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń.

ORZECZENIE SĄDU OKRĘGOWEGO W SZCZECINIE Z 17 KWIETNIA 2023 ROKU

Hasła

Art. 299 § 1 k.s.h.
Odpowiedzialność członka zarządu sp. z o.o.

Sentencja

Sąd powództwo oddalił.

Stan faktyczny

W grudniu 2021 r. powód (sp. z o.o.) złożył pozew przeciwko członkowi zarządu innej spółki z o.o. z tytułu odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. o zapłatę należności zasądzonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Pile z 2016 r. Jednocześnie wniesiono o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu powołano się na tytuły wykonawcze, wobec których egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna, a także wskazano, że zastosowano do pozwanego wezwanie do zapłaty należności znajdującej oparcie w art. 299 § 1 k.s.h.² Pozwany nie zapłacił objętych wezwaniem do zapłaty kwot, a w odpowiedzi na

pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazał, że załączone do pozwu postanowienia komornika stwierdzające bezskuteczność egzekucji są przedwczesne. Pozwany podkreślił, że spółka, w której zarządzie zasiada, posiada majątek wystarczający do zaspokojenia roszczeń powódki w całości, posiada bowiem wierzytelności wobec innych podmiotów.

Sąd ustalił, że jedynym członkiem zarządu od początku istnienia spółki był pozwany. W marcu 2016 r. Sąd Rejonowy w Pile wydał wyrok przeciwko spółce, zasądzając na rzecz powódki sporną należność. W listopadzie 2017 r. wyrokowi nadano klauzulę wykonalności.

W kwietniu 2018 r. złożono do komornika sądowego wnioski o wszczęcie egzekucji w stosunku do spółki. Postanowieniem z lipca 2019 r. komornik umorzył postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.³ z uwagi na stwierdzenie bezskuteczności egzekucji, ustalił koszty postępowania egzekucyjnego, w całości obciążając nimi dłużnika i orzekając o obowiązku ich zwrotu na rzecz wierzyciela. W październiku 2019 r. powód wezwał członka zarządu do zapłaty. W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty wskazano majątek sp. z o.o. w postaci trzech wymagalnych wierzytelności, z którego może być prowadzona egzekucja.

Rozstrzygnięcie

Powódka dochodzi od pozwanego – jako członka zarządu odpowiedzialnego za jej zobowiązania – odszkodowania za szkodę obejmującą roszczenia niewyegzekwowane, stwierdzone tytułami wykonawczymi. Materialnoprawną podstawą powództwa jest art. 299 § 1 k.s.h. Sąd zauważył, że w doktrynie i orzecznictwie nie występują wątpliwości co do tego, że odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. ma

”
ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ODSZKODOWAWCZA CZŁONKÓW
ZARZĄDU POWSTAJE
W SYTUACJI, KIEDY EGZEKUCJA
PROWADZONA PRZECIWKO
CZŁONKOWI ZARZĄDU OKAŻE
SIĘ BEZSKUTECZNA, A CZŁONEK
ZARZĄDU NIE UWOLNI SIĘ
OD ODPOWIEDZIALNOŚCI NA
PODSTAWIE ART. 299 § 2 K.S.H.

charakter odszkodowawczy. Odpowiedzialność ta powstaje poprzez fakt poniesienia przez wierzyciela szkody polegającej na powstaniu w majątku wierzyciela uszczerbku, który z kolei ma źródło w braku możliwości wyegzekwowania należności od spółki bądź też w obniżeniu potencjału majątkowego spółki zawinonego przez członka zarządu⁴. Szkoda jest podstawą odpowiedzialności członka zarządu, przy czym zarówno jej powstanie, jak i inne przesłanki odpowiedzialności funkcjonują na zasadzie domniemania ustawowego. Odpowiedzialność odszkodowawcza członków zarządu powstaje w sytuacji, kiedy egzekucja prowadzona przeciwko członkowi zarządu okaże się bezskuteczna, a członek zarządu nie uwolni się od odpowiedzialności na podstawie art. 299 § 2 k.s.h.⁵ Członek zarządu może przy tym wykazać, że wierzyciel nie poniósł szkody, bądź wykazać, że szkoda wierzyciela nie ma związku z prowadzeniem spraw spółki, które członek zarządu prowadził z należytą starannością. Sąd, przyjmując pogląd o odszkodowawczym charakterze roszczenia z art. 299 § 1 k.s.h. i oceniając zasadność roszczenia powódki, uznał, że należało zbadać:

1. czy roszczenia stwierdzone tytułem egzekucyjnym istniały w czasie, gdy członkiem zarządu spółki był pozwany;
2. czy egzekucja tego roszczenia okazała się bezskuteczna.

W sprawie nie było sporu co do tego, że powódka posiada niezaspokojoną wierzytelność stwierdzoną prawomocnym wyrokiem. Niesporne były również stwierdzone prawomocnymi orzeczeniami roszczenia z tytułu kosztów postępowań klauzulowych i komorniczych. Pozwany nie kwestionował też faktu, że od chwili wpisu spółki do KRS do dnia zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie pełnił funkcję jedyne go członka zarządu tej spółki. Linia obrony pozwanego opiera się na zarzucie niewykazania przez powódkę bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. W szczególności pozwany podniósł, że spółka, której jest prezesem zarządu, posiada majątek, z majątku tego może być skutecznie przeprowadzona egzekucja, zaś powództwo przeciwko członkowi zarządu jest w tej sytuacji przedwczesne. Majątek spółki stanowią wierzytelności wobec trzech podmiotów. Jak wynika z twierdzeń powódki, z wierzytelności w stosunku do dwóch pierwszych podmiotów prowadzone było postępowanie egzekucyjne, które okazało się bezskuteczne, natomiast nigdy nie było prowadzone postępowanie egzekucyjne z wierzytelności przysługujących dwóm pozostałym spółkom. Dalej powódka podnosiła, że samo istnienie wierzytelności wobec osób trzecich nie przesądza o możliwości zaspokojenia się z nich. Powódka zarzuciła również, że pozwany w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty wskazał tylko dwie wierzytelności, jakie przysługiwały spółce. Powódka przeprowadziła ponowną egzekucję m.in. z wierzytelności w stosunku do tych dwóch podmiotów, która również okazała się bezskuteczna. Powódka podkreśliła, że pozwany nie wskazał komornikom żadnej innej wierzytelności, z której mogłaby być prowadzona egzekucja. W tym stanie rzeczy powódka podniosła, iż niezrozumiałe jest dla niej, dlaczego pozwany dopiero na etapie postępowania sądowego wskazuje kolejne wierzytelności, choć powinien i mógł je wskazać w swoim piśmie

kierowanym do powódki w odpowiedzi na wezwanie przedsądowe.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe nie pozwala przyjąć, iż powódka udowodniła przesłankę bezskuteczności egzekucji, będącą podstawą odpowiedzialności członka zarządu sp. z o.o. z art. 299 § 1 k.s.h. Zgodnie z art. 6 k.c. bezskuteczność egzekucji powinna udowodnić powódka. Temu ciężarowi powódka nie sprostała. Na gruncie sprawy niniejszej podzielić należy pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy. Zgodnie z nim bezskuteczności egzekucji można dowodzić na podstawie każdego dowodu, z którego wynika, że spółka nie ma majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela pozywającego członków zarządu⁶. W orzecznictwie rozstrzygnięte zostało również, że dla wykazania przesłanki bezskuteczności egzekucji nie w każdym wypadku wymagane jest złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko spółce. Przyjmuje się, że wierzyciel nie musi podejmować takich działań, gdyby byłyby oczywiste, że okażą się one bezcelowe.

Po raz pierwszy powódka wszczęła postępowania egzekucyjne w 2018 r. Po raz drugi powódka wszczęła postępowanie egzekucyjne w grudniu 2019 r. w celu prowadzenia egzekucji z wierzytelności. Należy mieć jednak na uwadze, że w dacie zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie nie było zakończone postępowanie upadłościowe ostatniego z trzeciodłużników.

Postępowanie upadłościowe jest niekiedy określane jako egzekucja uniwersalna, tj. egzekucja prowadzona na rzecz wszystkich wierzycieli dłużnika, ze wszystkich składników jego majątku jednocześnie. Dopóki postępowanie upadłościowe nie zostanie zakończone, nie można stwierdzić – tak jak to czyni powódka w niniejszym postępowaniu – że spółka nie posiada wierzytelności, z których możliwe jest jej zaspokojenie. Twierdzenie powódki o braku „wartości egzekucyjnej”

wierzytelności będzie mogło być zweryfikowane dopiero po zakończeniu postępowania upadłościowego. Na etapie orzekania formułowanie takiego twierdzenia było przedwczesne. Już tylko na tej podstawie należy przyjąć, że powódka nie wykazała – na dzień zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie – przesłanki bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce będącej trzeciodłużnikiem.

POSTĘPOWANIE UPADŁOŚCIOWE
JEST NIEKIEDY OKREŚLANE JAKO
EGZEKUCJA UNIWERSALNA,
TJ. EGZEKUCJA PROWADZONA
NA RZECZ WSZYSTKICH
WIERZYCIELI DŁUŻNIKA, ZE
WSZYSTKICH SKŁADNIKÓW JEGO
MAJĄTKU JEDNOCZEŚNIE.

W postępowaniu prowadzonym w niniejszej sprawie ustalono również, że spółka posiada w stosunku do innej spółki jawnej w restrukturyzacji wierzytelność. Nie ma sporu co do tego, że nie było prowadzone żadne postępowanie egzekucyjne z tej wierzytelności. Dla wykazania przesłanki z art. 299 § 1 k.s.h. (a w szczególności przesłanki bezskuteczności egzekucji) nie ma znaczenia również to, że pozwany dopiero na etapie postępowania sądowego w sprawie niniejszej wskazał jako jeden ze składników majątku tę wierzytelność. W postępowaniu egzekucyjnym komornik – zgodnie z art. 801 § 1 k.p.c. – w pierwszej kolejności ustala majątek dłużnika, a następnie (o ile jest to konieczne) wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku. Nie ma natomiast prawnego obowiązku, aby członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością po skierowaniu

do niego wezwania do zapłaty obejmującego roszczenie składał wierzycielowi oświadczenie na temat składników majątku spółki. Oznacza to, że odpowiedź udzielona przez pozwanego w tym temacie nie powinna być traktowana przez powódkę jako kompleksowa informacja co do stanu majątku spółki. Jeśli powódka chciała uzyskać pełną informację na temat składników majątkowych spółki, winna zadbać, aby w postępowaniu egzekucyjnym komornik skorzystał z instrumentów z art. 801 § 1 k.p.c., w szczególności zwrócił się do dłużnika o złożenie wykazu majątku. Wierzyciel może również zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika. O ile komornik nie skorzysta z tych instrumentów, wierzyciel ma możliwość zaskarżenia czynności dokonanych przez komornika. Z akt sprawy nie wynika, aby powódka dokonała wymienionych wyżej czynności, domagała się od komornika podjęcia określonych działań bądź też – w razie odmowy ze strony komornika – zaskarżyła postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego.

**W POSTĘPOWANIU
EGZEKUCYJNYM KOMORNIK –
ZGODNIE Z ART. 801 § 1 K.P.C.
– W PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI
USTALA MAJĄTEK DŁUŻNIKA,
A NASTĘPNIE (O ILE JEST TO
KONIECZNE) WZYWA DŁUŻNIKA
DO ZŁOŻENIA WYKAZU MAJĄTKU.**

Mając na uwadze powyższe przyjąć należy, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest to, iż pozwany, odpowiadając na wezwanie do zapłaty ze strony powódki, nie wskazał wszystkich wierzycieli. Powtórzyć należy, że decydujące znaczenie dla oceny zasadności powództwa

z art. 299 k.s.h. ma stan majątkowy spółki istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c.). Dla przyjęcia odpowiedzialności członków zarządu na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. konieczne jest jednoznaczne stwierdzenie, że zaspokojenie z majątku spółki nie jest możliwe w chwili zamknięcia rozprawy z uwagi na brak majątku, czego w niniejszej sprawie stwierdzić nie można. Podkreślić trzeba, że obie te wierzycielności, których łączna suma znacznie przekracza wierzycielność powódki wobec pozwanego, mogą być zaspokojone w całości bądź przynajmniej w części po zakończeniu postępowania upadłościowego oraz postępowania restrukturyzacyjnego. W tym stanie rzeczy powództwo podlegało oddaleniu wobec braku wykazania przesłanki bezskuteczności egzekucji.

Przypisy końcowe

- ¹ M. Brulińska [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2008, s. 312.
- ² Jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.
- ³ Postępowanie umarza się w całości lub części z urzędu, jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych.
- ⁴ Uchwała SN z 7 listopada 2008 r. w sprawie III CZP 72/08 i późniejsze orzeczenia.
- ⁵ Członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w § 1, jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym samym czasie wydano postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu wierzyciel nie poniósł szkody.
- ⁶ Wyrok z 9 kwietnia 2008 r. (w sprawie V CSK 527/07) oraz wyrok z 31 stycznia 2007 r. (w sprawie II CSK 417/06).

Okiem praktyka orzecznika

O przesłankach wstąpienia nowego wierzyciela do toczącego się postępowania egzekucyjnego

Opis i oszacowanie kompleksów nieruchomości

Fot. canva serhii

ANNA GOŁĘBIOWSKA
Referendarz sądowy

O przesłankach wstąpienia nowego wierzyciela do toczącego się postępowania egzekucyjnego

Sygn. akt I Co

POSTANOWIENIE

Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w I Wydziale Cywilnym po rozpoznaniu w dniu 28 września 2019 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy egzekucyjnej wierzyciela ABC Niestandardowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego przeciwko dłużnikowi CD w egzekucji świadczeń pieniężnych na skutek skargi wierzyciela na czynność ko-

mornika sądowego przy SR z 5 sierpnia 2019 r. – zarządzenie o zwrocie wniosku o wstąpieniu do sprawy w trybie przepisu art. 804¹ k.p.c. oddala skargę.

UZASADNIENIE

Pismem z 19 listopada 2018 r. (wpływ do kancelarii komorniczej komornika sądowego przy SR) ABC Niestandardowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty złożył oświadczenie o „wstąpieniu w czynną egzekucję” toczącą się z wniosku Banku FGH SA. W uzasadnieniu powyższego powołano się na nabycie od MNO Bank SA wierzytelności będącej przedmiotem egzekucji w sprawie Km 23/18 na podstawie umowy cesji z 25 września 2018 r. Do pisma dołączono umowę przelewu wierzytelności w ramach transakcji sekurytyzacji z 25 września 2018 r. w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi oraz wydruk części załącznika nr 1 do aneksu nr 1 z 8 października 2018 r. do powyższej umowy. W przedmiotowej umowie sekurytyzacyjnej w jednym z jej paragrafów

strony wyraziły zgodę na wstąpienie cedenta do toczących się postępowań egzekucyjnych. Oświadczenie to miało charakter blankietowy. Ani w jego treści, ani w żadnym innym dokumencie dołączonym do wniosku nie wskazano, jakie postępowania egzekucyjne toczą się aktualnie na wniosek cesjonariusza i które z nich dotyczą wierzytelności objętych umową cesji.

W związku z przedłożonym pismem komornik sądowy wezwał pełnomocnika wnioskującego Funduszu Sekurytyzacyjnego do uzupełnienia braków formalnych między innymi poprzez złożenie załącznika nr 1 do umowy sekurytyzacyjnej z 25 września 2018 r., z treści jej bowiem wynikało, że załącznik ten jest jej integralną częścią i zawiera wykaz sekurytyzowanych wierzytelności. W treści wezwania komornik wskazał, że załącznik ten powinien zostać przedłożony w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi. W odpowiedzi na powyższe wezwanie komornika wierzyciel przedłożył raz jeszcze odpis aneksu nr 1 z 8 października 2018 r., przy czym

aneks ten został przez niego poświadczony za zgodność z oryginałem.

W założeniu wnioskodawcy jego działanie miało swoją prawną podstawę w przepisie art. 804¹ k.p.c.

Oświadczenie wierzyciela zawarte w przedmiotowym piśmie z 19 listopada 2018 r. zostało potraktowane jako wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na jego rzecz i zwrócone zarządzeniem komornika z 15 sierpnia 2019 r., co zostało zaskarżone w ustawowym terminie. Składając skargę na zarządzenie komornika o zwrocie wniosku w przedmiocie wstąpienia w czynne postępowanie egzekucyjne, skarżący powołał się na uchybienie przez komornika normie wywiedzionej z przepisu art. 130 § 2 k.p.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy brak było podstaw do formalnego potraktowania jego pisma. W ocenie skarżącego wniosek należało rozpoznać merytorycznie, albowiem umowa sekurytyzacyjna została zmieniona aneksem nr 1 z 8 października 2018 r., co wykazał. Z treści załącznika do tego aneksu wynika natomiast, które wierzytelności były przedmiotem przelewu. W konkluzji do przedstawionych rozważań skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego zarządzenia oraz przekazania komornikowi sprawy celem dalszego procedowania – na jego rzecz. W treści skargi na czynność komornika złożono również wniosek o zasądzenie kosztów postępowania wywołanego tą skargą.

Zgodnie z przepisem art. 804¹ k.p.c. w razie przejścia egzekwowanego uprawnienia na inną osobę po wszczęciu postępowania egzekucyjnego osoba ta może wstąpić do postępowania na miejsce wierzyciela za jego zgodą, o ile przejście będzie wykazane dokumentem urzędowym lub dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Norma wywiedziona z tego przepisu wprowadza co najmniej dwie przesłanki konieczne dla jego zastosowania, a to uzyskanie zgody dotychczasowego wierzyciela

”
ZGODNIE Z PRZEPISEM
ART. 804¹ K.P.C. W RAZIE
PRZEJŚCIA EGZEKWOWANEGO
UPRAWNIENIA NA INNĄ OSOBĘ
PO WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA
EGZEKUCYJNEGO OSOBA
TA MOŻE WSTĄPIĆ DO
POSTĘPOWANIA NA MIEJSCE
WIERZYCIELA ZA JEGO ZGODĄ,
O ILE PRZEJŚCIE BĘDZIE
WYKAZANE DOKUMENTEM
URZĘDOWYM LUB DOKUMENTEM
PRYWATNYM Z PODPISEM
URZĘDOWO POŚWIADCZONYM.

(na rzecz którego aktualnie prowadzone jest postępowanie egzekucyjne) oraz wykazanie przejścia uprawnień dokumentami określonej formy i treści. Przesłanki, o których mowa, mają odmienny charakter, gdyż pierwsza z wymienionych jest przesłanką procesową, druga zaś plasuje się w sferze materialnoprawnej. Żadna z nich jednak w sprawie niniejszej nie zaistniała, stąd postępowanie egzekucyjne z wniosku ABC NS FIZ toczyć się nie mogło, co słusznie wychwycił komornik. I tak po pierwsze, zgoda dotychczasowego wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym powinna być wyrażona na piśmie albo ustnie do protokołu, co wywodzi się z treści przepisu art. 760 § 1 k.p.c. Taka bowiem zgoda ma charakter oświadczenia procesowego wierzyciela, na rzecz którego toczy się postępowanie egzekucyjne i który jest stroną tego postępowania¹. W sposób odmienny natomiast należy traktować oświadczenia woli stron wyrażone w treści umowy sekurytyzacyjnej, te bowiem są oświadczeniami wywołującymi skutki w sferze materialnoprawnej, w tym między innymi w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej, i *de facto* mają moc wyłącznie obligacyjną, a zatem wiążą jedynie strony tej umowy. Zgoda zaś, o której mowa w przepisie 804¹ k.p.c., ma być wyrażona wobec organu egzekucyjnego, nie wobec kogoś innego. Co więcej, ważne jest, iżby wierzyciel wyraził ją w czasie właściwym, to znaczy po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, nie wcześniej. Dalej, w niniejszej sprawie zarysowuje się jeszcze i ten aspekt zagadnienia, że oświadczenia woli stron zawarte w treści omawianej umowy sekurytyzacyjnej z 25 września 2018 r. mają charakter blankietowy, nie indywidualizują bowiem postępowania, do którego cedent miałby wstąpić. Umowa, o której mowa, została zintegrowana z jej załącznikiem (nr 1 – lista wierzytelności), który nie został do niej przedłożony jako załącznik do wniosku. Nie wiadomo zatem, czy wierzytelność egzekwowana w postępowaniu

”
ZGODA ZAŚ, O KTÓREJ MOWA W PRZEPISIE 804¹ K.P.C. MA BYĆ WYRAŻONA WOBEC ORGANU EGZEKUCYJNEGO, NIE WOBEC KOGOŚ INNEGO. CO WIĘCEJ, WAŻNE JEST, IŻBY WIERZYCIEL WYRAZIŁ JĄ W CZASIE WŁAŚCIWYM, TO ZNACZY PO WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA EGZEKUCYJNEGO, NIE WCZEŚNIEJ.

niu Km 23/18 była przedmiotem cesji, a jeżeli tak, to czy w załączniku do umowy wskazano na sygnaturę tej konkretnej sprawy egzekucyjnej. Zainteresowanie komornika sądowego tym aspektem formalnym wniosku było zatem ze wszech miar usprawiedliwione, mogło bowiem, przy właściwej aktywności procesowej nowego wierzyciela, doprowadzić do dalszych działań organu egzekucyjnego, w szczególności zaś do wezwania dotychczasowego wierzyciela o złożenie odpowiedniego oświadczenia procesowego o wyrażeniu zgody na wstąpienie ABC NS FIZ do toczącego się postępowania. Wnioskodawca odpowiedział jednak na wezwanie organu w sposób nieadekwatny i niewystarczający. Okoliczności te ostatecznie przesądzają w sposób jednoznaczny o niedopuszczalności przyjęcia zapłaty, zgodnie z którym w niniejszej sprawie wierzyciel pierwotny wyraził skutecznie przed organem egzekucyjnym oświadczenie o wyrażeniu zgodny na wstąpienie ABC Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego do toczącego się postępowania. W ramach drugiej sfery przesłanek z przepisu art. 804¹ k.p.c., a zatem tych o charakterze materialnoprawnym (przejście rzeczy lub prawa, co należy wykazać

dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym), należy stwierdzić, że wnioskujący Fundusz nie wykazał, iżby na jego rzecz przeszły uprawnienia pierwotnego wierzyciela, którym wydano tytuł wykonawczy – nakaz zapłaty VI Nc-e 123456/18. Otóż aneks do umowy sekurytyzacyjnej przedłożony został w niewłaściwej formie, poza tym brak jest podmiotowej tożsamości pomiędzy wierzycielem pierwotnym ujawnionym w treści tytułu wykonawczego (Bankiem FGH SA) a cedentem z umowy przelewu wierzycielności (MNO Bankiem SA). Jeżeli podmioty, o których mowa, są prawnie identyczne albo doszło do przekształceń podmiotowych pomiędzy bankami, okoliczność ta musi być wykazana dokumentem odpowiedniej formy i treści.

W tym stanie rzeczy postępowanie egzekucyjne z wniosku ABC Niestandardowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego nie mogło się toczyć. Komornik we właściwym czasie wychwycił braki wniosku tego wierzyciela, w tym braki formalne, polegające na nieprzedłożeniu załącznika do umowy sekurytyzacyjnej, stanowiącego jej integralną część. Skoro wedle oświadczenia wnioskującego umowa ta przenosiła na jego rzecz prawo dochodzone w tym konkretnym postępowaniu egzekucyjnym, należało ją przedłożyć w całości. Umowa ta została wykazana jako załącznik do wniosku. Formalne rozstrzygnięcie komornika zwracające wniosek o wstąpienie do czynnego postępowania egzekucyjnego było zatem w pełni usprawiedliwione i miało pierwszeństwo przed orzeczeniem rozstrzygającym o tym wniosku co do istoty. Komornik nie uchybił żadnemu z przepisów, które zastosował, stąd jego zarządzenie jest prawidłowe.

O kosztach postępowania referendarz nie orzekał, ponieważ powstały po stronie podmiotu, który sprawę przegrał.

Opis i oszacowanie kompleksów nieruchomości

Sygn. akt I Co

POSTANOWIENIE

Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w I Wydziale Cywilnym po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym sprawy egzekucyjnej wierzyciela BPB SA z uczestnictwem dłużników AB oraz GB w sprawie egzekucji świadczeń pieniężnych na skutek skargi AB na czynność komornika sądowego z 1 sierpnia 2020 r. – opis i oszacowanie nieruchomości objętych księgami wieczystymi

TB1T/00001234/5,

TB1T/00001111/2,

TB1T/00001112/3,

TB1T/00001113/4,

TB1T/00001114/5,

TB1T00001115/6,

TB1T/00001116/7 – dokonane w sprawie Km 1/19, uchyła opis i oszacowanie nieruchomości objętych księgami wieczystymi

TB1T/00001234/5,

TB1T/00001111/2,

TB1T/00001112/3,

TB1T/00001113/4,

TB1T/00001114/5,

TB1T00001115/6,

TB1T/00001116/7 dokonane przez komornika sądowego 1 sierpnia 2020 r. w sprawie Km 1/19.

UZASADNIENIE

W dniu 1 sierpnia 2020 r. komornik sądowy dokonał opisu i oszacowania nieruchomości objętych 7 księgami wieczystymi. Oszacowanie zostało poprzedzone opiniami biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości, przy czym operaty zostały sporządzone w liczbie odpowiadającej liczbie ksiąg

wieczystych, po oględzinach nieruchomości z udziałem tego biegłego i po dokonaniu ustaleń następujących. Otóż nieruchomości objęte księgami wieczystymi TB1T/00001234/5, TB1T/00001111/2, TB1T/00001112/3 są zabudowane budynkami o charakterze gospodarczym, przy czym każdy z nich jest w złym stanie technicznym, czego bliżej nie analizowano. Dokonując oszacowania powyższych trzech nieruchomości (w znaczeniu wieczystoksięgowym), biegły pomniejszył wartość nieruchomości o koszty rozbiórki tych budynków, przy czym ceny rozbiórki zostały przez niego wyliczone na podstawie biuletynu Sekocenbudu za IV kwartał 2019 r. Biegły nie ma uprawnień budowlanych. W aktach komorniczych brak jest jakiegokolwiek dokumentacji, w szczególności zaś decyzji właściwych organów budowlanych o nakazie rozbiórki przedmiotowych budynków, nie ma też żadnej dokumentacji fotograficznej obrazującej zastany stan rzeczy. Z protokołu oględzin nieruchomości nie wynika, czy komornik dokonał utrwaleń tej czynności za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk oraz obraz. W aktach sprawy brak jest nośnika informacji zawierającego stosowne nagranie. Wartości nieruchomości objętych powyżej wskazanymi księgami wieczystymi zostały oszacowane przez biegłego osobno co do poszczególnych działek ewidencyjnych objętych każdą

z ksiąg wieczystych oraz jako proste zsumowanie ich wartości.

Co do nieruchomości objętej księgą wieczystą TB1T/00001113/4 komornik ustalił, że działka ewidencyjna wpisana do tej księgi obecnie nie jest zabudowana, ma kształt regularny i szerokość około 60 m. Jest to plac manewrowy (bliżej nieokreślony), przy czym dłużnicy z tej nieruchomości korzystają samodzielnie, nie wydzierżawiają jej i nie wynajmują; nie czerpią z niej korzyści.

Nieruchomość objęta księgą wieczystą TB1T/00001114/5 stanowi działkę ewid. nr 1/2 o powierzchni 0,2372 ha, ma kształt regularny i szerokość około 14–20 m. Nie wiadomo *de facto* co to oznacza, czy jest to prostokąt o bokach wskazanej długości, czy też szerokość jest pojęciem dotyczącym jednego parametru działki, który ma różną wielkość na jej początku i końcu. Działka ta jest uzbrojona (nie wskazano, w jakie media), przechodzą przez nią linie następowe średniego napięcia (bliżej nie określono wartości tego napięcia ani położenia czy liczby tych słupów). W części frontowej nieruchomości ta po części jest utwardzona nawierzchnią asfaltową. Nieruchomość ta jest wykorzystywana przez dłużników samodzielnie, nie przynosi korzyści, nie służy wykonywaniu działalności gospodarczej.

Nieruchomość objętą księgą wieczystą TB1T/00001115/6 stanowi działkę ewid. nr 1099 o powierzchni 2800 m², co jest niezgodne z wpisem do rejestru gruntów i co powinno zostać skorygowane, ponieważ księga wieczysta nie stanowi rękojmi wiary dla powierzchni działki. Działka ta nie ma bezpośredniego zjazdu do drogi publicznej, zjazd na tę działkę odbywa się przez działki ewid. 1099/2, 1098/2 i 1089/2 (przebiegu tego zjazdu bliżej nie opisano). Działka ma kształt regularny i szerokość około 10 m. Przebiega przez nią linia wodna oraz linie następowe średniego napięcia (bliżej nie określono wartości tego napięcia ani położenia czy liczby

tych słupów). Nieruchomość ta stanowi wyłączną własność AB, który korzysta z niej osobiście. Nieruchomość ta nie przynosi pożytków i nie jest wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej.

Nieruchomość objęta księgą wieczystą TB1T/00001116/7 stanowi działkę ewid. nr 1077 o powierzchni 0,1185 ha, ma kształt regularny, szerokość około 8 m. Działka jest uzbrojona (nie wskazano w jakie media), przebiegają przez nią linie nastłupowe średniego napięcia (bliżej nie określono wartości tego napięcia ani położenia czy liczby tych słupów); ma bezpośredni dostęp do drogi publicznej. Dłużnicy samodzielnie korzystają z nieruchomości, nie przynosi ona pożytków, nie służy też prowadzeniu działalności gospodarczej.

Opis poszczególnych nieruchomości jest sporządzony pobieżnie, nie daje pełnego obrazu poszczególnych działek. Nie wiadomo nawet, jakie kształty mają poszczególne działki, czym są pokryte, w jaki sposób uzbrojone. Nie wskazano, czy są ogrodzone. Co do nieruchomości o charakterze rolnym, komornik nie wypowiedział się co do obszaru, jakości i klasy gruntów ornych, rodzaju i obszaru zasiewów i upraw (co do tych ostatnich nie można nawet domniemywać, że ich nie ma, skoro wedle opisu tych nieruchomości są one wykorzystywane wyłącznie przez dłużników, przy czym nie wskazano w jaki sposób). Dokumentacja zdjęciowa do szacowanych nieruchomości nie istnieje.

Jakkolwiek przedmiotowe nieruchomości są zlokalizowane w zbliżonym położeniu, nie wiadomo, czy tworzą kompleksy o charakterze całości gospodarczej. Okoliczność ta ma istotne znaczenie przy dokonaniu ich oszacowania.

W ustawowym terminie skargę na tę czynność komornika złożył dłużnik AB. W uzasadnieniu tego środka zaskarżenia wskazał, że ceny szacowanych nieruchomości zostały zaniżone głównie z tej przyczyny,

że kompleks działek ewidencyjnych przy ul. Pięknej został w dokonanym opisie i oszacowaniu podzielony.

Referendarz zważył, co następuje

Skarga na opis i oszacowanie z 1 sierpnia 2020 r. dokonane w sprawie Km 1/19 przez komornika sądowego jest słuszna co do zasady, jak i co do podniesionego w niej zarzutu, ale również i z innych przyczyn.

Zgodnie z przepisem art. 948 § 3 k.p.c. opisem i oszacowaniem należy objąć z osobna każdą nieruchomość stanowiącą przedmiot egzekucji, jeżeli jest ona wpisana do odrębnej księgi wieczystej. Jeżeli jednak postępowania egzekucyjne toczone się co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika, wpisanych do oddzielnych ksiąg wieczystych, połączone zostały w jedno postępowanie, to w przypadku gdy nieruchomości te stanowią całość gospodarczą, należy opisać i oszacować całość oraz każdą z nieruchomości z osobna. Okoliczności wskazane w części faktualnej uzasadnienia przemawiają na korzyść zapatrywania

”
OPIS I OSZACOWANIE
W SENSIE INSTYTUCJONALNYM
MA CHARAKTER ŚCIŚLE
SFORMALIZOWANY, OD CZEGO
NIE DA SIĘ ODSTĄPIĆ BEZ
NARAŻENIA SIĘ NA ZARZUT
DZIAŁANIA NA SZKODĘ NIE TYLKO
DŁUŻNIKA, ALE I W RÓWNEJ
MIERZE WIERZYCIELA,
SPODZIEWAJĄCEGO
SIĘ ZASPOKOJENIA
Z NIERUCHOMOŚCI, DO KTÓREJ
ŻĄDAŁ SKIEROWANIA EGZEKUCJI.

wyrażonego w skardze na opis i oszacowanie, zgodnie z którym działki ewidencyjne jako podzielone przedstawiają inną wartość aniżeli szacowane w kompleksie. Które z tych nieruchomości tworzą gospodarczą całość należy ustalić w sposób niebudzący wątpliwości, na oględzinach zaprotokołowanych i zarejestrowanych na podstawie przepisów art. 809 i 809¹ k.p.c. Okoliczność ta może być również ustalona dodatkowo na podstawie oświadczenia dłużników (dłużnika), którzy przecież te nieruchomości samodzielnie użytkują. Dalej, na podstawie przepisu § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 5 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzenia opisu i oszacowania nieruchomości², jeżeli na nieruchomości znajdują się budynki lub inne urządzenia, w opisie nieruchomości podaje się, w miarę możliwości, rok ich budowy, stan, rodzaj konstrukcji i materiału budowlanego, liczbę kondygnacji, wyposażenie w instalacje i urządzenia, sposób i jakość ich wykonania oraz sposób użytkowania. Z przepisu tego nie wynika w żadnej mierze konieczność ustalania wartości kosztów rozbiórki budynków posadowionych na szacowanych nieruchomościach. Nie jest też dla referendarza jasne, z jakich przyczyn wartość budynków mogłaby obniżać wartość nieruchomości. Walory inwestycyjne nieruchomości dla przyszłych nabywców są oceniane przecież przez pryzmat ich potrzeb, które na moment dokonywania opisu i oszacowania nieruchomości są dla komornika nieistotne. Są to też okoliczności prawnie irrelewantne, stąd nie podlegają badaniu. Opis i oszacowanie w sensie instytucjonalnym ma charakter ściśle sformalizowany, od czego nie da się odstępować bez narażenia się na zarzut działania na szkodę nie tylko dłużnika, ale i w równej mierze wierzyciela, spodziewającego się zaspokojenia z nieruchomości, do której żądał skierowania egzekucji.

W tych okolicznościach skarga jako słuszna została uwzględniona ze skutkiem niwelującym zaskarżoną czynność. Przygotowując raz jeszcze opis i oszacowanie w ramach wniosku wierzyciela, komornik dokona powtórnie wszystkich czynności nakazanych prawem, koniecznych z punktu widzenia tego etapu egzekucji z nieruchomości, z uwzględnieniem powyższych wskazań.

Przypisy końcowe

¹ Tak też: M. Łochowski, *Komentarz do przepisu art. 804¹ [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Szancito, Warszawa 2019. Jednocześnie autor tej części Komentarza podaje, że zgoda taka może stanowić składnik czynności prawnej będącej źródłem następstwa prawnego, dla przykładu zostać udzielona w umowie przelewu wierzytelności. Teza ta nie została bliżej uzasadniona, w szczególności autor nie wskazał, jakie znaczenie należałoby nadać okolicznościom, że umowa sekurytyzacyjna mogła poprzedzać wszczęcie postępowania egzekucyjnego oraz że zgoda taka została złożona wobec drugiej strony czynności prawnej, nie zaś wobec organu egzekucyjnego. W ten sam sposób: I. Gil, *Komentarz do przepisu art. 804¹ [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2021; E. Jaceczko, *Komentarz do przepisu art. 804¹ [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy)*. Komentarz, red. O. Piaskowska, Warszawa 2022. Autorka tego ostatniego komentarza wskazuje, że zgoda dotychczasowego wierzyciela na wstąpienie nowego w czynne postępowanie egzekucyjne powinna zostać wyrażona w formie przewidzianej przepisem art. 760 k.p.c. Jednocześnie podkreśla się w tej części komentarza praktykę wyrażania zgody przez dotychczasowego wierzyciela w dokumencie potwierdzającym przejście uprawnień.

² Dz.U. poz. 1263.

Śmierć dłużnika w toku egzekucji

Jak mówi rzymska paremia prawna: *Hereditas nihil aliud est, quam successio in universum ius, quod defunctus habuerit* – spadkobranie to nic innego jak sukcesja w całości prawa, jakie miał zmarły. Tylko jak rozpocząć ten proces?

MONIKA PIĄTKOWSKA

Radczyni prawna

Wyobraźmy sobie taką sytuację. Postępowanie egzekucyjne w toku. Jest dłużnik, jest wierzyciel, jest stwierdzone tytułem wykonawczym zobowiązanie i jest majątek – najlepiej (i najtrudniej) nieruchomości. Z punktu widzenia wierzyciela wszystko jest na dobrej drodze. Tylko co się stanie, gdy dłużnik umrze?

Dla komornika sądowego sprawa jest oczywista – postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu zgodnie z treścią art. 819 § 1 kodeksu postępowania cywilnego. Organ egzekucyjny wydaje postanowienie. I czeka.

Podjęcie postępowania egzekucyjnego, zgodnie z § 2 przywołanego przepisu, może nastąpić z udziałem spadkobierców zmarłego. Należy więc uzyskać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku i dział spadku. Owszem, to wszystko wydaje się mało skomplikowane. Tymczasem droga do uzyskania tytułu wykonawczego na spadkobier-

ców – co tu wiele mówić – bywa dość długa, trochę kręta i odrobinę wyboista. Dlaczego? Bo jak to mówią: „Sąd to nie piekarnia”.

Potrzebne jest postanowienie ze stwierdzeniem nabycia spadku. A postępowanie jest długotrwałe z mocy samej treści przepisów: od art 669 k.p.c. zobowiązującego sąd do wyznaczenia rozprawy i przesłuchania osób mogących wchodzić do kręgu spadkobierców, poprzez art. 670 k.p.c. i badanie z urzędu, kto jest spadkobiercą, i dalej do art. 672 k.p.c. oraz dalszych, które stanowią o ogłoszeniu przez sąd wezwania spadkobierców do ujawnienia się.

Po trzech miesiącach od tego dnia, jeżeli nikt się nie zgłosi, sąd wyda postanowienie stwierdzające nabycie spadku. Ale jeżeli w wyniku ogłoszenia pojawi się potencjalny spadkobierca, sąd wyznaczy rozprawę, na której będzie rozpoznawał żądanie. Niewątpliwie dodatkowo wydłuży to cały proces.

A komornik? Komornik w błogiej nieświadomości wciąż czeka. I tak przez długi czas, gdy w kancelarii komornika ze sprawą nie dzieje się dosłownie nic, wierzyciel w pocie czoła stara się uzyskać tytuł egzekucyjny. Warto zwrócić uwagę na to, że mimo braku ustawowego zobowiązania po stronie wierzyciela i po stronie organu

egzekucyjnego, dobrą praktyką jest, aby obie strony pozostawały w kontakcie i informowały się na bieżąco o etapach postępowania.

Jeżeli któraś czynność (spis inwentarza lub stwierdzenie nabycia spadku) została dokonana, wierzyciel powinien zawnioskować o doręczenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku oraz wnieść o przesłanie danych adresowych spadkobierców. Po co? Otóż z postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku – gdy w skład majątku po zmarłym wchodzi nieruchomość – należy dokonać jeszcze działu spadku.

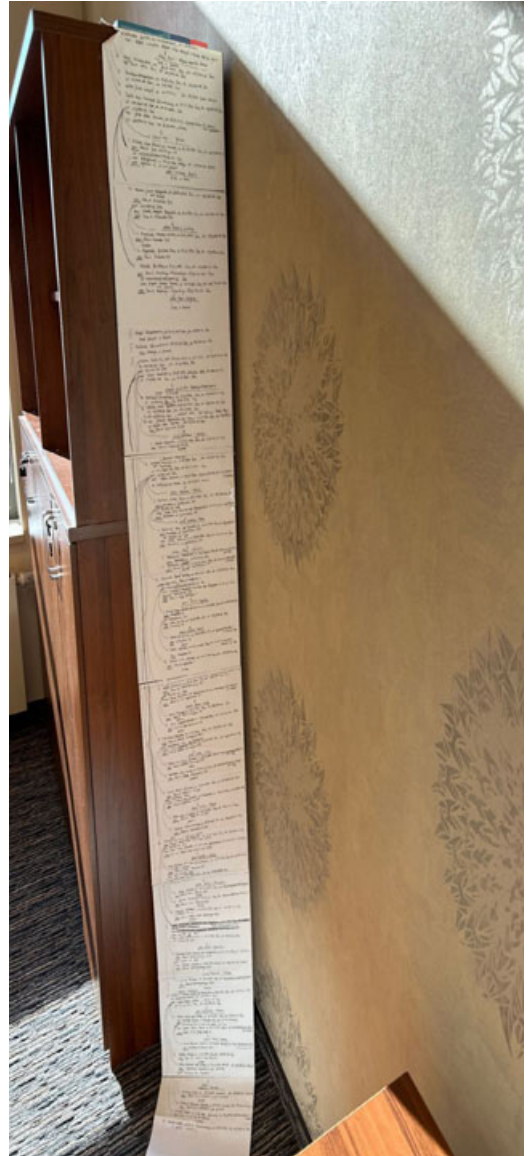
W tym celu, powołując się na art. 912 k.p.c., należy złożyć do komornika wniosek o zajęcie prawa spadkobiercy dłużnika do działu spadku. Gwoli wyjaśnienia – po dokonaniu zajęcia prawa w trybie art. 912 k.p.c. dłużnik jest uprawniony do żądania działu majątku, a wierzyciel legitymację do żądania działu ma na podstawie art. 887 § 1 w zw. z art. 902 i w zw. z art. 909 k.p.c. W wyniku zainicjowania tego postępowania sąd wyznaczy rozprawę, a następnie podzieli spadek. W jednym postępowaniu możliwe jest także zniesienie współwłasności.

I w ten sposób po kilku latach wierzyciel uzyskuje tytuł egzekucyjny (jeśli sąd przyznał spadek – nieruchomość – spadkobiercy). To moment, w którym należy szybko wysłać tytuł do komornika i zacząć realizować odzyskiwanie należności z majątku pozostawionego przez zmarłego.

A co się dzieje, gdy nie ma spadkobierców? W wielu postępowaniach potencjalni spadkobiercy nie chcą spadku. Odrzucają go jeden po drugim. A na samym końcu tej długiej, krętej drogi stoi najczęściej gmina.

Reasumując: śmierć dłużnika nie oznacza zakończenia postępowania i braku możliwości odzyskania należności. Zawsze warto próbować. Faktem jest natomiast, że trzeba uzbroić się w cierpliwość.

Aby zilustrować złożoność całego procesu, prezentuję materiał graficzny. Dzięki uprzejmości pracowników zaprzyjaźnionej kancelarii prawnej, poza miłością do swojej pracy pani sporządzającej odręcznie ten wypis, zdjęcie pokazuje, jak wiele czynności należy podjąć, by ustalić krąg spadkobierców.

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Postępowanie ze skargi o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego

Marek Lewandowski

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

DOŁĄCZ DO SPOŁECZNOŚCI

CURRENDA DLA KANCELARII KOMORNICZYCH

A ZAWSZE BĘDZIESZ NA BIEŻĄCO

Efektywność egzekucji sądowej z nieruchomości w świetle kolejnej zmiany k.p.c. wprowadzonej ustawą z 9 marca 2023 r.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono najważniejsze punkty konferencji, która odbyła się 9 maja 2023 r. w Katowicach.

**MATEUSZ
SZTANDUR**

Absolwent studiów
doktoranckich UG

PANEL I ODMOWA PROWADZENIA EGZEKUCJI (moderator: prof. dr hab. Andrzej Marciniak, UŁ)

Temat I: Okoliczności wymienione w art. 199 § 1 k.p.c. i inne przyczyny niedopuszczalności
Referent: SSO dr hab. Krystian Markiewicz
prof. UŚ (Uniwersytet Śląski, SSP „Justitia”)

Prelegent zaznaczył, że tematyka jego wystąpienia powiązana jest częściowo z nowymi przepisami, a częściowo ze znowelizowanymi, co dowodzi, że w systemie prawa brak jest stateczności i spójności w tym zakresie. Wskazano wybrane przepisy, w których dokonano jedynie zmiany numerów ar-

tykułów, powielenia treści, przy zachowaniu tego samego znaczenia (np. art. 804 k.p.c., 782¹ k.p.c., art. 10 u.k.s.). Spowodowało to w praktyce chaos dotyczący wydawanych przez komorników postanowień i ustalanych przez nich kosztów. Jako przykładowe przesłanki formalne i merytoryczne powodujące niedopuszczalność wszczęcia egzekucji wymieniono:

- niedopuszczalność drogi sądowej – aktualnie zastosować należy treść art. 800¹ k.p.c. (odmowa wszczęcia),
- zdolność sądowa – w przypadku której również należy stosować treść art. 800¹ k.p.c. z odwołaniem do treści art. 199 § 1 k.p.c. (podczas gdy art. 824 § 2 k.p.c. dawał jeszcze możliwość „ratowania” wszczęcia postępowania).

W ocenie prelegenta brak jest możliwości wyeliminowania trudności praktycznych. Należy zakładać, że będą się one pogłębiać. Ponadto jest również wiele przepisów, które nie będą mieć zastosowania, co z kolei stanowi

problem techniki legislacyjnej. Jeżeli dołoży się do tego tematy dotyczące przedawnienia i przejścia uprawnień, to stosowanie prawa musi powodować liczne trudności i rozbieżności w wydawanych przez organy egzekucyjne rozstrzygnięciach. Za pewne należy uznać, że możliwość odmowy wszczęcia egzekucji jest aktualna tylko do momentu jej wszczęcia. Po tym etapie można już tylko stosować art. 818 k.p.c. i 824 k.p.c.

Temat II: Przedawnienie dochodzonego roszczenia i brak dokumentu jako podstawy odmowy

Referent: dr hab. Andrzej Torbus prof. UŚ (Uniwersytet Śląski)

Według referenta przyjąć należy, że nowe zmiany nie naprawią tego, co nie działało prawidłowo, lecz jedynie pogłębią problemy. Nowelizacja z 2019 roku okazała się mocno problematyczna, np. wprowadzając obowiązek analizowania przez komornika kwestii przedawnienia. Regulacja eliminuje w ten sposób prawo do sądu w pewnych wypadkach, a nowe unormowanie odbiega od oczekiwanego.

Wybrane założenia nowelizacji marcowej z 2023 roku:

1. Nowelizacja art. 782¹ § 1 pkt 2 k.p.c.: „Z okoliczności sprawy i treści tytułu egzekucyjnego wynika, że objęte tytułem egzekucyjnym roszczenie uległo przedawnieniu, chyba że wierzyciel przedstawi dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia; sąd nie bada przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu egzekucyjnego”.

Obecnie art. 782¹ § 1 pkt 2 k.p.c.: „Z okoliczności sprawy i treści tytułu egzekucyjnego wynika, że objęte tytułem egzekucyjnym roszczenie uległo przedawnieniu, chyba że wierzyciel przedstawi dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia”.

2. Nowelizacja art. 804 § 2 k.p.c.: „Jeżeli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, a wierzyciel nie przedłoży dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 1¹ k.p.c., organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji bez wzywania wierzyciela do uzupełniania braków wniosku. Nie dotyczy to przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu wykonawczego”.

Obecnie art. 804 § 2 k.p.c.: „Jeżeli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, a wierzyciel nie przedłoży dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 1¹ k.p.c., organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji”.

Z uzasadnienia wskazanej zmiany wynika wprost, że w praktyce problematyczne stało się ustalanie przedawnienia odsetek, w odniesieniu do których obowiązuje krótszy termin przedawnienia. Jest to czynność pracochłonna. Tym samym wysiłek orzecznicy sądów koncentruje się w dużej mierze na badaniu przedawnienia należności, których znaczenie jest drugorzędne. Projektowane zmiany miały na celu przeciwdziałanie takiemu stanowi rzeczy. Należy przy tym pamiętać, że nadal podstawowym sposobem zwalczania tytułu wykonawczego w razie przedawnienia stwierdzonych w nim należności pozostaje droga powództwa z art. 840 k.p.c. Wprowadzone zmiany mają na celu przeciwdziałanie zbędnemu angażowaniu komorników w badanie przedawnienia należności ubocznych, których znaczenie jest drugorzędne.

3. Nowelizacja art. 825 pkt 1¹ k.p.c.: „Gdy zażąda tego dłużnik, jeżeli przed dniem złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu, a wierzyciel nie wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że przed tym dniem nastąpiło zdarzenie, wskutek którego bieg terminu przedawnienia został przerwany”.

Obecnie art. 825 pkt 1¹ k.p.c.: „Gdy zażąda tego dłużnik, jeżeli przed dniem złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu, a wierzyciel nie wykaże, że nastąpiło zdarzenie, wskutek którego bieg terminu przedawnienia został przerwany”.

Z uzasadnienia tej zmiany wynika, że nowe brzmienie ma charakter uściślający i służy dostosowaniu siatki pojęciowej użytej w tym przepisie do zwrotów i sformułowań użytych w art. 797 pkt 1¹ k.p.c. oraz art. 804 § 2 k.p.c.

Prelegent szczególną uwagę zwrócił również na dokument, który wierzyciel musi przedstawić zgodnie z treścią art. 797 pkt 1¹ k.p.c., w zderzeniu z rzeczywistością odchodzenia od wersji papierowej. Poza sporem pozostaje, czy dokument wskazany w art. 804 § 2 w zw. z art. 797 § 1¹ k.p.c. będzie tradycyjnym dokumentem podpisanym przez wystawcę. Uwierzytelnione odpisy dokumentów mają pełną moc dowodową. Problemem są jednak wydruki dokumentów elektronicznych lub załączanie takich dokumentów utrwalonych na nośnikach poprzez przeniesienie ich ze środowiska elektronicznego, w którym zostały wytworzone, na pendrive'y, płyty CD itp. Odrębnym zagadnieniem pozostaje wreszcie dołączanie do wniosku, czy w postaci wydruku papierowego, czy w postaci elektronicznej, tzw. zrzutów ekranu.

Temat III: Zbędność czynności dla egzekucji i szykana dłużnika

Referent: adw. dr hab. Andrzej Olaś (Uniwersytet Jagielloński)

Na potrzeby referatu prelegent przywołał pojęcie nadużycia prawa procesowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, którego twórcą jest prof. dr hab. A. Marciniak. Nadużycie jest wykorzystywaniem uprawnień procesowych w sposób niezgodny z ich celem i funkcją. Zakaz nadużywania prawa

”
W POSTĘPOWANIU
EGZEKUCYJNYM NEGATYWNE
KONSEKWENCJE NADUŻYWANIA
PRAWA PROCESOWEGO
CYWILNEGO SĄ SZCZEGÓLNI
DOTKLIWE ZE WZGLĘDU NA
JEGO SPECYFIKĘ, WIĄŻĄCĄ SIĘ
ZE STOSOWANIEM ŚRODKÓW
PRZYMUSU WOBEC DŁUŻNIKA,
A WYJĄTKOWO RÓWNIEŻ
WOBEC OSÓB TRZECICH.

procesowego wynika z powinności dokonywania czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami. Co do samej definicji nadużycia prawa procesowego przedstawionej na potrzeby wystąpienia, pozostaje ona zgodna z tą, którą zaprezentował prof. Marciniak. Powinność dokonywania czynności procesowych z dobrymi obyczajami, jak i jej negatywny aspekt w postaci zakazu nadużywania uprawnień procesowych, ma charakter klauzuli generalnej prawa procesowego cywilnego, której celem jest umożliwienie niezbędnej elastyczności w stosowaniu tego prawa w zróżnicowanych okolicznościach oraz zmieniających się warunkach społeczno-gospodarczych, w tym przy uwzględnieniu nowych, niedających się przewidzieć z góry praktyk wpływających na efektywność prawa. Powinność dokonywania czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami oraz zakaz nadużywania prawa procesowego mają status ciężaru procesowego. Klauzula generalna przewidziana w art. 3 k.p.c. dotyczy nie tylko postępowania rozpoznawczego, ale i innych postępowań normowanych przepisami k.p.c., w tym także sądowego postępowania egzekucyjnego. W postępowaniu

egzekucyjnym negatywne konsekwencje nadużywania prawa procesowego cywilnego są szczególnie dotkliwe ze względu na jego specyfikę, wiążącą się ze stosowaniem środków przymusu wobec dłużnika, a wyjątkowo również wobec osób trzecich. Stąd potrzeba zapobiegania nadużywaniu prawa procesowego w tym postępowaniu jest szczególnie doniosła.

W podsumowaniu referent wskazał, że istotnymi gwarancjami poszanowania prawa wierzyciela do egzekucji są także środki nadzoru judykacyjnego nad czynnościami komornika, w tym zwłaszcza skarga na czynności komornika, która przysługuje również na jego postanowienie o oddaleniu wniosku o wszczęcie egzekucji oraz na towarzyszące mu postanowienie o obciążeniu wierzyciela opłatami egzekucyjnymi. Do gwarancji tych należy również możliwość uruchomienia kontroli instancyjnej postanowienia sądu w przedmiocie oddalenia wniosku o wszczęcie egzekucji za pomocą zażalenia.

PANEL II OCHRONA INTERESU WIERZYCIELA (moderator: dr hab. Krystian Markiewicz prof. UŚ)

Temat I: Kurator z urzędu jako reprezentant dłużnika

Referent: dr hab. Marcin Dziurda (Uniwersytet Warszawski)

Nowelizacja z 9 marca 2023 roku wprowadza instytucję kuratora dla dłużnika w razie braków w składzie organów jednostki organizacyjnej (art. 818¹ k.p.c.). Przyjmuje się, że zastosowanie do kuratorów w postępowaniu egzekucyjnym ma rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9 marca 2018 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej. Nie ma obecnie innych przepisów,

Fot. pixabay.com

także słuszne jest ich stosowanie niezależnie od wątpliwości występujących w zakresie stawek minimalnych.

Kuratora dla dłużnika nieznanego z miejsca pobytu ustanawia się zgodnie z treścią art. 802 k.p.c. z urzędu, gdy egzekucja ma być wszczęta z urzędu, w innych zaś sprawach – na wniosek wierzyciela. Ale zgodnie z art. 1085 k.p.c. w sprawach, w których zasądzono alimenty, egzekucja może być wszczęta z urzędu na żądanie sądu pierwszej instancji, który sprawę rozpoznał. Ponadto zgodnie z art. 144 k.p.c. przewodniczący ustanowi kuratora, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni, że miejsce pobytu strony nie jest znane.

Kurator ustanowiony w trybie 802 k.p.c. jest uprawniony do podejmowania wszelkich czynności niezbędnych do zachowania prawidłowego przebiegu egzekucji oraz do obrony praw i interesów dłużnika. Dotyczy

to w szczególności możliwości wnoszenia środków zaskarżenia, wytaczania powództw przeciwegzekucyjnych oraz korzystania z wszelkich środków obrony przysługujących dłużnikowi. Ponadto kurator powinien podjąć wszelkie kroki w celu ustalenia miejsca pobytu dłużnika i doręczenia mu pism.

Sporna jest kwestia, jaki sąd jest właściwy do ustanowienia kuratora. Według jednego poglądu właściwy jest ten, w którego okręgu komornik prowadzi egzekucję, a jeżeli organem egzekucyjnym jest sąd, kuratora ustanawia ten sąd. Zgodnie z drugą koncepcją, w wypadku, gdy egzekucję prowadzi komornik wybrany zgodnie z art. 10 ust. 1 u.k.s., sądem właściwym do ustanowienia kuratora jest sąd, przy którym ten komornik działa. Wydaje się, że uzasadnienie projektu ustawy o komornikach przemawia za drugim rozwiązaniem, tj. że właściwy jest sąd, przy którym działa komornik.

Tym, co wydaje się istotne, jest fakt, że nieaktualna od 1 lipca 2023 roku stanie się treść art. 818 § 1 k.p.c., tj. po wejściu w życie nowelizacji z 9 marca 2023 roku. Wprowadzony zostanie nowy art. 818¹ § 1 k.p.c. Zgodnie z nim braki w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej dłużnikiem nie stanowią podstawy do zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Informację o brakach uniemożliwiających działanie komornik przekazuje wraz z aktami sprawy sądowi, który z urzędu ustanowi kuratora, jeżeli jest to konieczne dla ochrony interesów dłużnika, a majątek wystarcza na pokrycie kosztów z tym związanych. W razie potrzeby komornik wstrzymuje się z czynnościami do momentu wydania postanowienia w przedmiocie ustanowienia kuratora. Koszt ustanowienia kuratora obciąża dłużnika i zwraca się je sądowi po ich wyegzekwowaniu, z pierwszeństwem przed wszystkimi innymi należnościami. W razie wystąpienia potrzeby ponownego ustanowienia kuratora w tej samej sprawie z przyczyn, o których mowa w § 1 art. 818¹ k.p.c., sąd w miarę możliwości wyznaczy na kuratora tę samą osobę co poprzednio. Nie stoi to na przeszkodzie ponownemu przyznaniu wynagrodzenia.

Z uzasadnienia nowelizacji w tym zakresie wynika, że rozwiązania mają na celu przeciwdziałanie wielu oczywistym nieprawidłowościom, do których nagminnie dochodzi w toku postępowań egzekucyjnych. Polegają one na tym, że w razie wszczęcia egzekucji przeciwko osobie prawnej członkowie organu reprezentującego podmiot składają rezygnację lub zostają odwołani. Taka sytuacja nie jest tożsama z utratą zdolności sądowej bądź zdolności do czynności procesowych, niemniej jednak prowadzi do paraliżu egzekucji. Ustanowienie kuratora przez sąd rejestrowy jest czasochłonne i wiąże się z dodatkowymi kosztami. Jednocześnie nierzadko zdarza się, że w razie powołania takiego kuratora spółka ponownie powołuje

nowe władze i odpada podstawa jego ustanowienia, tylko po to, aby ponownie doszło do rezygnacji członków zarządu.

Temat II: Licytacja elektroniczna nieruchomości

Referent: komornik sądowy Rafał Fronczek, Honorowy Prezes KRK

Prelegent zwrócił uwagę na treść przepisów, które na mocy omawianej nowelizacji zmieniły swoją treść. I tak, zgodnie z treścią art. 879² § 1 zd. 2 k.p.c., jeżeli nieruchomość została zajęta na zaspokojenie kilku wierzytelności dochodzonych w różnych postępowaniach, sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej dokonuje się, jeżeli zażądał tego którykolwiek z wierzycieli. W zakresie obwieszczeń o e-licytacji przeprowadzanej w trybie uproszczonym ustawodawca odstąpił od umieszczania obwieszczeń w budynku sądu na rzecz obwieszczeń zamieszczanych na stronie internetowej KRK, tj. portalu obwieszczeń, który znajduje się pod adresem licytacje.komornik.pl. Ponadto zgodnie z art. 879⁴ § 6 k.p.c. przy doręczaniu obwieszczenia dodano obowiązek pouczenia dłużnika i wierzyciela o obwieszczeniu w systemie o udzieleniu przybicia i skardze na udzielenie przybicia. Referent zwrócił jeszcze uwagę na treść kolejnych przepisów dotyczących tej materii, tj. 879³ § 3 k.p.c., art. 879⁴ § 5 k.p.c. czy art. 1013⁶ § 1 k.p.c. Odnośnie regulacji dotyczącej rękojmi zaznaczono, że w trybie uproszczonym rękojmia możliwa będzie wyłącznie do uiszczenia na rachunek bankowy komornika (art. 879⁵ § 1 k.p.c.). Termin na jej złożenie to najpóźniej dwa dni robocze przed rozpoczęciem przetargu, a za datę złożenia przyjmuje się dzień uznania na rachunku bankowym komornika. W zakresie zmian dotyczących nieruchomości prelegent odniósł się do kwestii dotyczącej obwieszczenia, zgodnie z którymi nie podlegają ujawnieniu

”
W ZAKRESIE ZMIAN
DOTYCZĄCYCH NIERUCHOMOŚCI
PRELEGENT ODNIÓSŁ SIĘ
DO KWESTII DOTYCZĄCEJ
OBWIESZCZENIA, ZGODNIE
Z KTÓRYMI NIE PODLEGAJĄ
UJAWNIENIU ZAWARTE
W PROTOKOLE OPISU
I OSZACOWANIA DANE
OSOBOWE STRON I INNYCH
UCZESTNIKÓW POSTĘPOWANIA.

zawarte w protokole opisu i oszacowania dane osobowe stron i innych uczestników postępowania. Ponadto zgodnie z art. 986⁴ § 6 k.p.c. Krajowa Rada Komornicza usuwa obwieszczenie o sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej z wpływem dnia wskazanego jako termin zakończenia przetargu. W zakresie trybu skargowego poruszono zmiany uregulowane w art. 879⁷ § 2 k.p.c. dotyczące środka odwoławczego na odmowę dopuszczenia do przetargu oraz na przebieg przetargu. Wskazane zostały także zmiany dotyczące regulacji w zakresie skargi na udzielenie przybicia zawarte w art. 879⁷ § 3 k.p.c.

Temat III: Środki zaskarżenia w egzekucji

Referent: Sędzia NSA dr hab. Arkadiusz Cudak prof. AEH

Referent zauważył, że środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym definiuje się jako środki zmierzające do uchylecia albo zmiany decyzji organów procesowych i egzekucyjnych.

Zażalenie to zwyczajny środek zaskarżenia. Przysługuje w wypadkach wskazanych

w ustawie. Zakres przedmiotowy zażaleń nie uległ modyfikacji ani w 2019 roku, ani w ostatniej nowelizacji w 2023 roku. Obecnie zażalenie poziome funkcjonuje jako zasada w postępowaniu egzekucyjnym. Rozpoznaje je sąd w składzie trzech sędziów. Zmiana ta miała na celu zwiększenie szybkości postępowania wynikłe z odstąpienia od przekazywania akt między sądami.

W wyniku nowelizacji z 2023 roku nowe brzmienie nabył art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.: „Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów, orzekając jako sąd drugiej instancji. Przepis art. 394^{1a} § 3 stosuje się”. W uzasadnieniu projektu wskazano, że są to zmiany o charakterze porządkującym, ponadto zmierzającym do wyeliminowania wątpliwości związanych z ewentualnym stosowaniem art. 13 § 2 k.p.c.

W wyniku nowelizacji utrzymano, że w postępowaniu egzekucyjnym zasadą jest zażalenie poziome, wprowadzono jednak szereg wyjątków, m.in.:

- art. 767⁴ § 1³ k.p.c. – sąd może przekazać zażalenie do rozpoznania sądowi drugiej instancji, jeżeli przemawia za tym waga zaskarżonego orzeczenia lub jego precedensowy charakter. Sąd drugiej instancji w razie stwierdzenia braku podstaw do rozpoznania zażalenia zwraca je sądowi właściwemu;
- art. 394^{1a} § 3 w zw. z art. 767⁴ § 1¹ k.p.c. – jeżeli w sądzie pierwszej instancji nie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, rozpoznaje je sąd drugiej instancji.

Ponadto odstąpiono od krytykowanego obowiązku doręczania dłużnikowi formularza skargi na czynności komornika, co było postulowane przez środowisko komorników sądowych.

W zakresie trybu skargowego referent wskazał na nowe brzmienie art. 767 § 3² k.p.c. Z uzasadnienia nowelizacji wynika, że

zmiany w obrębie przedmiotowego przepisu zmierzają do wyeliminowania sytuacji, w której komornik każdorazowo doręcza stronom obszerny formularz. W sytuacji, w której taki formularz można pobrać ze strony internetowej kancelarii komorniczej, właściwego sądu albo Ministerstwa Sprawiedliwości, przesyłanie go stanowi jedynie zbędne obciążenie i koszt. Tym bardziej, że z posiadanych informacji wynika, że strony bardzo rzadko czynią z niego użytek. Odnośnie zmian o charakterze porządkującym referent wskazał:

- art. 398²² § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia. Jeżeli orzeczenie doręczono bez uzasadnienia, a strona wniosła o jego sporządzenie, termin do wniesienia skargi zaczyna biec od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem (doprecyzowano sytuację, gdy doręczono postanowienie bez uzasadnienia);
- zmiana art. 767^{3a} § 2 k.p.c. poprzez odsłanie do art. 398²² § 4 k.p.c. (usunięcie braków legislacyjnych, autokontrola postanowień referendarza sądowego uregulowana od 2019 roku w tym drugim przepisie).

Ostatnie zagadnienie wystąpienia dotyczyło zarzutów przeciwko planowi podziału

Fot. pixabay.com

sumy uzyskanej z egzekucji. W tej drodze można skarżyć jedną czynność egzekucyjną w postaci planu, bez względu na to, który organ egzekucyjny jej dokonał. Zarzuty przeciwko planowi są jedynym środkiem zaskarżenia, w drodze którego można podważać czynność zarówno sądu, jak i komornika. Zasadą przyjętą przez ustawodawcę jest bowiem zaskarżenie postanowień sądu rejonowego zażaleniem, a czynności lub zaniechania dokonania czynności komornika – skargą z art. 767 k.p.c.

Temat IV: Zawieszenie postępowania na wniosek wierzyciela i po zbyciu prawa

Referent: SSR Tomasz Zawiślak (SSP „Iustitia” o/Wrocław)

Prelegent skupił się na zmianie wprowadzonej do art. 820 k.p.c. Problemami, z jakimi często mają do czynienia organy egzekucyjne w toku prowadzonych egzekucji, stały się bowiem zawieszenia i odwieszenia postępowań. Przyczyny takich zachowań wierzycieli wiążą się z dwiema kwestiami – tej ściśle dotyczącej przedawnienia oraz z oczekiwaniem, aż dłużnik stanie się ewentualnie dysponentem majątku (np. oczekiwanie na nabycie przez niego uprawnień emerytalnych). Z uzasadnienia projektu wynika, że wniosek o zawieszenie nie może być składany instrumentalnie, ponieważ prowadzi do szkody dłużnika oraz powoduje podejmowanie nadmiernych czynności po stronie komornika. Wprowadza również stan niepewności. W tym samym uzasadnieniu skupiono się na relacji pomiędzy przepisami o zawieszeniu postępowania a przepisami o umorzeniu, pomijając tym samym właściwy problem tej tematyki. Wskazano również, że zmiana ma charakter porządkujący. Według referenta jest ona istotna i znacząca dla procedury. Zmiana może zostać odczytana jako kolejny przykład ochrony dłużnika, który niestety odbywa się kosztem wierzyciela.

PANEL III ZABEZPIECZENIE PRAW DŁUŻNIKA I SKUTECZNOŚĆ DOKONYWANIA CZYNNOŚCI (moderator: dr hab. Andrzej Torbus prof. UŚ)

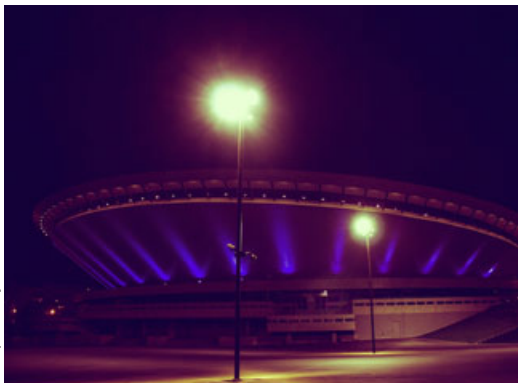
Temat I: Wyłączenie doręczenia pism w trybie art. 139¹ k.p.c.

Referent: SSR dr Ireneusz Wolwiak (Uniwersytet Śląski)

Referent wskazał, że zgodnie z wolą ustawodawcy, zasadne jest, by po zwrocie przesyłki dwukrotnie awizowanej, sąd zlecił jej doręczenie za pośrednictwem komornika. Nie wynika z tej regulacji, by art. 759² k.p.c. był przepisem szczególnym w tej materii. Uznano, że to komornik będzie tym podmiotem zaufania, który w sposób prawidłowy doręczy korespondencję przy ustaleniu, czy dłużnik zamieszkuje pod wskazanym adresem. Od 2020 roku mamy przepisy o doręczeniu elektronicznym, jednak cały czas oczekuje się na ich wprowadzenie. Komornicy ujęci zostali na liście podmiotów, którzy dysponują narzędziami do tego, by w prawidłowy sposób dokonywać takich doręczeń.

Wracając do obowiązującego systemu doręczeń, komornik, który stwierdza, że adres jest nieprawidłowy, doręczać będzie pod adres mu znany. Po ustaleniu, że adresat zamieszkuje, a nie jest obecny, pozostawia się zawiadomienie. Ustawodawca wskazuje miejsca, w których dokonać można takiego zawiadomienia. Brak możliwości ustalenia adresu powoduje, że przesyłka zwracana jest do powoda z informacją o niemożności dokonania skutecznego doręczenia.

Z uzasadnienia projektu ustawy wynika, że art. 139 § 2¹ k.p.c. przewiduje, iż w przypadku niemożności doręczenia stronie będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG pierwszego pisma procesowego w sprawie za pośrednictwem komornika, ze względu

na nieujawnienie w tej ewidencji zmiany adresu do doręczeń, pismo będzie doręczane na adres zamieszkania strony. W przypadku zaistnienia konieczności doręczenia pisma procesowego przez komornika sądowego, koszty doręczenia będą obciążały stronę niezależnie od wyniku sprawy. W projektowanym przepisie celowo odniesiono się do „pierwszego pisma w sprawie”, gdyż w przypadku kolejnych pism procesowych zastosowanie znajdują reguły określone w art. 133 § 2¹ k.p.c. w związku z projektowanym art. 136 § 5 k.p.c. Konieczność wprowadzenia rozwiązań wynika z tego, że przepisy nie wymagają pouczenia przedsiębiorcy o procesowych skutkach zaniechań (w przeciwieństwie do przepisów o KRS). Jeżeli adres jest aktualny, a przedsiębiorca nie odbierze przesyłki, to nastąpi skutek, o którym mowa w art. 139 § 1 k.p.c.

Temat II: Podstawy oszacowania nieruchomości

Referent: komornik sądowy dr Józef Kolański prof. AK (Akademia Kaliska)

Przedmiotem wystąpienia, jak określił sam prelegent, jest „drugi” etap egzekucji z nieruchomości, czyli opis i oszacowanie. Pojęcie to w kodeksie postępowania cywilnego występuje w trzech znaczeniach: jest to etap

egzekucji, czynność komornika, a także postanowienie o opisie i oszacowaniu. Zawsze jest to jednak czynność związana z wnioskiem wierzyciela. Sposób wymaga wzmożonej aktywności wierzyciela i współdziałania z organem egzekucyjnym. Prelegent posłużył się danymi dotyczącymi licznych zajęć nieruchomości i ich sprzedaży dokonywanych w skali kraju w latach 2015–2021. Przykładowo w 2021 roku zajęć dokonano 143 739, natomiast sprzedaży i przejęć – 7759. Mimo że na 15 zajętych nieruchomości tylko jedna zostaje sprzedana, to w wielu przypadkach dochodzi do zaspokojenia wierzyciela na etapie zajęcia oraz przed zakończeniem licytacji. Prelegent przedstawił również dane dotyczące uzyskanych kwot ze sprzedaży nieruchomości za lata 2015–2021. W tym ostatnim roku suma przekroczyła miliard złotych. Rola egzekucji z nieruchomości cały czas wzrasta. Przymusza ona dłużnika do uregulowania zaległości.

Co do samego wniosku o opis i oszacowanie, może on być złożony w formie pisemnej lub ustnej do protokołu. Może być ujęty w żądaniu wszczęcia egzekucji. Powinien zostać złożony maksymalnie w terminie 6 miesięcy, licząc od dnia upływu terminu określonego w wezwaniu dłużnika do zapłaty długu. Rzadko praktykuje się załączanie odpisu księgi wieczystej, cedując zaciągnięcie tego odpisu na komornika. Wniosek może obejmować całą zajętą nieruchomość oraz dotyczyć kilku ksiąg. Komornik powołuje biegłego sądowego postanowieniem o dopuszczeniu dowodu z jego opinii. Najważniejszą czynnością jest właściwe oszacowanie przez biegłego wskazanych przedmiotów. Niezauważone błędy w trakcie opisu i oszacowania będą miały nieodwracalne skutki na dalszych etapach postępowania.

Zmiany wprowadzone nowelizacją nie są wielkie. Dotyczą art. 948 § 1 i 2. Są one raczej kosmetyczne.

Temat III: Zaspokojenie wierzytelności w postępowaniu o podział sumy uzyskanej z egzekucji

Referent: komornik sądowy dr Anna Czarna (Uniwersytet Śląski)

W ocenie prelegentki nowelizacja dotyczy przepisów ogólnych oraz kolejności zaspokajania wierzytelności. Są to zmiany rewolucyjne oraz porządkujące. Pierwsza dotyczy art. 1025 k.p.c. poprzez utworzenie nowego funduszu i wprowadzenie nowej kategorii podmiotów zaspokajania. Druga to utworzenie nowego przepisu w postaci art. 1028 § 5 k.p.c.

Nowy fundusz, zwany „żelaznym”, ma gromadzić środki, które nie są jeszcze wymagalne, a dotyczą świadczeń alimentacyjnych. W planie komornik uwzględni alimenty przyszłe i niewymagalne za okres roku, przypadający odrębnie na każdego wierzyciela, w wysokości minimalnego wynagrodzenia. Pozostawi się je na rachunku depozytowym z upoważnieniem komornika do ich podjęcia w przypadku bezskuteczności egzekucji z innych sposobów. Będą one uwzględniane w planie tuż za świadczeniami alimentacyjnymi wymagalnymi, a przed należnościami wierzycieli hipotecznych. Nie jest to rozwiązanie korzystne dla wierzycieli niealimentacyjnych, którzy są bardzo często inicjatorami egzekucji z nieruchomości. Druga kwestia to pozostawienie dotychczasowego planu sporządzanego w upadłości czy w administracji w dotychczasowym kształcie. Wątpliwości budzi fakt, że uprzywilejowano niewymagalne należności alimentacyjne wyłącznie w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Regulacje te powinny być kompatybilne. Trzecie zastrzeżenie dotyczy określenia niewymagalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego na poziomie minimalnego wynagrodzenia za okres roku – niezależnie od zasądzonej w tytule wykonawczym kwoty.

Dodany § 7 i § 8 art. 1025 k.p.c. będzie miał zastosowanie również do postępowań

”
NOWY FUNDUSZ, ZWANY
„ŻELAZNYM”, MA GROMADZIĆ
ŚRODKI, KTÓRE NIE SĄ JESZCZE
WYMAGALNE, A DOTYCZĄ
ŚWIADCZEŃ ALIMENTACYJNYCH.

wszczętych przed 1 lipca 2023 roku. Zmiany z pewnością zwiększają efektywność egzekucji i powodują uprzywilejowanie wierzycieli alimentacyjnych.

Odnosnie art. 1028 k.p.c. – dopuszcza się wytoczenie powództwa o istnienie czy nieistnienie prawa, nawet po prawomocności planu podziału. W zakresie odsetek, które narosły od dnia złożenia kwoty do jej wypłaty, powinny one przypadać wierzycielom proporcjonalnie do wypłaconej kwoty. Zmianę o charakterze porządkowym wprowadza art. 1028¹ k.p.c. Wprowadzono nim instytucję uzupełniającego planu podziału.

Nowelizacja nie eliminuje wszystkich wątpliwości. Zmiany jednak uznać należy za idące w dobrym kierunku. Utworzenie funduszu żelaznego powoduje pogorszenie sytuacji wierzycieli niealimentacyjnych, stąd wydaje się, że ta grupa mogłaby znajdować się w dalszej kolejności zaspokojenia.

Temat IV: Funkcjonowanie rozwiązań szczególnych wobec wprowadzonych zmian

Referent: komornik sądowy dr Rafał Łyszczek

Ostatnie wystąpienie miało charakter statystyczny. Komornik Łyszczek przedstawił dane liczbowe dotyczące funkcjonowania portalu obsługującego e-licytacje. Liczba zakładanych kont stale wzrasta: z 1685 od uruchomienia portalu do 17 009 obecnie. Konto, które nie jest użytkowane przez 12 miesięcy, wygasa. Przedstawiono liczbę e-licytacji

przeprowadzonych w poszczególnych okresach. Wynika z nich, że wzrasta liczba e-licytacji oraz licytacji w trybie uproszczonym. Aktualnie liczba komorników publikujących licytację na portalu to 457. Przy tej okazji wskazano licytację z największą liczbą przystąpień, która wyniosła 419. Ponad 100 licytacji miało powyżej 100 licytantów, w tym dwie ponad 400.

Prelegent wymienił problemy, które najczęściej zgłaszali użytkownicy:

- logowanie (ok. 33% zgłoszeń) – nieudane przypomnienie loginu, nieudany reset itp.,
- założenie konta/rejestracja (ok. 25%),
- problem z przesyłaniem wymaganych dokumentów (ok. 17%),
- brak akcji po stronie licytanta (ok. 14%),
- zbyt wysokie postąpienie (ok. 3%),
- problem postąpienia w ostatniej sekundzie (ok. 2%),
- problem po stronie komornika z zakończeniem procesu (ok. 2%).

W przedmiocie stwierdzonych awarii w działaniu systemu dr Łyszczek wskazał, że od początku jego działania zarejestrowano ich 17, z czego 15 nie miało wpływu na licytację. Zwieńczeniem prelekcji było przedstawienie wniosków. Referent stwierdził, że liczba licytujących w nowym portalu w wielu przypadkach byłaby nieosiągalna w zestawieniu z licytacją

tradycyjną. Portal umożliwia również udział w przetargu osób, co do których z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością można uznać, że nie przystąpiłyby one do licytacji (np. ze względu na odległość). Awarie występują, ale stanowią znikomy procent. Natomiast przepisy i system regulujące daną materię podlegają ciągłej ewolucji – w miarę rozwoju i praktyki (np. e-płatności).

Organizatorom przedsięwzięcia niewątpliwie należy pogratulować doboru poszczególnych panelistów oraz tematów ich wystąpień do przedmiotu konferencji. Przestrzegana przez moderatorów dyscyplina czasowa przyczyniła się do przeprowadzenia wydarzenia zgodnie z założonymi ramami czasowymi. W przeważającej większości uznać należy, że nowelizacja z 9 marca jest negatywnie określana przez środowisko naukowe – z nielicznymi wyjątkami przepisów, które mogą doprowadzić do ułatwienia stosowanej procedury. Niezależnie od dokonywanych zmian ustawowych ciągłemu rozwojowi podlega elektronizacja postępowania egzekucyjnego – w szczególności w zakresie korzystania z portalu do e-licytacji. Wymiana poglądów, jaka miała miejsce podczas wygłaszanych prelekcji, niewątpliwie przysłuży się praktykom w codziennych czynnościach zawodowych.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Prawna ochrona rolnictwa w egzekucji świadczeń pieniężnych

Martyna Komarowska-Horosz

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

NOWA
CURRENTA
NOWA
CURR
NOWA
CURRE

NOWA CURRENTA

CURRENTA SP. Z O.O.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel : +48 608 587 257

e-mail: nowa.currenta@currenta.pl

www.sklep.currenta.pl, www.czytelnia.currenta.pl

NO